

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ»

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ

ΤΟΥ

ΣΕΛΗΝΙΩΤΑΚΗ ΜΙΧΑΗΛ
ΑΜ. 114 ΈΤΟΣ ΕΓΓΡΑΦΗΣ 2007

ΜΕ ΤΙΤΛΟ

Φυσικές Καταστροφές, Διεθνείς και Εθνικές Διαστάσεις

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΞΕΝΑΚΗΣ

ΡΕΘΥΜΝΟ

ΙΟΥΝΙΟΣ 2009

ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ

1. ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΞΕΝΑΚΗΣ
2. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΒΔΑΣ
3. ΑΝΔΡΕΑΣ ΣΤΕΡΓΙΟΥ

Ημερομηνία Αξιολόγησης:

Πίνακας Περιεχομένων

Σύντομη Περίληψη	4
Βιογραφικό Σημείωμα	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο	5
1.1. Εισαγωγή – Βασικός Σκοπός της Εργασίας.....	5
1.2. Ορισμοί – Βασικές Έννοιες	5
1.3. Ο ορισμός του κινδύνου.....	8
1.4. Είδη Φυσικών Καταστροφών.....	11
1.4.1. Αιτίες και Συνέπειες των Καταστροφών	11
1.4.2. Οι Πλημμύρες.....	15
1.4.3. Οι Δασικές Πυρκαγιές.....	17
1.4.4. Ο Σεισμός	17
1.4.5. Ηφαίστεια	18
1.4.6. Κατολισθήσεις / Καθιζήσεις.....	19
1.4.7. Έντονα Καιρικά Φαινόμενα	20
1.5. Η Σύγχρονη αντίληψη για τον όρο «Ασφάλεια» και η διεύρυνσή του.....	26
1.6. Ασφάλεια από τις φυσικές καταστροφές	26
1.7. Από την Κρίση στην Ευκαιρία – Διπλωματία των Σεισμών.....	26
1.8. Από τον Κίνδυνο στην Πολιτική Προστασία.....	26
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο	26
Η Πολιτική Προστασία στην Ελλάδα.....	26
2.1. Εισαγωγή.....	26
2.2. Ιστορική Αναδρομή.....	26
2.3. ΝΟΜΟΣ 3013/2002.....	26
2.4. ΥΠΟΥΡΓΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ 1299/2003	26
2.5. Άλλα Όργανα Πολιτικής Προστασίας	26
2.6. Το Σύστημα της Πολιτικής Προστασίας.....	26

2.7. Το Πυροσβεστικό Σώμα ως κατεξοχόν Φορέας Πολιτικής Προστασίας	26
2.8. Σεισμοί και Αντισεισμική Προστασία	26
2.9. Από την Πολιτική Προστασία στη Διαχείριση Κρίσεων	26
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο	26
Οι Διεθνείς Διαστάσεις	26
3.1. Εισαγωγή – Πολιτική των Διεθνών Δρώντων στην Πολιτική Προστασία	26
3.2. Οικονομική Συνεργασία του Εύξεινου Πόντου (Ο.Σ.Ε.Π.) – Organization of the Black Sea Economic Cooperation (BSEC)	26
3.3. Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (Μ.Κ.Ο.) & Ομάδες Εθελοντών	26
3.3.1. Διεθνής Ερυθρός Σταυρός	26
3.3.2. Ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός	26
3.4. Διμερής Συμφωνία στον Τομέα της Πολιτικής Προστασίας	26
3.5. Πολυμερής Συμφωνία - Πρωτοβουλία Αδριατικής και Ιονίου	26
3.5.1. Ανακήρυξη Εθνικών Ευρωπαϊκών Μονάδων Πολιτικής Προστασίας για την Αντιπυρική Περίοδο 2009	26
3.6. NATO	26
3.6.1. Βοήθεια στις Η.Π.Α. ως αντίδραση στον τυφώνα Κατρίνα	26
3.7 Η Πολιτική του Ο.Η.Ε. στον Τομέα της Πολιτικής Προστασίας	26
3.8 «Πώς θα αντιμετωπίσουμε τις Φυσικές Καταστροφές» του Μπάν Γκι-Μούν γ.γ. του Ο.Η.Ε.	26
3.9. Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον Τομέα της Πολιτικής Προστασίας	26
3.9.1. Σύντομη Ιστορική Αναδρομή	26
3.9.2 Περιεχόμενο και Μέσα πολιτικής	26
3.9.3. Στόχοι της Ένωσης στον τομέα της Πολιτικής Προστασίας	26
3.9.4. Τα Μέσα Εφαρμογής της Πολιτικής για την Πολιτική Προστασία	26
3.9.5. Η περίπτωση της Μεσογείου	26
3.9.6. Ο ρόλος της Ένωσης στην πολιτική προστασία στο μέλλον.	26
3.9.7. Χρειάζεται η Ε.Ε. να γίνει αποτελεσματικότερη στην Πολιτική Προστασία; ...	26
3.9.8. Χρηματοδότηση 2007-2013 από τα Διαρθρωτικά Ταμεία της ΕΕ – Ε.Σ.Π.Α.	26

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο	26
Η Εθνική Προβληματική	26
4.1. Εισαγωγή	26
4.2. Η Υφιστάμενη Προβληματική Κατάσταση της Γ.Γ.Π.Π. σήμερα	26
4.3. Προτάσεις Αναβάθμισης της Γ.Γ.Π.Π.	26
4.4. Μεταρρυθμίζοντας το Μηχανισμό Διαχείρισης Κρίσεων	26
 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	 26
 Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία	 26
Ξενογλωσση Βιβλιογραφία.....	26
Μεταπτυχιακές και Πτυχιακές Εργασίες.....	26
Ημερίδες – Συνέδρια.....	26
Εφημερίδες.....	26
Περιοδικά.....	26
Ιστοσελίδες	26

Σύντομη Περίληψη

Σ' όλη την ιστορική διαδρομή της ανθρωπότητας συνοδοιπόρος της ήταν και εξακολουθούν να είναι οι φυσικές καταστροφές. Δυστυχώς όμως, όσο και αν προόδευσε η κοινωνία μας, οι σημερινοί κίνδυνοι που προέρχονται από τις φυσικές καταστροφές έχουν αυξηθεί δραματικά, λόγω της υποβάθμισης του περιβάλλοντος και των κλιματικών αλλαγών. Έχουν διασυννοριακό χαρακτήρα και απαιτούν πολυμερή και συντονισμένη δράση, γιατί πολλές φορές η εθνική προσπάθεια δεν αρκεί. Οι ευθύνες της κοινωνίας μας κρίνονται από τον τρόπο διαχείρισης των φυσικών καταστροφών και των συνεπειών τους, γιατί οι μεγάλες αλλαγές του 21^{ου} αιώνα, ίσως να μην προέλθουν από τις κοινωνικές ή τεχνολογικές επαναστάσεις, αλλά από τις φυσικές καταστροφές. Μια μεγάλου μεγέθους φυσική καταστροφή δείχνει το βαθμό οργάνωσης και συνοχής μιας κοινωνίας, είναι ένα αξιόπιστο τεστ της δυναμικής της. Η παρακάτω μελέτη αφορά τις διεθνείς και εθνικές διαστάσεις αντιμετώπισης των φυσικών καταστροφών καταδεικνύοντας τις πολιτικές που ακολουθούν και εφαρμόζουν σημαντικοί διεθνείς δρώντες (Ε.Ε., NATO, Ο.Η.Ε.) στον τομέα της Πολιτικής Προστασίας και τα προβλήματα της Εθνικής Πολιτικής.

Βιογραφικό Σημείωμα

Ο Σεληνιωτάκης Μιχαήλ γεννήθηκε στο Ηράκλειο Κρήτης το 1970. Είναι Πτυχιούχος Πολιτικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Κρήτης στο Ρέθυμνο, πτυχιούχος της Πυροσβεστικής Ακαδημίας (Σχολής Αξιωματικών του Π.Σ.) και του Τ.Ε.Ι. Νοσηλευτικής Ηρακλείου. Εισήχθη το 2007, στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Κρήτης, με τίτλο «Πολιτική Ανάλυση και Πολιτική Θεωρία» και επέλεξε την κατεύθυνση της «Πολιτικής Ανάλυσης και Δημοσίων και Ευρωπαϊκών Πολιτικών». Είναι Αξιωματικός του Πυροσβεστικού Σώματος, υπηρετεί στην 3^η Ειδική Μονάδα Αντιμετώπισης Καταστροφών (Ε.Μ.Α.Κ. Κρήτης) και φέρει το Βαθμό του Πυραγού. Έχει συμμετάσχει στο Πανευρωπαϊκό Συνέδριο στο Μεσογειακό Αγροτικό Ινστιτούτο Χανίων (Μ.Α.Ι.Χ.) το 2001, για την προστασία των Δασών και του Φυσικού Περιβάλλοντος της Μεσογείου και στο επίσης Πανευρωπαϊκό Συνέδριο EU.flood Command με θέμα «When land becomes Sea» στο Southampton της Αγγλίας το 2007, ως Αξιωματικός του Πυροσβεστικού Σώματος. Είναι έγγαμος, πατέρας δύο παιδιών. Γνωρίζει καλά Αγγλικά και ασχολείται με τον αθλητισμό .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο

1.1. Εισαγωγή – Βασικός Σκοπός της Εργασίας

Συνοδουπόρος του ανθρώπου στην πορεία του από την αρχαιότητα ως τις μέρες μας είναι οι φυσικές καταστροφές και η τιτάνια προσπάθεια του ανθρώπου να προλάβει και να αντιμετωπίσει αυτή την απειλή της φύσης.

Σήμερα οι επιστημονικές κατακτήσεις, οι τεχνολογικές καινοτομίες, η επανάσταση στον πολλαπλασιασμό της γνώσης και οι έρευνες στον τομέα της Διαχείρισης των Φυσικών Καταστροφών, οι ανταλλαγές τεχνογνωσίας και εμπειρογνομώνων, μπορούν να συνεισφέρουν θεαματικά όχι μόνο στην πρόληψη αλλά και στην διαχείριση των κρίσεων, ιδιαίτερα σε μια εποχή που οι επιπτώσεις από τις εκδηλούμενες φυσικές καταστροφές αυξάνονται εκθετικά σε παγκόσμιο επίπεδο, λόγω της κλιματικής αλλαγής.

Η Ευρωπαϊκή Πορεία της χώρας, και η συνεργασία μας σ' ευρωπαϊκό επίπεδο, με τους άλλους εταίρους μας, αλλά και με τους Διεθνείς Οργανισμούς, ή άλλες χώρες εκτός της Ε.Ε. (Η.Π.Α., Ιαπωνία, Κίνα) στα πλαίσια των διμερών σχέσεων, μπορεί να αποτελέσει μια αποτελεσματική βάση αντιμετώπισης των φυσικών καταστροφών. Γι' αυτό και στην εργασία που ακολουθεί θα γίνει προσπάθεια να καταδειχθεί τι ισχύει σε ευρωπαϊκό επίπεδο και τι σε εθνικό επίπεδο ώστε να αντλήσουμε τις πηγές που μπορούν να μετατρέψουν την εθνική προβληματική σε ευρωπαϊκό κεκτημένο. Τα οφέλη της χώρας ως προς την ασφάλειά της θα είναι άπειρα.

Ο γράφων έχει πολλές φορές αναρωτηθεί πώς θα αντιμετωπίσουμε τις φυσικές καταστροφές αποτελεσματικά; Ποιες πολιτικές οφείλει να ακολουθήσει η χώρα για να μπορεί να θωρακιστεί καλύτερα στις φυσικές καταστροφές. Ο προβληματισμός του αυτός, υπήρξε το εφαλτήριο για την παρούσα μελέτη, ελπίζοντας να συνεισφέρει έστω λίγο στην αντιμετώπισή τους.

1.2. Ορισμοί – Βασικές Έννοιες

Ο νόμος 3013/1-5-2002, που αναφέρεται στην αναβάθμιση της Πολιτικής Προστασίας της Χώρας μας ορίζει ότι : Καταστροφή νοείται κάθε ταχείας ή βραδείας εξέλιξης φυσικό φαινόμενο ή τεχνολογικό συμβάν στο χερσαίο, θαλάσσιο και εναέριο χώρο, το οποίο προκαλεί εκτεταμένες δυσμενείς επιπτώσεις στον άνθρωπο, καθώς και στο ανθρωπογενές ή

φυσικό περιβάλλον (άρθρο 2). Η ένταση της καταστροφής καθορίζεται από το μέγεθος των απωλειών ή ζημιών, που αφορούν στη ζωή, την υγεία και την περιουσία των πολιτών. Έτσι, η καταστροφή μπορεί να είναι γενική ή περιφερειακή (μικρής ή μεγάλης έντασης) ή τοπική (μικρής ή μεγάλης έντασης).

Επίσης, ο όρος καταστροφή¹ χρησιμοποιείται για να περιγράψει το σύνολο των αρνητικών αποτελεσμάτων μεγάλης κλίμακας, ως αποτέλεσμα της εκδήλωσης ενός φαινομένου. Χαρακτηρίζουμε ένα φαινόμενο καταστροφικό όταν προκαλεί ευρείας κλίμακας είτε κοινωνικής, είτε οικονομικής φύσεως απώλειες. Βέβαια δεν προκαλούν καταστροφές όλα τα φαινόμενα ακόμα και αν αυτά, λόγω μεγέθους, χαρακτηρίζονται εν δυνάμει ακραία καταστροφικά φαινόμενα.

Πάντως υπάρχουν ενδιαφέρουσες διαφορές μεταξύ των γεωγράφων και των κοινωνιολόγων στη θεώρηση των καταστροφών². «Οι πρώτοι, στην πλειονότητά τους, θεωρούν την καταστροφή ως αιτία για την επακόλουθη κοινωνική αποδιοργάνωση (Alexander, 1993). Αυτή η θεώρηση επαναφέρει το γνωστό μας παράδειγμα για τις εξωτερικές δυνάμεις ή πηγές της καταστροφής που στην περίπτωση των φυσικών καταστροφών προέρχονται από τη φύση. Οι κοινωνικοί επιστήμονες χρησιμοποιώντας την ίδια λογική αιτιότητας εστιάζουν την προσοχή τους στις ενδογενείς, εκ των έσω αιτίες και αναγνωρίζουν τις καταστροφές ως κοινωνικές κατασκευές.

Τέλος η καταστροφή αντιμετωπίζεται και ως στατιστική κατηγορία. Για παράδειγμα, το UNDR0³ (1982) ορίζει την καταστροφή ως «την πιθανότητα εκδήλωσης εντός συγκεκριμένης χρονικής περιόδου και γεωγραφικής περιοχής ενός εν δυνάμει καταστρεπτικού φαινομένου».

Για τον όρο «φυσική καταστροφή» υπάρχουν διάφοροι ορισμοί οι οποίοι έχουν διατυπωθεί όπως: Φυσική καταστροφή είναι η πιθανότητα εμφάνισης ενός δυνητικά καταστροφικού γεγονότος μέσα σε μια χρονική περίοδο και σε συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή⁴.

¹ Κ. Μακρόπουλος, καθηγητής Σεισμολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών και Πρόεδρος του ΟΑΣΠ.

² Καλλιόπη Σαπουντζάκη, 2007, Το αύριο εν κινδύνω, εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα, σελ.22, 23

³ I. Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών για την ανακούφιση από Καταστροφές (United Nations Disaster Relief Organization). Κ. Σαπουντζάκη, 2007, το Αύριο εν Κινδύνω, σελ. 23, εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα. 2) Γεράσιμος Παπαδόπουλος, 2000, Η Πολιτική Προστασία στην Ελλάδα, Αντιμετώπιση Φυσικών και Τεχνολογικών Καταστροφών, σελ. 12, Εκδόσεις «ΙΩΝ», Αθήνα.

⁴ Λέκκας Ευθ. Λ., Φυσικές και Τεχνολογικές Καταστροφές Β΄ Έκδοση, Αθήνα, σελ. 25

Ορισμένες μείζονες καταστροφές στην Ευρώπη

Σεισμοί

1999	Ελλάδα και Τουρκία	περισσότεροι από 17 000 νεκροί
1980	Ιταλία	2 739 νεκροί
1976	Ιταλία	977 νεκροί

Πλημμύρες

2002	Γαλλία, Γερμανία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ουγγαρία, Τσεχική Δημοκρατία
2001	Ηνωμένο Βασίλειο, Ουγγαρία, Πολωνία, Ρουμανία
2000	Γαλλία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ισπανία, Ιταλία

Κατολισθήσεις

1998	Ιταλία	159 νεκροί
1976	Ηνωμένο Βασίλειο	144 νεκροί
1963	Ιταλία	1 759 νεκροί

Δασικές πυρκαγιές

Γαλλία, Ελλάδα, Ισπανία, Ιταλία, και Πορτογαλία: κάθε χρόνο

Καταστροφές τεχνικού χαρακτήρα

2001	Γαλλία	έκρηξη στο εργοστάσιο AZF	29 νεκροί
2000	Ουγγαρία, Ρουμανία	διαρροή χημικών ουσιών στην Baia Mare	
2000	Κάτω Χώρες	έκρηξη στο εργοστάσιο πυροτεχνημάτων Enschede	20 νεκροί

Θαλάσσια ρύπανση λόγω ατυχημάτων

1999	Γαλλία	ναύαγιο Erika και πετρελαιοκηλίδα
1996	Αιτίες της Ουαλίας	Sea Empress
1993	Shetland	Braer
1992	Coroña	Aegean Sea

Πίνακας 1 : Η ΕΕ στρέφει την προσοχή της στην πολιτική προστασία, σελ. 4

Η φυσική καταστροφή μπορεί να αποτελεί μια ταχύτατη, στιγμιαία ή μεγάλη σύγκρουση του φυσικού περιβάλλοντος με το κοινωνικο-οικονομικό σύστημα. Πολλοί καθορίζουν το φαινόμενο πιο λεπτομερώς σαν «ένα γεγονός στο χώρο και στο χρόνο που απειλεί την κοινωνία ή κάποιο τμήμα της με σοβαρές ακούσιες επιπτώσεις που είναι αποτέλεσμα της ανεπάρκειας των προφυλάξεων οι οποίες μέχρι τότε θεωρούνταν ως επαρκείς.

Ακόμη, μια φυσική καταστροφή⁵ είναι η συνέπεια ενός φυσικού κινδύνου (π.χ. μιας ηφαιστειακής έκρηξης, ενός σεισμού, μίας κατολίσθησης) η οποία περνάει από το στάδιο της πιθανότητας σε μια ενεργή φάση και κατά συνέπεια έχει επιπτώσεις στις ανθρώπινες δραστηριότητες. Η ανθρώπινη αδυναμία μπροστά στις φυσικές καταστροφές, που επιδεινώνεται από την έλλειψη προγραμματισμού ή την έλλειψη κατάλληλου συστήματος διαχείρισης έκτακτων αναγκών, οδηγεί σε οικονομικές, δομικές και ανθρώπινες απώλειες.

Το μέγεθος της απώλειας εξαρτάται από την ικανότητα του πληθυσμού να υποστηρίξει ή να αντισταθεί στην καταστροφή, την ανθεκτικότητά του, την επάρκειά του σε κατάλληλο εξοπλισμό και είδη πρώτης ανάγκης, γεγονός που συνοψίζεται στην έκφραση «Η καταστροφή προκύπτει όταν οι κίνδυνοι συναντούν αδυναμία». Έτσι ένας φυσικός κίνδυνος δεν θα καταλήξει ποτέ σε φυσική καταστροφή σε περιοχές όπου δεν υπάρχει αδυναμία, (π.χ. ένας δυνατός σεισμός σε μια ακατοίκητη περιοχή).

Ο όρος «φυσικός» έχει δεχθεί έντονη κριτική καθώς τα γεγονότα δεν είναι απλά κίνδυνοι ή καταστροφές χωρίς ανθρώπινη συμμετοχή. Το μέγεθος των πιθανών απωλειών μπορεί επίσης να εξαρτηθεί από τη φύση του ίδιου του κινδύνου, που μπορεί να είναι από αμελητέος έως εξαιρετικά καταστροφικός.

Οι φυσικές καταστροφές⁶ είναι αποτέλεσμα της εκδήλωσης φυσικών φαινομένων ικανών να τις προκαλέσουν, δηλαδή εν δυνάμει φυσικών κινδύνων. Το τελικό αποτέλεσμα, δηλαδή ο κίνδυνος, άρα και το μέγεθος της καταστροφής, εξαρτάται από το μέγεθος και την ένταση του φυσικού φαινομένου, από το κατά πόσο είναι ευάλωτο ή τρωτό το σύστημα που θα υποστεί την εκδήλωση του φαινομένου και από την αξία του στοιχείου που εκτίθεται στον κίνδυνο.

1.3. Ο ορισμός του κινδύνου.

Κίνδυνος⁷ είναι η «πιθανότητα αιφνίδιας έλευσης ενός γεγονότος που μπορεί να πλήξει τη φυσική ισορροπία» γράφει το Dictionnaire de l' environnement (Λεξικό του Περιβάλλοντος, 1991). Ο κίνδυνος προκύπτει «από τη σύμπτωση ενός τυχαίου γεγονότος και των διακυβευμάτων τα οποία επισύρει».

⁵ Βικιπαίδεια, η ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια.

⁶ Κ. Μακρόπουλος, καθηγητής Σεισμολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών και Πρόεδρος του ΟΑΣΠ, Πρακτικά Ημερίδας (για τους σεισμούς) Π.Ο.Σ.Ε. Υ.Π.Ε.ΧΩ.ΔΕ.: ΚΑΛΑΜΑΤΑ 2006

⁷ των Andree Dagorne & Rene Dars, Οι Φυσικοί κίνδυνοι – το Περιβάλλον, σελ. 17, Βήμα γνώση, Δημοσιογρ. Οργ. Λαμπράκη, 2007.

- Ως τυχαίο γεγονός (ο κίνδυνος) είναι η «πιθανότητα ενός συμβάντος που μπορεί να επηρεάσει το μελετημένο φυσικό ή τεχνολογικό σύστημα».
- Τα διακυβεύματα είναι «τα άτομα, τα αγαθά, ο εξοπλισμός, το περιβάλλον που απειλείται από το τυχαίο γεγονός και τα οποία υφίστανται ζημιές και βλάβες».
- Η έννοια της τρωτότητας «υπολογίζει τις συνέπειες των ζημιών σύμφωνα με τα διακυβεύματα τα οποία αυτές επιφέρουν». Η γνώση της ενεργούς διαδικασίας, της φύσης και της σπουδαιότητας των διακυβευμάτων (πόσο ευάλωτοι είναι οι άνθρωποι, το περιβάλλον, η κοινωνικο-οικονομική κατάσταση) επιτρέπει να αντιληφθούμε την έννοια του κινδύνου και της τρωτότητας.

Μ' άλλα λόγια ο κίνδυνος δεν είναι η καταστροφή αλλά η πιθανότητα ενός ατυχήματος.

Η διαδεδομένη επιστημονική⁸ αντίληψη για τον κίνδυνο είναι ότι : «Κίνδυνος είναι το ενδεχόμενο (η πιθανότητα) τραυματισμών, βλαβών ή εν γένει απωλειών. Οι πιθανότητες εκδήλωσης και οι συνέπειες δυσμενών γεγονότων συνδέονται με φυσικές διαδικασίες με τρόπους που ποσοτικοποιούνται αντικειμενικά στη βάση των λεγόμενων εκτιμήσεων του κινδύνου».

Οι σύγχρονες όμως κοινωνιολογικές απόψεις για τον κίνδυνο θεωρούν ότι «Ο κίνδυνος είναι εγγενώς υποκειμενικός. Δεν υφίσταται κάπου πέρα ανεξάρτητα από το νοητικό μας οικοδόμημα περιμένοντας να τον μετρήσουμε. Αν και οι απειλές είναι πραγματικές αντικειμενικός κίνδυνος δεν υφίσταται. Το κοινό έχει ευρύτατη αντίληψη για τον κίνδυνο συχνά διαφορετική από εκείνη των επιστημόνων, ποιοτική και σύνθετη, που ενσωματώνει την αβεβαιότητα, τις εν δυνάμει καταστροφικές συνέπειες, τη δυνατότητα ελέγχου τους, την ισότητα, το μέρος του κινδύνου που αφορά τις μελλοντικές γενιές».

Η πλέον αποδεκτή από τους γεωγράφους απόδοση της έννοιας του κινδύνου⁹ στο πεδίο των φυσικών καταστροφών είναι αυτή του Keith Smith (1998), καθηγητή των Επιστημών του Περιβάλλοντος στο Πανεπιστήμιο του Stirling: «Κίνδυνος είναι ο συνδυασμός της πιθανότητας εκδήλωσης μιας απειλής με τις απώλειες που συνεπάγεται για τα στοιχεία που ενσωματώνουν ανθρώπινη αξία, λόγω της ποικιλότητας έκθεσής τους σε αυτή την απειλή».

⁸ Από τα δημοσιευμένα μαθήματα (Νο 5) περί τρωτότητας της κ. Σαουντζάκη Καλλιόπης, καθηγήτριας του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου, του Τμήματος Γεωγραφίας στην ιστοσελίδα <http://www.eclass.hua.gr>, επιλογή τμήματος Γεωγραφίας, μάθημα μεταπτυχιακού, Τρωτότητα και Διακινδύνευση : Πρόληψη και Ετοιμότητα (GEO 159).

⁹ Κ. Σαουντζάκη, 2007, το Αύριο εν Κινδύνω, σελ. 23- 24, εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα

Ομοίως, Φυσικός κίνδυνος (natural hazard) είναι κάθε φυσικό φαινόμενο ή φυσική διαδικασία που ενέχει κάποια πιθανότητα να προκαλέσει μικρής ή μεγάλης κλίμακας καταστροφή στο ανθρωπογενές ή/και στο φυσικό περιβάλλον¹⁰.

Επιπλέον σύμφωνα με την UNDRO¹¹ (United Nations Disaster Relief Coordinator) υπηρεσία του Ο.Η.Ε. εκδόθηκε ένας ορισμός που δεν βασίζεται σε ποσοτικά δεδομένα, αλλά αναδεικνύεται η κοινωνική διάρρηξη που υπάρχει μετά από ένα τόσο ολέθριο γεγονός καθώς και την ανάγκη για ταχεία επέμβαση, συγκεκριμένα : Καταστροφή¹² είναι ένα γεγονός, συγκεντρωμένο στο χώρο και χρόνο, κατά το οποίο μια κοινότητα υφίσταται σοβαρό κίνδυνο και παρουσιάζει τέτοια απώλεια σε ανθρώπους και υλικές ζημιές, που η κοινωνική δομή διαλύεται και παρεμποδίζεται η εκπλήρωση όλων ή μερικών από τις ουσιώδεις λειτουργίες της.

Οι φυσικές καταστροφές είναι στην ουσία μια ακαριαία και μεγάλου βεληνεκούς σύγκρουση του φυσικού περιβάλλοντος με το κοινωνικο-οικονομικό σύστημα, οι δε επιπτώσεις τους αφορούν ολόκληρη την ανθρώπινη κοινωνία. Γιατί ουσιαστικά οι φυσικές διαδικασίες που λαμβάνουν χώρα στο περιβάλλον, π.χ. μια σεισμική δραστηριότητα, οι παρατεταμένες βροχοπτώσεις, βρίσκονται σε συνεχή αλληλεξάρτηση με τις ανθρώπινες δραστηριότητες όπως αυτές ενυπάρχουν και είναι οργανωμένες στο περιβάλλον και πλήττονται εξ' αιτίας της τρωτότητάς τους.

Οι επιπτώσεις των φυσικών καταστροφών συχνά περιλαμβάνουν τεράστιες υλικές ζημιές και πάρα πολλά θύματα. Οι επιπτώσεις αυτές αφορούν τόσο τις ανεπτυγμένες περιοχές όσο και τις υπό ανάπτυξη. Η ιστορική εμπειρία πάντως έχει καταδείξει ότι οι κοινότητες των φτωχών και περιθωριοποιημένων είναι αυτές που απειλούνται περισσότερο και υφίστανται ανεπανόρθωτες επιπτώσεις από τις φυσικές καταστροφές είτε πρόκειται για απώλειες ζωής, είτε πρόκειται για οικονομικοκοινωνικές επιπτώσεις.

¹⁰ Α) Παπαδόπουλος, Γ. Α. 2000. Η Πολιτική Προστασία στην Ελλάδα. Αντιμετώπιση Φυσικών και Τεχνολογικών Καταστροφών, σελ.12, Εκδόσεις ΙΩΝ, Αθήνα, και β) Δημοσιευμένη Πτυχιακή Εργασία «Γεωγραφία των μεταφορών και εφοδιασμού πόρων στην αντιμετώπιση κρίσεων. Δημιουργία και σχεδιασμός μοντέλου» στην Βιβλιοθήκη του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου του κ. Μπάκα Ορέστη, σελ.9, Αθήνα 2008.

¹¹ Το 1994 αντικαταστάθηκε από τον UN-OERC (United Nations Office of the Emergency Relief Coordinator)

¹² Δημοσιευμένη Πτυχιακή Εργασία «Γεωγραφία των μεταφορών και εφοδιασμού πόρων στην αντιμετώπιση κρίσεων. Δημιουργία και σχεδιασμός μοντέλου» στην Βιβλιοθήκη του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου του κ. Μπάκα Ορέστη σελ. 13, Αθήνα 2008.

1.4. Είδη Φυσικών Καταστροφών

Οι φυσικές καταστροφές, διακρίνονται σε εκείνες που τα φαινόμενα προκλήθηκαν από **Φυσικούς Κινδύνους (Natural Hazards)** και σε εκείνες που προκλήθηκαν από τους **Ανθρωπογενείς Κινδύνους¹³ (Manmade /Technological Hazard)**.

Συγκεκριμένα οι κυριότερες φυσικές καταστροφές που οφείλονται σε φυσικούς κινδύνους είναι :

1. Πλημμύρες
2. Πυρκαγιές,
3. Σεισμοί (και τα συνοδά φαινόμενα όπως η ρευστοποίηση του εδάφους, οι καταπτώσεις βράχων και οι κατολισθήσεις
4. Ηφαίστεια (ηφαιστειακές εκρήξεις και τα συνοδά¹⁴ φαινόμενα, όπως η πτώση τέφρας, οι ροές λάβας, και οι ηφαιστειακές λασπορροές),
5. Κατολισθήσεις (εκείνες που προκαλούνται λόγω βαρυτικής ολίσθησης εδαφών)
6. Έντονα (Ακραία) καιρικά φαινόμενα (θυελλώδεις άνεμοι, τυφώνες, τροπικοί κυκλώνες, ανεμοστρόβιλοι, χιονοθύελλες, χιονοπτώσεις, παγετοί, κύματα ψύχους, χιονοστιβάδες, καταιγίδες, καύσωνες, αμμοθύελλες, κλιματικές αλλαγές, το φαινόμενο El Nino)
7. Θαλάσσια κύματα βαρύτητας (τσουνάμι, προκαλούνται από μεγάλους σεισμούς, ηφαιστειακές εκρήξεις ή κατολισθήσεις που γίνονται σε υποθαλάσσιο περιβάλλον

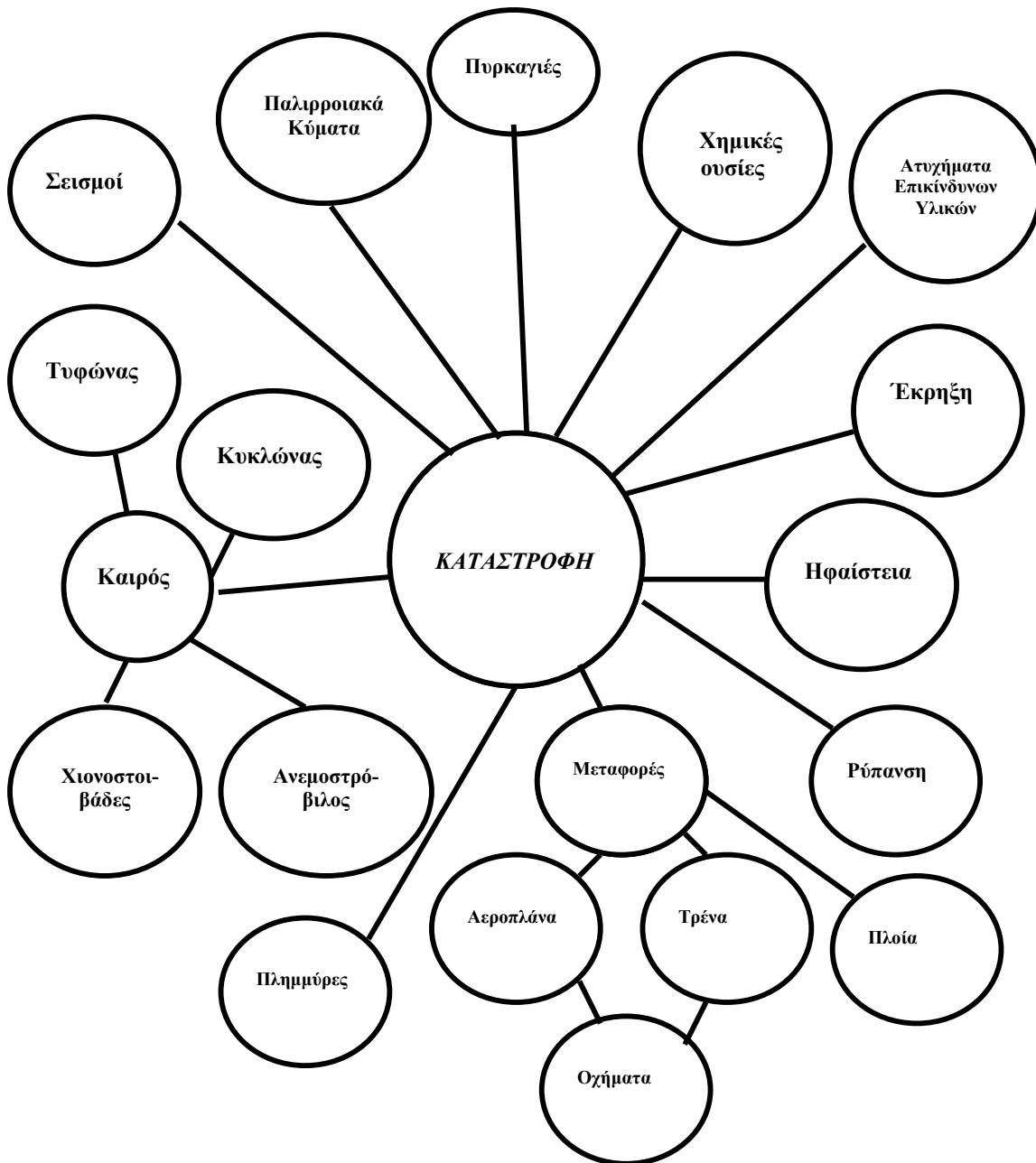
1.4.1. Αιτίες και Συνέπειες των Καταστροφών

Οι αιτίες των καταστροφών μπορεί να οφείλονται σε τυχαία αίτια (π.χ. πτώση κεραυνού προκάλεσε δασική πυρκαγιά η οποία κατάστρεψε εκτός από την γλωρίδα και την πανίδα της περιοχής και τις υποδομές ζωτικών λειτουργιών της περιοχής καθώς και οικίες που υπήρχαν σ' αυτήν) ή σε πρόθεση π.χ. εξαιτίας πολεμικών γεγονότων προκλήθηκε θαλάσσια μόλυνση, και θάνατος του οικοσυστήματος.

¹³ Ο περιορισμένος χρόνος και η έκταση της εργασίας δεν επιτρέπουν να γίνει αναλυτική αναφορά στις φυσικές καταστροφές που προήλθαν από ανθρωπογενείς αιτίες π.χ. η φυσική καταστροφή που ακολούθησε το πυρηνικό ατύχημα του Τσέρνομπιλ κ.α.

¹⁴ Παπαδόπουλος Α. Γ. 2000. Η Πολιτική Προστασία στην Ελλάδα, Αντιμετώπιση Φυσικών και Τεχνολογικών Καταστροφών, σελ.12 - 20, Αθήνα, Εκδόσεις ΙΩΝ.

Πίνακας 2 : Είδη Καταστροφών, Διπλωματική Εργασία Αντιπύραρχος Καπάκης Ιωάννης σελ. 13.

Άσχετα πάντως από τα αίτια όλες οι καταστροφές έχουν τραγικές συνέπειες, άλλοτε σε μικρή και άλλοτε σε μεγάλη κλίμακα για τους ανθρώπους της περιοχής, για το επίπεδο διαβίωσης που είχαν πριν την καταστροφή, και μετά την καταστροφή καθώς και για τις

υποδομές τις χώρας (κατάρρευση επικοινωνιών, διακοπή ρεύματος, νερού κ.α.) στην περιοχή τους

Πίνακας 3. Μεγάλες καταστροφές στον κόσμο .

Πηγή : Επιστημονική Ημερίδα «Ολική Ποιότητα στη Διαχείριση Κινδύνου – Κρίσεων», σελ. 57

ΕΤΟΣ	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ	ΘΥΜΑΤΑ
1556	Σενσί, Κίνα	Σεισμός	830.000
1666	Λονδίνο, Αγγλία	Πυρκαγιά	Άγνωστος
1669	Σικελία	Έκρηξη Ηφαιστείου	20.000
1737	Καλκούτα, Ινδία	Σεισμός, Ανεμοστρόβιλος	300.000
1887	Χανάν, Κίνα	Πλημμύρες	900.000
1900	Γκάλβεστον, Τέξας, ΗΠΑ	Τυφώνας	6.000
1902	Μαρτινίκα	Έκρηξη Ηφαιστείου	38.000
1911	Ανατολική Κίνα	Πλημμύρες	100.000
1917	Χάλιφαξ, Νέα Σκωτία	Έκρηξη σε πλοίο	1.635
1920	Κανσού, Κίνα	Σεισμός, Κατολισθήσεις	180.000
1923	Τόκιο, Ιαπωνία	Σεισμός, Φωτιά	143.000
1928	Φλόριντα, ΗΠΑ	Τυφώνας	1.836
1934	Ιαπωνία	Μεγάλης Έκτασης Πυρκαγιά	2.015
1942	Ινδία	Κυκλώνας, Παλιρροϊκά κύματα	11.000
1951	Παπούα	Έκρηξη Ηφαιστείου	3.000
1960	Μαρόκο	Σεισμός, Τσουνάμι	12.000
1970	Μπαγκλαντές	Κυκλώνας	200.000
1970	Ανατ. Πακιστάν	Κυκλώνας, Παλιρροϊκά κύματα	500.000
1971	Ινδία	Κυκλώνας, Παλιρροϊκά κύματα	10.000

1972	Νικαράγουα	Σεισμός	10.000
1972	Ν. Ιράν	Σεισμός	5.000
1974	Ονδούρα	Τυφώνας	8.000
1976	Κίνα	Σεισμοί	650.000
1976	Γουατεμάλα	Σεισμός	23.000
1976	Ινδονησία	Σεισμός	9.000
1976	Φιλιππίνες	Σεισμός	4.000
1976	Τουρκία	Σεισμός	4.000
1978	Ιράν	Σεισμός	25.000
1980	Αλγερία	Δύο Σεισμοί	3.000
1980	Νότια Ιταλία	Σεισμός	3.000
1982	Αφγανιστάν	Εγκλωβισμός σε Τούνελ	1.200
1982	Υεμένη	Σεισμός	2.800
1982	Ελ Σαλβαδόρ και Γουατεμάλα	Πλημμύρες και κατολισθήσεις	1.160
1983	Τουρκία	Σεισμός	2.000
1986	Καμερούν	Δηλητηριώδη αέρια από ηφαιστειακή λίμνη	1.700
1987	Εκουαδόρ	Σεισμός	4.000
1988	Σοβιετική Αρμενία	Σεισμός	25.000
1984	Ινδία	Διαρροή μικροβιοκτόνων αερίων	2.500
1985	Ν. Μπαγκλαντές	Κυκλώνας	10.000
1985	Κολομβία	Έκρηξη ηφαιστείου και κατολισθήσεις	25.000
1991	Περσικός Κόλπος	Πόλεμος	100.000

Ειδικότερα :

1.4.2. Οι Πλημμύρες

Οι πλημμύρες αποτελούν τη δεύτερη¹⁵ πιο συχνή καταστροφή, μετά τις δασικές πυρκαγιές. Πλημμύρα είναι το φαινόμενο της ανύψωσης της στάθμης των νερών των ποταμών, λιμνών ή της θάλασσας και η έξοδος τους από τις κοίτες τους ή η ανεξέλεγκτη απορροή των επιφανειακών νερών που συγκεντρώνονται είτε λόγω ραγδαίων βροχοπτώσεων και ισχυρών καταιγίδων, είτε από την τήξη του χιονιού και πάγου. Συμβαίνει επίσης από την υποχώρηση φραγμάτων και στην περίπτωση αυτή οι συνέπειες είναι πολύ μεγάλες.

Κατηγορίες Πλημμυρών :

- Ποτάμιες Πλημμύρες
- Παράκτιες Πλημμύρες
- Πλημμύρες έντονων βροχοπτώσεων
- Πλημμύρες από τήξη χιονιού και πάγου
- Πλημμύρες από αστοχία ή δυσλειτουργία τεχνικού έργου (π.χ. φράγματος)
- Πλημμύρες από τα Θαλάσσια Κύματα Βαρύτητας (tsunami)

Ο όρος «στάδιο πλημμύρας¹⁶» δηλώνει ότι η στάθμη της επιφάνειας του νερού είναι υψηλότερα από το κανονικό και είναι πιθανό να προκληθούν καταστροφές σε κατασκευές που βρίσκονται στην λεκάνη κατάκλυσης. Η πλημμύρα από φυσικά αίτια είτε έχει βραδεία εξέλιξη είτε ανήκει στην κατηγορία της ξαφνικής πλημμύρας, που είναι και το πιο συνηθισμένο φαινόμενο στη χώρα μας. Η ξαφνική πλημμύρα είναι το αποτέλεσμα ατμοσφαιρικών διαταραχών, που συνοδεύονται από ραγδαίες βροχοπτώσεις, με μεγάλα ποσά βροχής σε μικρό χρονικό διάστημα. Οι ξαφνικές πλημμύρες εμφανίζονται με μικρό χρονικό διάστημα λίγων ωρών και έχουν σαν αποτέλεσμα ταχεία ύψωση νερού, το οποίο στο πέρασμά του μπορεί να προκαλέσει

A. Πρωτογενείς επιπτώσεις όπως :

- Απώλειες ανθρωπίνων ζωών

¹⁵ Από την ιστοσελίδα της Πολιτικής Προστασίας για τις φυσικές καταστροφές, www.civilprotection.gr και «Πυροσβεστική Επιθεώρηση», *Υδάτινα ρεύματα & Συνθήκες Πλημμυρογένεσης*, τεύχος 121, Ιανουαρίου – Φεβρουαρίου 2007, σελ. 18 – 21.

¹⁶ Λέκκας Ευθ. Λ., *Φυσικές και Τεχνολογικές Καταστροφές Β΄ έκδοση*, Ποτάμιες πλημμύρες, σελ 77 – 89 Αθήνα, 2000.

- Απώλειες ζωικού και φυτικού κεφαλαίου
- Καταστροφές σε υποδομές και κατοικίες

B. Δευτερογενείς επιπτώσεις όπως :

- Μόλυνση των δικτύων ύδρευσης (επιπτώσεις στην υγεία του πληθυσμού)
- Δυσχέρεια στις μεταφορές (ελλείψεις βασικών αγαθών, τροφίμων, υπηρεσιών καθαριότητας κ.α.)

Γ. Τριτογενείς επιπτώσεις όπως :

- Αλλαγή του ανάγλυφου της περιοχής
- Απώλεια θέσεων εργασίας
- Αύξηση του κόστους ασφάλισης

Οι πλημμύρες που έχουν σαν αίτιο τις βροχοπτώσεις μπορεί να προκαλέσουν καταστροφικές κατολισθήσεις εδαφών (λασποροές – mud slides). Πολλοί παράγοντες συνηγορούν σε μια ξαφνική πλημμύρα όπως : η ένταση της βροχής και η διάρκειά της, η τοπογραφία, οι συνθήκες του εδάφους, η φυτοκάλυψη, η καταστροφή των δασών καθώς επίσης και η αστικοποίηση. Το μέγεθος της πλημμύρας σχετίζεται με την ποσότητα και την ένταση της βροχόπτωσης. Στην Ελλάδα οι πλημμύρες οφείλονται συνήθως σε καταρρακτώδεις βροχές που συνοδεύουν τη διέλευση υφέσεων.

Στο αστικό περιβάλλον, η χρήση γης από τον άνθρωπο έχει αυξήσει τόσο το μέγεθος όσο και τη συχνότητα των πλημμυρών σε λεκάνες με μικρή αποστράγγιση. Η αύξηση της συχνότητας των πλημμυρών, είναι συνάρτηση του ποσοστού της αδιαπέρατης επιφάνειας (στέγες, πεζοδρόμια, άσφαλτος, τσιμέντο) και της περιοχής με δίκτυο αποχέτευσης. Στις μέρες μας τα πλημμυρικά γεγονότα στις αστικές περιοχές φαίνεται να αυξάνονται, ενώ οι κυριότερες αιτίες είναι οι ακόλουθες :

Ο δραστηκός περιορισμός (ή φραγμός των κοιτών από την απόρριψη αδρανών υλικών) της κοίτης των ρευμάτων λόγω ανεξέλεγκτης δόμησης.

Η καταστροφή των δασών από τις πυρκαγιές.

Η άστοχη κατασκευή «αντιπλημμυρικών έργων» που δεν είναι συμβατά με το περιβάλλον και τις εξελισσόμενες γεωδυναμικές διεργασίες στην επιφάνεια.

Πάντως τα περισσότερα θύματα εξαιτίας πλημμυρών προέρχονται κυρίως από τις ξαφνικές πλημμύρες.

1.4.3. Οι Δασικές Πυρκαγιές

Είναι οι πυρκαγιές που εκδηλώνονται σε δάσος ή δασική έκταση, προκαλώντας μεγάλες καταστροφές που έχουν ιδιαίτερα δυσμενείς επιπτώσεις στις ανθρώπινες δραστηριότητες και στην ανθρώπινη ψυχολογία, συμβάλουν δε σταδιακά στην ερημοποίηση των πληγέντων περιοχών. Αποτελούν μέρος της οικολογίας των δασικών οικοσυστημάτων της χώρας μας και είναι φαινόμενο σύνθετο. Έχει διαπιστωθεί ότι οι δασικές πυρκαγιές μπορεί να συμβάλουν θετικά στην φυσική ανανέωση και αύξηση της βιοποικιλότητας των δασικών οικοσυστημάτων και αρνητικά, προκαλώντας την πλήρη υποβάθμισή τους, όταν οι πυρκαγιές είναι επαναλαμβανόμενες σε μικρά σχετικά χρονικά διαστήματα στον ίδιο τόπο.

Στις μέρες μας είναι εύλογη η ανησυχία που υπάρχει και η σημασία που δίδεται στο πρόβλημα των δασικών πυρκαγιών, με δεδομένο μάλιστα ότι περισσότερο από το 10% της έκτασης της χώρας μας καλύπτεται σήμερα από άγονες και βραχώδεις εκτάσεις, γεγονός οφειλόμενο κατά μεγάλο μέρος στην επανάληψη του κύκλου των πυρκαγιών. Στα επόμενα χρόνια όλες οι μελέτες δείχνουν ότι λόγω της υπερθέρμανσης (φαινόμενο του θερμοκηπίου) του πλανήτη, της υποβάθμισης του περιβάλλοντος, της ξηρασίας, των λιγότερων βροχοπτώσεων και διαφόρων άλλων αιτιών οι δασικές πυρκαγιές θα είναι περισσότερες και πιο έντονες. Πάντως η πλήρης εξάλειψη των δασικών πυρκαγιών είναι αδύνατη και αποτελεί ουτοπία.

1.4.4. Ο Σεισμός

Σεισμός¹⁷ είναι η εδαφική δόνηση που γεννιέται κατά τη διατάραξη της μηχανικής ισορροπίας των πετρωμάτων από φυσικές αιτίες που βρίσκονται στο εσωτερικό της γης. Είναι η κίνηση του εδάφους που οφείλεται στη θραύση πετρωμάτων, το στιγμιαίο αποτέλεσμα μιας μακροχρόνιας διαδικασίας συσσώρευσης δυναμικής ενέργειας σε καταπονούμενες περιοχές της λιθόσφαιρας. Ένα φυσικό φαινόμενο που μπορεί να προκαλέσει πολλές απώλειες τόσο σε ανθρώπινο δυναμικό όσο και σε υλικά αγαθά.

Ο σεισμός εκτός από τις άμεσες επιπτώσεις έχει ως επακόλουθα την ενεργοποίηση άλλων γεωλογικών φαινομένων όπως η ρευστοποίηση εδαφών, οι καταπτώσεις βράχων, οι κατολισθήσεις και τα θαλάσσια κύματα βαρύτητας (τσουνάμι) με εξίσου σοβαρές επιπτώσεις. Τα θαλάσσια κύματα βαρύτητας προκαλούνται από μεγάλους υποθαλάσσιους σεισμούς. Η αναγκαιότητα σύγκρισης ενός σεισμού με κάποιο άλλο σεισμικό συμβάν σε

¹⁷ Ορολογία από την ιστοσελίδα του ΟΑΣΠ (www.oasp.gr).

άλλο τόπο και χρόνο, όσον αφορά στα χαρακτηριστικά του σαν φυσικό φαινόμενο και τα αποτελέσματά του στη λειτουργία μιας οργανωμένης κοινωνίας, επέβαλλε την υιοθέτηση δύο διαφορετικών φυσικών ποσοτήτων, του μεγέθους και της έντασης αντίστοιχα.

Το **μέγεθος** ενός σεισμού εκφράζεται σε βαθμούς της κλίμακας Richter και είναι η φυσική ποσότητα που χρησιμοποιείται από τους σεισμολόγους για τη μέτρηση της σεισμικής ενέργειας που απελευθερώνεται στο σημείο που εκδηλώνεται ο σεισμός.

Η **ένταση** ενός σεισμού εκφράζεται με εμπειρικό τρόπο είτε σε βαθμούς της αναθεωρημένης κλίμακας Mercalli (MM) ή σε βαθμούς της κλίμακας Mercalli – Sieberg (MKS) και είναι η φυσική ποσότητα που δίνει το μέτρο των αποτελεσμάτων ενός σεισμού στους ανθρώπους και στις ανθρώπινες κατασκευές. Το αναμενόμενο τελικό αποτέλεσμα της σεισμικής κίνησης σε περιοχή (θάνατοι, υλικές ζημιές κ.α.) και η αναγκαιότητα σύγκρισής του με εκείνο σε μια άλλη περιοχή οδήγησε τους επιστήμονες στην υιοθέτηση μιας ποσότητας που ονομάζεται σεισμικός κίνδυνος. Ο σεισμικός κίνδυνος εξαρτάται από τη σεισμική επικινδυνότητα της περιοχής και από την τρωτότητα των τεχνικών κατασκευών που βρίσκονται στην περιοχή.

1.4.5. Ηφαίστεια

Ός ηφαίστσιο ορίζεται ένα άνοιγμα στην επιφάνεια της Γης, δια μέσου του οποίου εκχύνεται μάγμα, τεμάχια πετρωμάτων και αέρια από το εσωτερικό της Γης. Τα ηφαίστσια διακρίνονται σε κατηγορίες ανάλογα με :

Την γεωτεκτονική τους θέση

Την εκρηξιμότητά τους,

Τη μορφή του ηφαιστειακού του κώνου

Ενεργά ονομάζονται συνήθως τα ηφαίστσια εκείνα που έδρασαν κατά τους ιστορικούς χρόνους. Η δραστηριότητα αυτή δεν είναι κατ' ανάγκη εκρηκτική, αλλά μπορεί να είναι σεισμική ή ακόμη και απλή έκλυση αερίων.

Η κατάρρευση του κώνου, λόγω έκρηξης ενός ηφαιστείου, μπορεί να δημιουργήσει μια κεντρική κοιλότητα που ονομάζεται καλδέρα.

Οι καταστροφές από ηφαιστειακή δραστηριότητα οφείλονται συνήθως σε : α) ροές λάβας που αποτελούν το πλέον γνωστό προϊόν της ηφαιστειακής δραστηριότητας, β) πυροκλαστικά προϊόντα, που συνδέονται με την άνοδο και τη βίαιη απελευθέρωση των αερίων που βρίσκονται μέσα στο μάγμα. Μπορούν να βρίσκονται σε ρευστή ή σε στερεοποιημένη κατάσταση. γ) Αέρια (διοξείδιο, και μονοξείδιο του άνθρακα καθώς και υδρόθειο) που

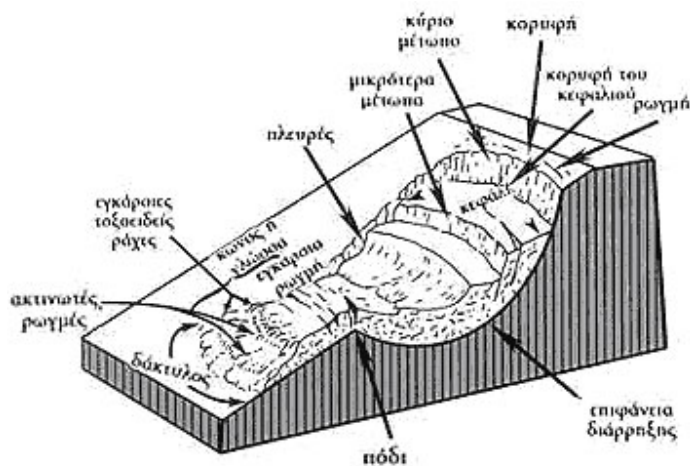
εκλύονται κατά τη διάρκεια της ηφαιστειακής δραστηριότητας ή και στις ενδιάμεσες περιόδους. Είναι βαρύτερα του αέρα και μπορούν να προκαλέσουν θανάτους. δ) Λασποροές, δηλαδή ταχείες μετακινήσεις προς τα κατάντη μεγάλων όγκων ηφαιστειακών προϊόντων κορεσμένων σε νερό, θεωρούνται φαινόμενο εξαιρετικά επικίνδυνο για τους ανθρώπους και το περιβάλλον.

1.4.6. Κατολισθήσεις / Καθιζήσεις

Κατολίσθηση είναι το φαινόμενο της διατάραξης της ισορροπίας μιας μάζας εδάφους ή βράχου. Οι κατολισθήσεις αποτελούν μέρος των φυσικών διεργασιών εξέλιξης του γήινου ανάγλυφου, ωστόσο μπορούν να προκληθούν και από εξωτερικές παρεμβάσεις με την έμμεση ή άμεση συμβολή του ανθρώπου. Αν η εδαφική ή βραχώδης μάζα κινηθεί μόνο προς την κατακόρυφη διεύθυνση, το φαινόμενο ονομάζεται καθίζηση, κατάρρευση ή κατάπτωση. Αν υπάρχει και κίνηση κατά την οριζόντια διεύθυνση, τότε χρησιμοποιείται ο γενικός όρος κατολίσθηση. Οι τυπικές κατολισθήσεις συμβαίνουν σε εδάφη ή κατακερματισμένα πετρώματα και συνοδεύονται από μια σειρά χαρακτηριστικών, ενώ διακρίνονται τα εξής :

- **Το κυρίως μέτωπο:** Είναι η απότομη επιφάνεια που δημιουργείται στο αδιατάρακτο έδαφος που περιβάλλει την κατολίσθηση.
- **Δευτερεύοντα μέτωπα:** Είναι οι απότομες επιφάνειες εντός του διαταραγμένου υλικού της κατολίσθησης.
- **Κεφάλι:** Βρίσκεται στην κορυφή της κατολίσθησης και αποτελείται από τα ανώτερα τμήματα των υλικών που κατολίσθησαν.
- **Πόδι:** Είναι η γραμμή διατομής μεταξύ του κατώτερου μέρους της επιφάνειας διάρρηξης και της αρχικής επιφάνειας του εδάφους.
- **Δάκτυλος:** Είναι το τμήμα των υλικών που έχουν κατολισθήσει στη μεγαλύτερη απόσταση από το κύριο μέτωπο της κατολίσθησης.
- **Κορυφή:** Είναι το ουσιαστικά αδιατάρακτο υλικό που βρίσκεται στα ψηλότερα σημεία του κύριου μετώπου.
- **Επιφάνεια διάρρηξης:** Είναι η επιφάνεια αποχωρισμού των υλικών που κατολισθαίνουν από το σταθερό υπόβαθρο.

- **Επιφάνεια ολίσθησης:** Είναι η επιφάνεια πάνω στην οποία γίνεται η κύρια μετατόπιση της μάζας που κατολισθαίνει. Το ανώτερό της τμήμα ταυτίζεται συνήθως με την επιφάνεια διάρρηξης, ενώ το κατώτερο, κάτω από το πόδι, είναι η προϋπάρχουσα επιφάνεια του πρανούς.
- **Κώνος ή γλώσσα:** Είναι το τμήμα των υλικών που έχουν ξεπεράσει την επιφάνεια διάρρηξης και έχουν ολισθήσει στην αρχική επιφάνεια του πρανούς.

Η εκδήλωση μιας κατολίσθησης είναι συνήθως το αποτέλεσμα της συνδυασμένης δράσης μορφολογικών, γεωλογικών, γεωτεχνικών, περιβαλλοντικών συνθηκών καθώς και ανθρώπινων παρεμβάσεων. Οι τελευταίες μπορούν κυρίως να επιταχύνουν την εκδήλωση του φαινομένου. Οι κυριότεροι παράγοντες που προκαλούν κατολισθήσεις/ καθιζήσεις:

- Η αφαίρεση της υποστήριξης του πρανούς.
- Η πρόσθετη φόρτιση του πρανούς.
- Η δράση της χλωρίδας και της πανίδας.
- Η αποσάθρωση.
- Η παρουσία του νερού.
- Η γεωλογική δομή

1.4.7. Έντονα Καιρικά Φαινόμενα

Τα έντονα καιρικά φαινόμενα χωρίζονται στις παρακάτω κατηγορίες:

- Θυελλώδεις Άνεμοι
- Καταιγίδες
- Χιονόπτωση / Δριμύ Ψύχος
- Καύσωνας

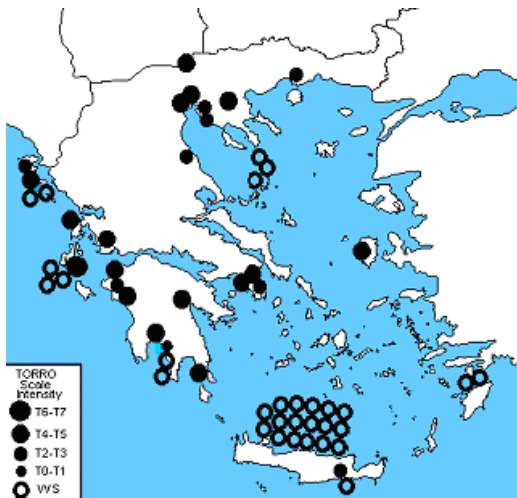
Άνεμος είναι η φυσική κίνηση του ατμοσφαιρικού αέρα που ρέει γενικά παράλληλα προς το έδαφος. Αιτία του ανέμου είναι η οριζόντια διαφορά της ατμοσφαιρικής πίεσης. Όσο μεγαλύτερη είναι η διαφορά πίεσης μεταξύ δύο δεδομένων σημείων τόσο μεγαλύτερη είναι και η ένταση του ανέμου. Ως **κατεύθυνση ανέμου** θεωρείται η διεύθυνση από την οποία πνέει ο άνεμος και ως ένταση του ανέμου θεωρείται το μέτρο της ταχύτητας του ανέμου. Η ένταση του ανέμου μπορεί να μετρηθεί με διάφορες εμπειρικές και αριθμητικές κλίμακες. Μια ευρέως διαδεδομένη εμπειρική κλίμακα είναι η κλίμακα Beaufort, ενώ αριθμητικές κλίμακες είναι τα m/s, km/h και οι κόμβοι. Ισχυροί άνεμοι δημιουργούνται σε περιοχές όπου συνδυάζονται ένα σύστημα χαμηλών βαρομετρικών πιέσεων και ένα σύστημα υψηλών βαρομετρικών πιέσεων. Χαρακτηριστικά παραδείγματα στον Ελληνικό χώρο είναι ο συνδυασμός των χαμηλών πιέσεων κατά τη διέλευση μιας ύφεσης με τις σχετικά υψηλές πιέσεις στις γύρω περιοχές, ή η εμφάνιση των ετησιών (μελέμια), τα οποία δημιουργούνται από το συνδυασμό των χαμηλών πιέσεων της Ανατολικής Μεσογείου με τις υψηλές πιέσεις στην περιοχή των Βαλκανίων. Τοπικά ισχυροί άνεμοι (μπουρίνια) δημιουργούνται σε περιοχές που επηρεάζονται από καταιγίδες λόγω της ισχυρής βαθμίδας πίεσης που δημιουργείται.

Ανεμοστρόβιλος

Ο **ανεμοστρόβιλος** ή αλλιώς **σίφωνα** αποτελεί το πιο βίαιο και καταστρεπτικό ατμοσφαιρικό φαινόμενο. Ο ανεμοστρόβιλος είναι μια ισχυρή στροβιλιζόμενη στήλη αέρα, που προβάλλει συνήθως από ένα καταιγιδοφόρο νέφος. Ο στροβιλισμός του αέρα στη στήλη του ανεμοστρόβιλου παρουσιάζει μικρή πίεση στο κέντρο και γίνεται κατά τη φορά των δεικτών του ρολογιού στο βόρειο ημισφαίριο και κατά την αντίθετη φορά στο νότιο ημισφαίριο. Οι σίφωνες διακρίνονται σε σίφωνες ξηράς και θάλασσας. Οι σίφωνες ξηράς είναι μεγάλων διαστάσεων στρόβιλοι αέρα που εκτείνονται από τη βάση ενός καταιγιδοφόρου νέφους μέχρι την επιφάνεια του εδάφους και η δημιουργία τους οφείλεται

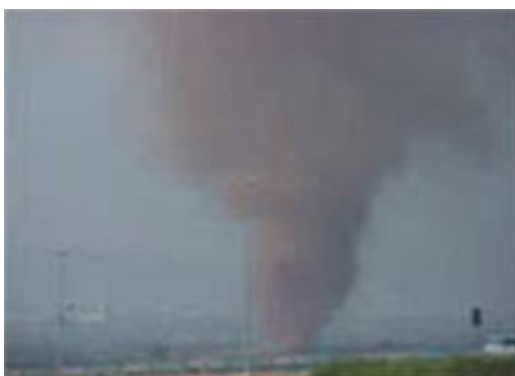
στη μεγάλη ατμοσφαιρική αστάθεια. Η αστάθεια αυτή προκαλείται όταν ψυχρός και ξηρός αέρας κατά την κίνησή του βρεθεί πάνω από μια περιοχή με θερμό αέρα. Οι σίφωνες ξηράς μπορεί να συνοδεύονται από καταιγίδες, βροχές και χαλάζι. Οι σίφωνες της θάλασσας είναι μικρότεροι από τους σίφωνες της ξηράς, δημιουργούνται κάτω από το καταιγιδοφόρο νέφος και μπορεί να φτάσουν στην επιφάνεια της θάλασσας. Υπάρχουν όμως και σίφωνες που δημιουργούνται πάνω από την επιφάνεια της θάλασσας, χωρίς την ύπαρξη καταιγιδοφόρου νέφους. Οι σίφωνες της θάλασσας εμφανίζονται συχνότερα στην τροπική ζώνη, σε σχέση με τις εύκρατες ζώνες. Οι συνθήκες για τη δημιουργία τους είναι ίδιες με εκείνες των σιφώνων ξηράς, η διάμετρος τους φθάνει και τα 150 m και ο χρόνος ζωής τους 10' - 30' λεπτά. Η οριζόντια έκταση του ανεμοστρόβιλου φθάνει και τα 250 m, η δε ταχύτητα κίνησης του είναι σχετικά μικρή (8-20 m/s). Η ταχύτητα της στροβιλιζόμενης στήλης του αέρα στην κεντρική περιοχή φτάνει τα 100 m/s, μπορεί όμως και να υπερβεί τις ταχύτητες αυτές φτάνοντας τα 200 m/s. Παράλληλα ισχυρές είναι και οι κατακόρυφες κινήσεις του αέρα. Η πίεση από την περιφέρεια προς το κέντρο του ανεμοστρόβιλου παρουσιάζει μεγάλη πτώση και μπορεί να φθάσει τα 25 hPa. Αποτέλεσμα αυτής της μείωσης είναι και η σφοδρότητα της περιστροφικής κίνησης του ανέμου στο σίφωνα. Η τροχιά που διανύει ένας σίφωνας είναι σχετικά μικρή, 10 Km, χωρίς να λείπουν και οι περιπτώσεις που η τροχιά του φτάνει τα 200 Km και η περίοδος της ζωής του είναι 4-5 ώρες. Η διέλευση ενός ανεμοστρόβιλου προκαλεί μεγάλες καταστροφές λόγω των θυελλωδών ανέμων και της μεγάλης πτώσης της ατμοσφαιρικής πίεσης. Σύμφωνα με τον ερευνητή Δρ. Μιχάλη Σιούτα (ΕΛ.Γ.Α. - Κέντρο Μετεωρολογικών Εφαρμογών, Θεσσαλονίκη) ανεμοστρόβιλοι μπορούν να εμφανισθούν σε οποιαδήποτε περιοχή της Ελλάδας. Τα τελευταία χρόνια η πλειοψηφία των ανεμοστρόβιλων σημειώθηκε στη δυτική και νότια Ελλάδα και κυρίως σε παραλιακές περιοχές. Σημειώθηκαν ετησίως κατά μέσο όρο 8 ανεμοστρόβιλοι (σίφωνες ξηράς), που προξένησαν από μέτριες μέχρι μεγάλες ζημιές, καθώς επίσης, και 10 σίφωνες θάλασσας. Οι ανεμοστρόβιλοι στην Ελλάδα εμφανίζονται συχνότερα κατά τους μήνες Ιούλιο, Σεπτέμβριο, Νοέμβριο και Δεκέμβριο. Στον ακόλουθο χάρτη σημειώνονται οι περιοχές που εμφανίσθηκαν

ανεμοστρόβιλοι και σίφωνες θάλασσας κατά την περίοδο 2000-2002 στην Ελλάδα.

Παράδειγμα Θυελλωδών ανέμων/Ανεμοστροβίλων στην Ελλάδα

Στις 27/07/2002 ισχυρός **ανεμοστρόβιλος** έπληξε το διεθνές αεροδρόμιο Αθηνών «Ελευθέριος Βενιζέλος» (φωτογραφία παρακάτω). Ο ανεμοστρόβιλος έπληξε κυρίως την πίστα του αεροδρομίου, την ώρα που αποβιβάζονταν οι επιβάτες από αεροσκάφος. Η πολύ ισχυρή ένταση των ανέμων είχε σαν αποτέλεσμα τη μικρή μετακίνηση του αεροσκάφους, την απομάκρυνση της σκάλας αποβίβασης και τον ελαφρύ τραυματισμό ενός επιβάτη. Από τον ανεμοστρόβιλο, ο οποίος διήρκεσε περίπου δύο λεπτά, υπέστησαν μικρές υλικές ζημιές τόσο το αεροσκάφος, όσο και το λεωφορείο που ανέμενε για να παραλάβει τους επιβάτες.

Οι ειδικοί¹⁸ πάντως συμφωνούν και προβλέπουν ότι η παγκόσμια κλιματική αλλαγή θα δημιουργήσει συνθήκες ατμοσφαιρικής αστάθειας στον ουρανό της χώρας μας και οι ανεμοστρόβιλοι που θα δημιουργούνται θα είναι περισσό-τεροι και ισχυρότεροι απ' ό,τι σήμερα. Θα δημιουργούνται συχνότερα και θα έχουν μεγαλύτερη δύναμη.

Καταιγίδες

Οι καταιγίδες είναι από τα πιο βίαια ατμοσφαιρικά φαινόμενα και συνοδεύονται από ραγδαίες βροχές, ισχυρούς ανέμους με μεταβλητή ένταση και διεύθυνση οι οποίοι μπορεί να φτάσουν από τα 50 μέχρι και τα 100km/h, από ισχυρές ηλεκτρικές εκκενώσεις, δηλαδή κεραυνούς και πολλές φορές από χαλάζι. Η διάρκεια μιας καταιγίδας είναι το πολύ δύο ώρες. Οι ραγδαίες βροχές των καταιγίδων είναι ικανές να προκαλέσουν πλημμύρες. Η καταιγίδα αναπτύσσεται όταν η ατμόσφαιρα είναι έντονα ασταθής (δηλαδή, ευνοούνται οι ανοδικές κινήσεις των αερίων μαζών) και υπάρχει μεγάλη ποσότητα υδρατμών στα κατώτερα τμήματα της ατμόσφαιρας. Κάτω από αυτές τις συνθήκες, ο θερμός και υγρός αέρας κοντά στην επιφάνεια του εδάφους ανέρχεται γρήγορα και ψύχεται. Η υγρασία που υπάρχει στην ατμοσφαιρική μάζα συμπυκνώνεται σε παγοκρυστάλλους και υδροσταγονίδια με αποτέλεσμα το σχηματισμό ογκωδών νεφών. Η ανάπτυξη των καταιγιδοφόρων νεφών είναι το κύριο χαρακτηριστικό της καταιγίδας. Οι καταιγίδες υπάγονται σε τρεις κατηγορίες, ανάλογα με τον τρόπο σχηματισμού τους και αυτές είναι οι καταιγίδες αέριας μάζας (τοπικές ή θερμικές), καταιγίδες ορογραφικές και καταιγίδες μετωπικές. Παράδειγμα καταιγίδας στον ελληνικό χώρο : Στις 8-7-2002 σημειώθηκε ισχυρή καταιγίδα, που δημιούργησε και πλημμυρικά φαινόμενα στην περιοχή της Αθήνας. Η καταιγίδα αυτή ήταν καταιγίδα αέριας μάζας με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τα μεγάλα ύψη βροχής, που σημειώθηκαν σε πολλές περιοχές της Αθήνας, τη ραγδαιότητα και τη σχετικά μεγάλη διάρκεια (~3ώρες). Τα ύψη βροχής που σημειώθηκαν σε διάφορες περιοχές της Αθήνας υπερέβησαν κατά πολύ τις μέσες μηνιαίες τιμές βροχόπτωσης.

Χιονόπτωση / Δριμύ Ψύχος

¹⁸ www.meteoclub.gr/themata/meteopedia/1273-katastrofikoi-anemostroviloi

Κατά τη διάρκεια του χειμώνα σημειώνονται στη χώρα μας χιονοπτώσεις που διαρκούν από μερικές ώρες μέχρι μερικές ημέρες και συχνά συνοδεύονται από χαμηλές θερμοκρασίες και ισχυρούς ανέμους και μπορεί να επηρεάσουν μεγάλο μέρος της χώρας, συνήθως τις βόρειες και ορεινές περιοχές. Χιονοθύελλα θεωρείται μια ισχυρή χιονόπτωση με παράλληλη επικράτηση πολύ ισχυρών ανέμων, που παρασύρουν το χιόνι με αποτέλεσμα την χαμηλή ορατότητα. Οι χιονοπτώσεις και οι χαμηλές θερμοκρασίες είναι δυνατόν να διαταράξουν έντονα την καθημερινή ζωή και να προκαλέσουν σοβαρά προβλήματα στις μετακινήσεις, στη γεωργία και στην κτηνοτροφία καθώς και προβλήματα στην ηλεκτροδότηση, στην υδροδότηση και τις τηλεπικοινωνίες κυρίως των απομακρυσμένων περιοχών. Οι χιονοπτώσεις είναι επικίνδυνες τόσο για την οδήγηση όσο και για το βάδισμα, λόγω της μεγάλης ολισθηρότητας. Η καταπόνηση του οργανισμού, η υποθερμία και η πρόκληση καρδιακών προσβολών λόγω υπερβολικής άσκησης είναι πιθανές αιτίες θανάτων που συνδέονται με την έντονη χιονόπτωση και τις χαμηλές θερμοκρασίες.

Καύσωνας

Ημέρες με υψηλές θερμοκρασίες, οι οποίες ανεβαίνουν σε υψηλά επίπεδα τις μεσημβρινές και πρώτες απογευματινές ώρες, χωρίς να μειώνονται αρκετά κατά τις νυχτερινές ώρες με αποτέλεσμα ο ανθρώπινος οργανισμός να μην μπορεί να ανταπεξέλθει στην καταπόνηση που υφίσταται λόγω των υψηλών θερμοκρασιών. Καύσωνας, για τις κλιματικές συνθήκες της Ελλάδας θεωρείται μια περίοδος τουλάχιστον 3 ημερών όπου οι θερμοκρασίες στις πεδινές περιοχές της ηπειρωτικής χώρας ξεπερνούν τους 37° C . Οι επιπτώσεις στον πληθυσμό μπορεί να είναι από απλή δυσφορία, θερμική εξάντληση ως και θερμοπληξία. Οι επιπτώσεις στον πληθυσμό μπορεί να είναι δυσμενέστερες αν επιδρούν και άλλοι επιβαρυντικοί παράγοντες π.χ. υψηλή υγρασία, χαμηλή ένταση του ανέμου, ατμοσφαιρική ρύπανση κ.α. Καύσωνας παρατηρείται στην χώρα μας κατά τη θερινή περίοδο, όταν δημιουργούνται συνθήκες θερμής εισβολής, δηλαδή θερμές αέριες μάζες μεταφέρονται από την Βόρεια Αφρική προς τη χώρα μας, ανεβάζοντας τη θερμοκρασία σε υψηλά επίπεδα.

Ο Πίνακας 4. είναι ενδεικτικός των παραπάνω για τα χαρακτηριστικά μεγάλων καταστροφών σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πηγή vade- mecum σελ. 17 -19 και Διπλωματική εργασία Καπάκης Ιωάννης σελ. 39.

ΦΥΣΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΕΣ	Χαρακτηριστικά	Συνέπειες
1. Χιονοστιβάδες	<ul style="list-style-type: none"> • αυτό το φαινόμενο παρατηρείται σε ορεινές περιοχές. Σε πολλές περιπτώσεις μπορεί να προβλεφθεί στη βάση των χαρακτηριστικών του τοπικού κλίματος και της τοπογραφίας 	<ul style="list-style-type: none"> • η χιονοστιβάδα καταστρέφει τα πάντα στο πέρασμα της • ο αριθμός των θυμάτων ποικίλει ανάλογα την ώρα, το ανάγλυφο του εδάφους κατά την διαδρομή της χιονοστιβάδας, τον χρόνο μέχρι να φτάσει η απαιτούμενη βοήθεια και ο βαθμός δυσκολίας άφιξης των σωστικών συνεργειών στον τόπο του συμβάντος.
2. Θερμές υγρές θερινές ημέρες	<ul style="list-style-type: none"> • αυτό το φαινόμενο δεν συμβαίνει πολύ συχνά και μόνο κατά τη διάρκεια του θέρους. Είναι ουσιαστικά περιορισμένο σε αστικά κέντρα και σε περιοχές με μεγάλη πυκνότητα πληθυσμού. Μπορεί να προβλεφθεί από την Μετεωρολογική Υπηρεσία. • ο καύσωνας μπορεί να συνεχιστεί για πολλές ημέρες με θερμοκρασίες μεταξύ 40° και 50° C υπό σκιά 	<ul style="list-style-type: none"> • ένας μεγάλος αριθμός ανθρώπων ασθενεί ή πεθαίνει από θερμοπληξία, θα υπάρχουν πολλές περιπτώσεις ηλίαςσης και η υγεία των ασθενών ανθρώπων θα χειροτερεύει. • Αρνητικές επιδράσεις στον αγροτικό και κτηνοτροφικό τομέα. Οι καλλιέργειες παθαίνουν σοβαρές ζημιές.
Ξηρασία	<ul style="list-style-type: none"> • αυτό το φαινόμενο συμβαίνει στις νότιες χώρες της Κοινότητας, ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια του θέρους. 	<ul style="list-style-type: none"> • καλλιέργειες και φυτείες καταστρέφονται, τα ζώα γίνονται ληθαργικά. • μεγάλος κίνδυνος δασικών πυρκαγιών • μεγάλος κίνδυνος μόλυνσης των υδάτων • τοπική μόλυνση, τα ζώα μπορεί να μολυνθούν

		από αβέβαιης ποιότητας ύδατα.
Κατάρρευση φραγμάτων, πλημμύρες και παλιρροιακά κύματα	<ul style="list-style-type: none"> • το πλέον συχνό είδος φυσικής καταστροφής • δύο τύποι πλημμυρών: <ul style="list-style-type: none"> α) πλημμύρες που οφείλονται σε μια μη φυσιολογική αύξηση της στάθμης των ποταμών μετά από βροχοπτώσεις, το μέγεθός τους μπορεί να προβλεφθεί β) ξαφνικές πλημμύρες που οφείλονται σε καταρρακτώδεις βροχές ή είναι επακόλουθο μιας μεγάλης καταστροφής (σεισμός, παλιρροιακά κύματα, καταρρεύσεις φραγμάτων κ.λ.π.) 	<ul style="list-style-type: none"> • ο αριθμός των θυμάτων μπορεί να είναι ιδιαίτερα υψηλός λόγω της μεγάλης πυκνότητας του πληθυσμού στις περιοχές αυτές • μαζική έξοδος από την περιοχή αυτή • μεγάλος αριθμός ανθρώπων μένει άστεγος • διακοπή των επικοινωνιών και της κυκλοφορίας στην πληγείσα περιοχή από τον έξω κόσμο • καλλιέργειες και σοδειές καταστρέφονται, σημαντικές απώλειες ζώων • μόλυνση του εδάφους εξαιτίας της μολυσμένης λάσπης
Σεισμοί, εκρήξεις ηφαιστείων, καταρρεύσεις <i>Τα ίδια χαρακτηριστικά εφαρμόζονται γενικά και για τις εκρήξεις ηφαιστείων και καταρρεύσεις</i>	<ul style="list-style-type: none"> • η καταστροφή λαμβάνει χώρα ξαφνικά και σπάνια μπορεί να προβλεφθεί • οι συνέπειες ίσως να είναι περιορισμένες σε μια περιοχή γύρω από το επίκεντρο ή μπορεί να επηρεαστεί μια ευρύτερη περιοχή, ανάλογα με το μέγεθος και την ένταση του σεισμού • μεγάλες καταστροφές 	<ul style="list-style-type: none"> • πλημμύρες, καταρρεύσεις και πυρκαγιές μπορεί να λάβουν χώρα ως αποτέλεσμα της αρχικής καταστροφής • η αρχική καταστροφή μπορεί να προκαλέσει τεχνολογικά ατυχήματα σε χημικές και πυρηνικές βιομηχανίες. • μεγάλος αριθμός νεκρών, τραυματισμένων ή αγνοουμένων • τεράστιος αριθμός ανθρώπων μένει άστεγος λόγω του φόβου μετασεισμών • κίνδυνος επιδημιών

		λόγω μόλυνσης των υδάτων και της αποσύνθεσης των πτωμάτων τα οποία ακόμα δεν έχουν απομακρυνθεί από τα ερείπια
Δασικές πυρκαγιές	<ul style="list-style-type: none"> • οι δασικές πυρκαγιές συμβαίνουν συχνά κυρίως στην περιοχή της Μεσογείου, ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια της θερινής περιόδου • τρεις κατηγορίες από άποψη μεγέθους: <ul style="list-style-type: none"> α) πυρκαγιές που προσβάλλουν μόνο μια μικρή περιοχή (85%) β) μεγάλες πυρκαγιές (13%) γ) καταστροφικές πυρκαγιές (2%) 	<ul style="list-style-type: none"> • Από περιβαλλοντική άποψη, η καταστροφή της δασικής κάλυψης στις πληγείσες περιοχές σε οικολογική αποσταθεροποίηση, διάβρωση, καταρρεύσεις σε ορισμένες ορεινές περιοχές, πλημμύρες • Μερικές φορές, λόγω των απρόβλεπτων καταστάσεων κυρίως σε τουριστικές περιοχές με μεγάλη πυκνότητα πληθυσμού, υπάρχει κίνδυνος σοβαρών ατυχημάτων • Η απώλεια του δάσους και των θάμνων προκαλεί περιβαλλοντικό ενδιαφέρον του κοινού
Ανεμοστρόβιλοι	<ul style="list-style-type: none"> • Αυτό το φαινόμενο κινείται με μεγάλη ταχύτητα, μπορεί να προβλεφθεί σε ορισμένες περιπτώσεις και κυρίως επηρεάζει τις παράκτιες περιοχές 	<ul style="list-style-type: none"> • Δύο περιπτώσεις <ul style="list-style-type: none"> A) πρόκληση πλημμυρών (λόγω βροχής ή παλιρροιακών κυμάτων), B) πολύ ισχυρές καταιγίδες • Μεγάλος αριθμός θανάτων, τραυματισθέντων ή αγνοουμένων • Σημαντικές απώλειες ζώων
Χημικά και βιομηχανικά ατυχήματα	<ul style="list-style-type: none"> • Η πιθανότητα είναι μεγάλη και το μέγεθος της καταστροφής είναι αξιοσημείωτο 	<ul style="list-style-type: none"> • Σοβαρός κίνδυνος για δηλητηρίαση ανθρώπων και ζώων. Επίσης μεγάλος κίνδυνος

	<ul style="list-style-type: none"> • Οι πηγές των κινδύνων είναι σε μεγάλες εγκαταστάσεις είναι πολλές και ποικίλουν • Τα βιομηχανικά συγκροτήματα βρίσκονται συχνά κοντά σε κατοικημένες περιοχές • Το συμβάν εξελίσσεται πολύ γρήγορα και τα σωστικά συνεργεία σπάνια έχουν το χρόνο να προσφέρουν άμεση βοήθεια. Μία άμεση απειλή στο συμβάν είναι η απελευθέρωση επικίνδυνων χημικών ουσιών • Είναι δύσκολο να ανιχνεύσεις και να αναλύσεις τις χημικές ουσίες που απελευθερώνονται, καθώς επίσης και να εκτιμήσεις τις επιπτώσεις τους. • Εξωτερικές μονάδες πολιτικής προστασίας, ιδιαίτερα πυροσβεστικές υπηρεσίες μπορεί να κληθούν ακόμη και αν τα εργοστάσια διαθέτουν τα δικά τους συστήματα ασφαλείας. 	<p>μόλυνσης του εδάφους και του ύδατος</p> <ul style="list-style-type: none"> • Οι καλλιέργειες μπορεί να καταστραφούν • Ενδεχόμενα η πληγείσα περιοχή να πρέπει να κηρυχτεί ως «απαγορευμένη ζώνη» για μια μεγάλη χρονική περίοδο
<p>Μεταφορά και αποθήκευση χημικών</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Διάφορες πιθανές τοποθεσίες • Δύσκολη η αναγνώριση των εμπλεκόμενων χημικών ουσιών • Για την αποτελεσματική αντιμετώπιση είναι απαραίτητη η λήψη πληροφοριών από ειδικούς, εγχειρίδια, βάσεις δεδομένων 	<ul style="list-style-type: none"> • Σοβαρός κίνδυνος για δηλητηρίαση ανθρώπων και ζώων. Επίσης μεγάλος κίνδυνος μόλυνσης του εδάφους και του ύδατος • Μπορεί η πληγείσα περιοχή να πρέπει να κηρυχτεί ως «απαγορευμένη ζώνη» για μια μεγάλη χρονική

	<p>σχετικά με τις ιδιότητες των προϊόντων</p> <ul style="list-style-type: none"> • Μία κινητή απειλή κινδύνου σε λιμάνια, αυτοκινητόδρομους, εσωτερικούς υδάτινους δρόμους και ιδιαίτερα σε θέσεις τελωνείων 	<p>περίοδο</p>
<p>Ατυχήματα σε μεταφορικά μέσα</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Σοβαρά ατυχήματα συνήθως σε σιδηρόδρομους και αεροπλάνα • Τα σωστικά συνεργεία σπάνια έχουν χρόνο να οργανωθούν, αφού προηγούμενα δεν υπάρχει προειδοποίηση • Απαιτείται ειδικός τεχνικός εξοπλισμός • Ενδεχόμενος κίνδυνος από την απελευθέρωση χημικών, συμπεριλαμβανομένων και των καυσίμων • Ένας κινούμενος κίνδυνος που μπορεί να χτυπήσει οπουδήποτε. 	<ul style="list-style-type: none"> • Πιθανός κίνδυνος πυρκαγιών και ζημιών σε κατασκευές • Πιθανός μεγάλος αριθμός θανόντων και τραυματισθέντων
<p>Πυρηνικά ατυχήματα</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Τέτοιου είδους ατυχήματα συχνά συμπεριλαμβάνονται σε άλλες κλασικές καταστάσεις εκτάκτου ανάγκης και λαμβάνονται υπόψη κατά την εκπόνηση των σχεδίων. • Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις έχουν σχετικά μικρή προτεραιότητα, σε σχέση με την προστασία των πολιτών • Οι πληροφορίες για τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις είναι συνήθως σπάνιες. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ρύπανση των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων • Ρύπανση αέρα και απειλή υγείας • Μόλυνση του εδάφους.

Όπως φαίνεται και στον παραπάνω πίνακα, φυσικές καταστροφές μπορούν να προκύψουν και μετά από τεχνολογικές καταστροφές π.χ. ατυχήματα όπως του Τσέρνομπιλ, του Μποπάλ, του Σεβέζο, ναυάγια μεγάλων δεξαμενόπλοιων πετρελαίου κ.α.). Και εκτός από τις άμεσες επιπτώσεις που έχουν οι τεχνολογικές καταστροφές στο περιβάλλον, όπως προαναφέρθηκαν, υπάρχουν και οι έμμεσες, που παρότι είναι αργές στην εξέλιξή τους είναι το ίδιο σοβαρές π.χ. το φαινόμενο του θερμοκηπίου, η άνοδος του επιπέδου της θάλασσας και οι συνέπειές της στις παράκτιες περιοχές, η μόλυνση των γλυκών νερών, του εδάφους, της θάλασσας, η αποψίλωση των δασών, η αύξηση του διοξειδίου του άνθρακα στην ατμόσφαιρα, η υπεραλίευση, η εντατική χρήση (υπεράντληση) των φυσικών ορυκτών και της βιοποικιλότητας της γης, αποθήκευση βιομηχανικών – τοξικών, πυρηνικών - αποβλήτων. Δυστυχώς οι χρονικοί περιορισμοί και η τεράστια έκταση τους δεν επιτρέπουν την μελέτη τους σ' αυτήν την εργασία.

1.5. Η Σύγχρονη αντίληψη για τον όρο «Ασφάλεια» και η διεύρυνσή του.

Από τις αρχές της δεκαετίας του '80 έχει τεθεί το ζήτημα της ανάγκης διεύρυνσης του περιεχομένου της έννοιας της ασφάλειας. Μέχρι τότε ο όρος επικεντρωνόταν κυρίως στις υλικές δυνατότητες, στον έλεγχο και την χρήση της στρατιωτικής δύναμης από τα κράτη. Μετά το '80 όμως άρχισε να διαφαίνεται ένας διαχωρισμός μεταξύ της «παραδοσιακής¹⁹» αντίληψης (και σε μεγάλο βαθμό περιοριστικής) για την ασφάλεια και των ευρύτερων ορίων που εκείνη μπορεί να λάβει. Η νέα αντίληψη για τον όρο ασφάλεια περιλαμβάνει εκτός από τις στρατιωτικές και τις πολιτικές, οικονομικές, κοινωνικές, και περιβαλλοντικές απειλές ασφαλείας που μπορούν να επηρεάσουν όχι μόνο τα κράτη αλλά και ομάδες, άτομα ή/και άλλους μη κρατικούς δρώντες. Έγινε δηλαδή κατανοητό ότι οι συγκρούσεις και άρα οι απειλές που μπορεί να προκύψουν ενδέχεται να είναι εκτός από διακρατικές (inter-state conflict) (όλοι αναφέρουν ότι οι επόμενοι πόλεμοι θα γίνουν για το νερό) και «ενδοκρατικές» (intra – state conflict) με εξίσου καταστρεπτικά αποτελέσματα για την ευημερία της κοινωνίας. Οι φυσικές καταστροφές απειλούν την καθημερινή ζωή των πολιτών, την ευημερία και συνοχή της κοινωνίας και δημιουργούν ένα μεγάλο και σοβαρό

¹⁹ Θάνος Ντόκος – Παναγιώτης Τσάκωνας Κατευθύνσεις Προοδευτικής Διακυβέρνησης, Μετασχηματίζοντας το μηχανισμό Εθνικής Ασφαλείας, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2009

αίσθημα έλλειψης ασφάλειας. Γι' αυτό συμμετοχή στην αντιμετώπιση αυτών των καταστροφών και στην διαχείριση των προβλημάτων που μπορεί να προκύψουν από αυτές, έχουν όχι μόνο κράτη αλλά και μη κρατικοί δρώντες (ομάδες πολιτών, Μη Κυβερνητικές οργανώσεις κ.α.) λόγω της ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των πολιτών σε παγκόσμιο επίπεδο.

«Για να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τόσο τις «παραδοσιακές» απειλές και κινδύνους όσο και τις νέες «ασύμμετρες» προκλήσεις, τα κράτη καλούνται να αναπτύξουν μια στρατηγική εθνικής ασφάλειας η οποία θα είναι ικανή να διαχειριστεί αυτό το εξαιρετικά ευρύ φάσμα απειλών, κινδύνων και προκλήσεων που απειλούν όχι μόνο την εδαφική ακεραιότητα, αλλά και την οικονομική, πολιτική και περιβαλλοντική ασφάλεια, και ως εκ τούτου και την ατομική ασφάλεια των πολιτών του». Από αυτά αναδεικνύεται η έννοια της «ανθρώπινης ασφάλειας». Η ανάγκη δηλαδή κατοχύρωσης της προσωπικής ασφάλειας και ελευθερίας των πολιτών από άμεσες ή έμμεσες απειλές βίας, της ανάπτυξης και ευημερίας τους και του δικαιώματός τους να ζουν σε ένα κοινωνικό περιβάλλον που διασφαλίζει τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματά τους.

Επομένως η «ανθρώπινη ασφάλεια» και η ασφάλεια του κράτους είναι σε άμεση αλληλεξάρτηση, είναι έννοιες και δράσεις αλληλο-υποστηριζόμενες που σαν στόχο έχουν την εθνική ασφάλεια, δηλαδή την προστασία τόσο της εδαφικής ακεραιότητας του κράτους όσο και της οικονομικής και κοινωνικής ευημερίας των πολιτών.

Επομένως επιχειρείται ο επαναπροσδιορισμός των απαιτήσεων του κράτους στη χάραξη μιας σύγχρονης στρατηγικής εθνικής ασφαλείας με την μετατόπιση του από το παραδοσιακό υπόδειγμα του «κράτους εθνικής ασφαλείας» στο «σύγχρονο κράτος εθνικής ασφαλείας» αναφορικά με τον βέλτιστο τρόπο διαχείρισης μέσων και πόρων της εθνικής ισχύος για την επίτευξη των μακροπρόθεσμων πολιτικών του στόχων.

Οι Hargold και Margaret Sprout²⁰, διατυπώνουν ότι εθνική ισχύς είναι : η ισχύς που είναι ίση με τους ανθρώπινους πόρους, συν το φυσικό περιβάλλον, συν τα αποθέματα τροφής και πρώτων υλών, συν τα μέσα και τις δεξιότητες, συν την οργάνωση, συν το ηθικό και την πολιτική συμπεριφορά, συν την εξωτερική κατάσταση και τη διεθνή συγκυρία. Αν και όχι

²⁰ Ινστιτούτο Αμυντικών Αναλύσεων, Θάνος Ντόκος και Παναγιώτης Τσάκωνας, Χάραξη Εθνικής Στρατηγικής και Χειρισμός Κρίσεων, σελ. 18, Αθήνα 2004.

ιδιαίτερα επεξεργασμένος αυτός ο ορισμός φανερώνει μια σειρά από πηγές της εθνικής ισχύος.

Περισσότερο ακριβής ο Hans Morgenthau, αναφέρθηκε στις απτές (γεωγραφία, πληθυσμός, φυσικά αποθέματα, βιομηχανική ικανότητα και στρατιωτική δυνατότητα) και στις άυλες/ λιγότερο απτές πηγές εθνικής ισχύος (εθνικός χαρακτήρας, ηθικό, ηγεσία) τονίζοντας ότι η αμυντική πολιτική συνιστά μέρος μόνο της στρατηγικής εθνικής ασφάλειας, αν και αποτελείται τόσο από απτές, όσο και από άυλες πηγές εθνικής ισχύος.

Εξάλλου από άποψη πολιτικής επιστήμης «ο ορισμός των καταστάσεων και των θέσεων διακινδύνευσης από τους αρμοδίους επηρεάζει τις πολιτικές, ο προσδιορισμός δηλαδή του τι συνιστά κίνδυνο αποτελεί άσκηση εξουσίας. Όποιος ελέγχει τον προσδιορισμό των κινδύνων ελέγχει επίσης την απελευθέρωση των επικίνδυνων δραστηριοτήτων²¹.

Σύμφωνα με τις σύγχρονες απόψεις οι διαφωνίες για τα επίπεδα ασφάλειας που θα επιδιώξει μια κοινωνία δεν είναι «πόλεμος» της επιστήμης ενάντια στις παραπλανημένες απόψεις του κοινού αλλά μάλλον ότι οι αντιθέσεις αποτελούν συγκρούσεις μεταξύ εκείνων που διεκδικούν πρωτεύοντα ρόλο στον προσδιορισμό των αποδεκτών και μη επιπέδων κινδύνου».

1.6. Ασφάλεια από τις φυσικές καταστροφές

Μέχρι τώρα, η εθνική ασφάλεια επικεντρωνόταν σε απειλές εναντίον της εδαφικής ακεραιότητας της χώρας. Είναι φανερό όμως πια σ' όλους μας ότι νέες ασύμμετρες αδυναμίες έχουν εμφανιστεί. Φυσικές και άλλες καταστροφές όπως σεισμοί, δασικές πυρκαγιές, μεγάλα βιομηχανικά ατυχήματα, συμπεριλαμβανομένων και των πυρηνικών, επιδημιών, μολυσματικών ασθενειών (π.χ. ο ιός της άτυπης πνευμονίας [SARS], ιός Έμπολα, η γρίπη των πτηνών η νέα νόσος –γρίπη των χοίρων- κ.α.) απειλούν ολόκληρες κοινωνίες χωρίς να τις σταματούν τα σύνορα. Ο αυξανόμενος τεχνολογικός πολιτισμός μας, η επικέντρωσή των δραστηριοτήτων σε μεγάλα αστικά κέντρα με υψηλή συγκέντρωση πληθυσμού αυξάνουν και την τρωτότητα στις διάφορες «καταστροφές». Ζούμε σε κοινωνίες που βασίζονται σε πολύ μεγάλο βαθμό στην ομαλή συνεργατική λειτουργία²² μεγάλου αριθμού συστημάτων και λειτουργιών (συγκοινωνίες, ενέργεια, επικοινωνίες, υδροδότηση,

²¹ Κ. Σαπουντζάκη, μάθημα τρωτότητας Νο 5, www.eclass.hua.gr (GEO 159)

²² Ινστιτούτο Αμυντικών Αναλύσεων, Θάνος Ντόκος και Παναγιώτης Τσάκωνας, Χάραξη Εθνικής Στρατηγικής και Χειρισμός Κρίσεων, σελ. 45, Αθήνα 2004.

διατροφή, υγεία, περίθαλψη, διατήρηση της δημόσιας τάξης, οικονομία, εμπόριο, εθνική άμυνα). Η αποδυνάμωση μιας ή περισσότερων συνιστωσών ως αποτέλεσμα μιας καταστροφής μεγάλης έκτασης μπορεί να οδηγήσει στην (μικρής ή μεγαλύτερης διάρκειας) κατάρρευση του κρατικού μηχανισμού, με απρόβλεπτες συνέπειες.

Ο βαθμός στον οποίο μια κοινωνία καταφέρνει να μην επηρεάζεται από τα φυσικά καταστροφικά φαινόμενα αντικατοπτρίζει την ικανότητα προσαρμογής²³ της στον κίνδυνο. Προσαρμογή στον κίνδυνο σημαίνει κοινωνική ενημερότητα, όσον αφορά τις φυσικές καταστροφές άρα πρόληψη, ετοιμότητα και σχέδιο αντιμετώπισης των επιπτώσεων την επόμενη ημέρα. Εξαρτάται άμεσα από τη διαθέσιμη τεχνολογία, από την οικονομική βιωσιμότητα των εναλλακτικών στρατηγικών για την αποφυγή των καταστροφών και από τις κοινωνικές μεθόδους οι οποίες μπορεί να είναι αργές και πολύπλοκες.

Στις πολιτισμένες, κυρίως δυτικές κοινωνίες (Η.Π.Α., Δυτική Ευρώπη, Ιαπωνία) γίνονται συνεχώς προσπάθειες πρόληψης, αντιμετώπισης και προσαρμογής στις φυσικές καταστροφές. Τέτοιου είδους προσπάθειες είναι ο καθορισμός ζωνών υψηλού κινδύνου όπου θα ισχύουν ειδικά μέτρα (π.χ. αντισεισμικός κανονισμός), η προσαρμογή των ανθρώπινων δραστηριοτήτων σε περιβαλλοντικούς περιορισμούς κ.α.

1.7. Από την Κρίση στην Ευκαιρία – Διπλωματία των Σεισμών

Η διαχείριση μιας κρίσης καταδεικνύει το βαθμό οργάνωσης μια κοινωνίας, την προτεραιότητα που αποδίδει στα ζητήματα προστασίας της ανθρώπινης ζωής, της περιουσίας των πολιτών, των υποδομών της χώρας, καθώς και της προστασίας της χλωρίδας και πανίδας της χώρας.

Αν η διαχείριση μιας κρίσης είναι επιτυχής, ελαχιστοποιώντας τις συνέπειες, ο βαθμός οργάνωσης της κοινωνίας είναι προφανώς υψηλός, αν όχι τότε η κοινωνία πληρώνει το τίμημα της, το οποίο πολλές φορές είναι αρκετά υψηλό.

Επειδή όμως είναι απολύτως σίγουρο ότι κατά τη διάρκεια της ζωής μας θα περάσουμε αρκετές κρίσεις, άλλες ήσσονος και άλλες μείζονος σημασίας, καλό θα ήταν να προσπαθούσαμε να δούμε την κρίση σαν μια μοναδική ευκαιρία επιτυχίας.

²³ Λέκκας Ευθ. Λ., Φυσικές και Τεχνολογικές Καταστροφές Β΄ Έκδοση, Αθήνα, σελ 25.

Δεν είναι άλλωστε τυχαίο ότι στο κινέζικο ιδεόγραμμα η έννοια της κρίσης αποτελείται από δύο ιδεογράμματα μαζί το πρώτο αναφέρεται στον κίνδυνο και το δεύτερο στην ευκαιρία που προκύπτει από αυτόν τον κίνδυνο.

Κάτι τέτοιο εξελίχθηκε το καλοκαίρι και φθινόπωρο του 1999, όταν διαδοχικά Τουρκία και Ελλάδα πλήρωσαν βαρύ φόρο αίματος στον εγκέλαδο. Και όπως έλεγαν και οι Αρχαίοι Έλληνες «ουδέν κακόν αμιγές καλού». Ενστικτωδώς σε κοινωνικό επίπεδο αναπτύχθηκε μια τάση αλληλεγγύης και συμπάθειας σε υψηλό ποσοστό, ανάμεσα στους δύο λαούς και ουσιαστικά αποτέλεσε το έναυσμα για μια εντονότατη «διπλωματία των πολιτών» καταρρίπτοντας προηγούμενα εθνικιστικά στερεότυπα για τον «άλλο», τον «εχθρό». Υποβοηθήθηκε αυτή η αλληλεγγύη σε πολιτικό επίπεδο και από το ΝΑΤΟ, γιατί η Συμμαχία επιθυμούσε διακαώς, πολλά χρόνια, την εξομάλυνση των Ελληνο-Τουρκικών σχέσεων. Έτσι μετά από δεκαετίες αμοιβαίας ψυχρότητας, ιδιαίτερα κακών σχέσεων, αρκετών πολιτικών και στρατιωτικών κρίσεων, εξαιτίας της αλληλεγγύης που αναπτύχθηκε λόγω των σεισμών, ακολούθησε μια περίοδο χαμηλής έντασης και προσέγγισης των δύο χωρών. Όλα αυτά οδήγησαν στην υπογραφή αρκετών συμφωνιών «χαμηλής πολιτικής», στην εκτίναξη του διμερούς εμπορίου, και γενικότερα στην υποχώρηση του κλίματος έντασης σε αρκετά ζητήματα, όχι στα σοβαρά όμως (εθνικά ζητήματα, ζητήματα της ελλην. μειονότητας κ.α.).

1.8. Από τον Κίνδυνο στην Πολιτική Προστασία

Στις μέρες μας η αντιμετώπιση των φυσικών και τεχνολογικών κινδύνων αποτελεί μια σύνθετη και δύσκολη διαδικασία στην οποία εμπλέκονται ενεργά η επιστήμη και η

τεχνολογία με ένα ολόκληρο σύστημα διοικητικών και επιχειρησιακών μηχανισμών. Οι αρμόδιοι διοικητικοί και επιχειρησιακοί μηχανισμοί του κράτους προσπαθούν με βάση τις επιστημονικές γνώσεις, την πληροφόρηση να προβλέψουν, να εκτιμήσουν και να αντιμετωπίσουν πιθανές ή μη φυσικές και τεχνολογικές καταστροφές.

Στην συνέχεια παρουσιάζονται οι απαραίτητοι ορισμοί : επικινδυνότητα, έκτακτη ανάγκη, σενάριο καταστροφής και τρωτότητα, ώστε να κατανοήσουμε πως φθάσαμε στην πολιτική προστασία και την πολιτική άμυνα.

Επικινδυνότητα (Hazard)

Επικινδυνότητα²⁴ είναι η πιθανότητα εμφάνισης κάποιου μελλοντικού φυσικού γεγονότος, με δυνητικές βλαβερές συνέπειες, και όχι τα αποτελέσματα που αυτό θα μπορούσε να προκαλέσει. Το ίδιο ισχύει και για τους τεχνολογικούς κινδύνους.

Κατάσταση Έκτακτης Ανάγκης

Όταν οι διαστάσεις μιας καταστροφής μετά από ένα φυσικό ή τεχνολογικό συμβάν είναι μεγάλες, και δεν υπάρχει η δυνατότητα να αντιμετωπιστεί η κατάσταση με τα «ίδια μέσα» που διαθέτει ο τοπικός διοικητικός μηχανισμός (π.χ. Περιφέρεια, Νομαρχία), τότε η περιοχή κηρύσσεται σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης (emergency situation) και αναζητείται βοήθεια από τις όμορες περιοχές ή την κεντρική εξουσία.

Σενάριο Καταστροφής

Αναφέραμε παραπάνω ότι καταστροφή (disaster) σημαίνει το συνολικό αρνητικό αποτέλεσμα ενός συγκεκριμένου φυσικού ή τεχνολογικού συμβάντος.

Για την αντιμετώπιση όμως μιας αναμενόμενης καταστροφής είναι επιτακτική η λεπτομερής περιγραφή της σε μια συγκεκριμένη περιοχή, αυτήν την ανάγκη καλύπτουν τα σενάρια καταστροφής και ο τρόπος αντιμετώπισής τους π.χ. η ενδεχόμενη επίδραση ενός μεγάλου σεισμού στις γραμμές ζωής²⁵ (life lines), στην συμπεριφορά του πληθυσμού, στην κατανομή των κτιριακών βλαβών κ.α.

Τρωτότητα (Vulnerability)

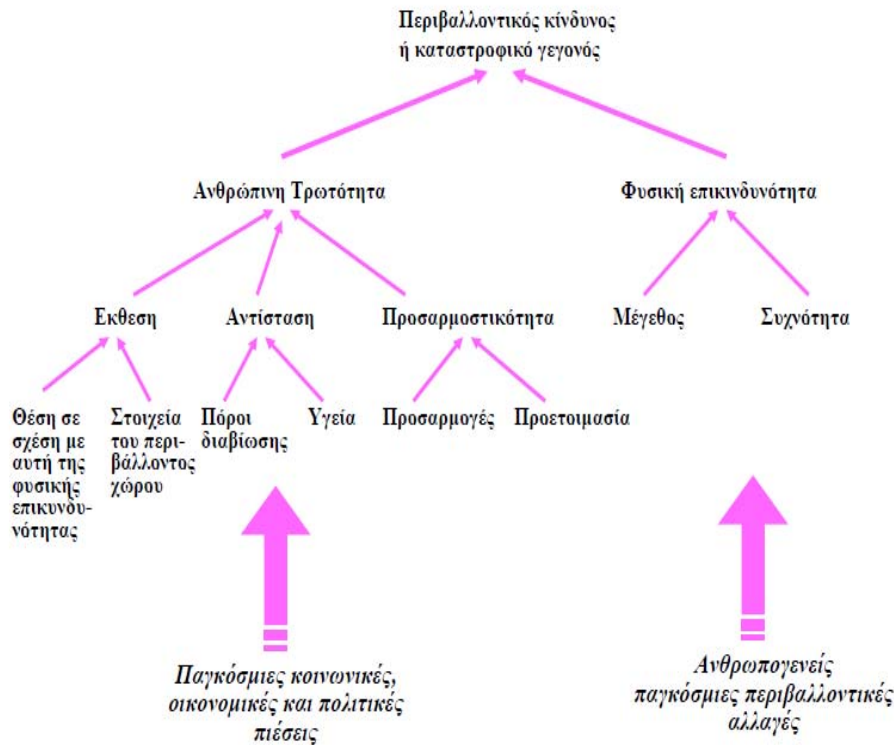
Όπως αναφέρθηκε στο κεφάλαιο 1, η υψηλή συγκέντρωση του πληθυσμού στα μεγάλα αστικά κέντρα αυξάνει την «τρωτότητά» του στις φυσικές καταστροφές. «Ο

²⁴ Γεράσιμος Α. Παπαδόπουλος, 2000, Η Πολιτική Προστασία στην Ελλάδα, Αντιμετώπιση Φυσικών και Τεχνολογικών Καταστροφών, σελ.22, εκδόσεις ΙΩΝ,

²⁵ Ο όρος γραμμές ζωής χρησιμοποιείται διεθνώς και περιγράφει τα συστήματα παροχής ύδρευσης, ενέργεια (ηλεκτρικό ρεύμα, υγραέριο), τηλεπικοινωνιών και μεταφορών. Γερ. Α. Παπαδόπουλος, 2000, σελ. 24.

περιβαλλοντικός κίνδυνος²⁶ ή αλλιώς η καταστροφή που ενεργοποιείται από φυσικό αίτιο είναι το προϊόν φυσικής πίεσης με τη μορφή περιβαλλοντικής επικινδυνότητας σε συνδυασμό με ανθρωπογενείς πιέσεις που βιώνονται ως τρωτότητα» (M.Pelling,2003).

ΤΑ ΣΥΣΤΑΤΙΚΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ
(M. Pelling, 2003, reproduced from Social Nature: Theory, Practice and Politics –Castree and Braun, 2001)

Πίνακας 5 : Συστατικά Περιβαλλοντικού Κινδύνου. Πηγή : Υποσημείωση 26.

Τι είναι όμως η Τρωτότητα;

Σύμφωνα με τους Blaikie et al (1994), τρωτότητα²⁷ σημαίνει « το να είναι μια μονάδα ή ένα σύστημα επιδεκτικό ή επιρρεπές σε ζημιά, τραυματισμό ή άλλου είδους απώλειες. Η

²⁶ Από τα δημοσιευμένα μαθήματα περί τρωτότητας της κ. Σαπουντζάκη Καλλιόπης, καθηγήτριας του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου, του Τμήματος Γεωγραφίας στην ιστοσελίδα <http://www.eclass.hua.gr>, επιλογή τμήματος Γεωγραφίας, μάθημα μεταπτυχιακού, Τρωτότητα και Διακινδύνευση : Πρόληψη και Ετοιμότητα (GEO 159).

²⁷ Δημοσιευμένη Μεταπτυχιακή Εργασία με τίτλο «Ένας οδηγός εκτίμησης τρωτότητας μικρομεσαίων μεταποιητικών επιχειρήσεων έναντι φυσικών κινδύνων» στη Βιβλιοθήκη του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου της κ. Αικατερίνης Π. Βικάτου, σελ. 4, Αθήνα, Οκτώβριος 2007

τρωτότητα εκφράζεται από τα χαρακτηριστικά ενός ατόμου ή μιας κοινωνικής ομάδας που επηρεάζουν δυσμενώς τη δυνατότητά τους να προλαμβάνουν, να αντιμετωπίζουν, να αντιστέκονται και να επανακάμπτουν από τα αποτελέσματα ενός φυσικού κινδύνου».

Η περιβαλλοντική επικινδυνότητα και η ανθρώπινη τρωτότητα προκύπτουν ως τοπικό αποτέλεσμα διαδικασιών που εκπορεύονται από θεμελιώδεις αιτίες (την παγκόσμια πολιτική οικονομία, την παγκόσμια περιβαλλοντική αλλαγή) και που μέσω ενδιάμεσων δυναμικών πιέσεων συνδέουν παγκόσμιες ή ιστορικές δυνάμεις με τις άμεσες, τοπικές συνθήκες (ραγδαία αστικοποίηση, τοπική τοπογραφία κ.λ.π.) που επιφανειακά μόνο δείχνουν ως το αίτιο του κινδύνου».

Σύμφωνα επίσης με την IDNDR²⁸ (International Decade For The Natural Disasters Reduction) του Ο.Η.Ε., αναγνωρίστηκε ότι οι κοινωνικοί παράγοντες, όπως η πολιτιστική παράδοση, οι θρησκευτικές αξίες, η οικονομική κατάσταση και η εμπιστοσύνη στην πολιτική υπευθυνότητα είναι ουσιαστικοί στον προσδιορισμό της κοινωνικής ευπάθειας. Προκειμένου να μειωθεί η κοινωνική ευπάθεια και να μειωθούν συνεπώς οι συνέπειες των φυσικών καταστροφών αυτοί οι παράγοντες πρέπει να εξεταστούν.

Η δυνατότητα να εξεταστούν οι κοινωνικοοικονομικοί παράγοντες απαιτεί τη γνώση και την κατανόηση των τοπικών συνθηκών, οι οποίες μπορούν - στις περισσότερες περιπτώσεις - μόνο να παρασχεθούν από τους τοπικούς δράστες, άρα απαιτείται η ανάπτυξη μιας στρατηγικής βασισμένης σε εθνικούς και υποεθνικούς μηχανισμούς.

Μορφές Τρωτότητας²⁹

²⁸ Στις 22/12/1989 ο Ο.Η.Ε. με το 44/236 ψήφισμα αποφάσισε την ανάπτυξη μιας διεθνούς προσπάθειας στον τομέα της μείωσης των φυσικών καταστροφών. Η απόφαση αναφερόταν για τη δεκαετία 1990 – 1999, με έδρα τη Γενεύη, συμμετείχαν 90 χώρες, με διαφορετική ανταπόκριση και αξιοποίηση του προγράμματος. Την χώρα μας εκπροσώπησε ο κ. Παναγιώτης Τουλιάτος, καθηγητής στο Ε.Μ.Π. και στην Πυροσβεστική Ακαδημία και ο γράφων είχε την τιμή να είναι φοιτητής του.

²⁹ Από τα δημοσιευμένα μαθήματα περί τρωτότητας της κ. Σαπουντζάκη Καλλιόπης, www.eclass.hua.gr

Μορφές Τρωτότητας

- Έκθεση στους κινδύνους: Λόγω του επαγγέλματος, του τρόπου ζωής, της γεωγραφικής θέσης
- Αδυναμία και Ευπάθεια: Γενετική προδιάθεση, αναπηρία, ανασφαλείς πρακτικές, προβληματικός κτηριακός σχεδιασμός
- Μειωνεκτικότητα ή Δομική Αδυναμία: Φτώχεια, εξάρτηση, έλλειψη δυνατοτήτων και δικαιωμάτων
- Έλλειψη αμυντικής ικανότητας: Έλλειψη προστασίας ή βοήθειας για την αντιμετώπιση ή αποφυγή των κινδύνων
- Έλλειψη ικανοτήτων αντίδρασης: Περιορισμένη προσαρμοστικότητα
- Έλλειψη ισχύος: Αδυναμία επηρεασμού «των πηγών» των κινδύνων ή της παροχής προστασίας
- Αναγκαστική τρωτότητα

Θέσεις / Φορείς Τρωτότητας

- Το άτομο: Οι ριψοκίνδυνοι, προσωπικότητα και επιλογή, τύχη, έλλειψη εμπειρίας ή εκπαίδευσης
- Οικογενειακή, του νοικοκυριού: Οικογενειακή κατάσταση, κληρονομικότητα
- Φύλο: Πατριαρχία
- Κοινωνικός χώρος: Της κοινότητας, τομεακή, αστική, αγροτική, ταξική
- Οικονομικός χώρος: Έλλειψη δεξιοτήτων, ανασφάλεια στην απασχόληση, ιδιόκτητοι πόροι, μέσα επιβίωσης κλπ.
- Εθνότητα: Μειωνότητες, πληθυσμός με εντοπιότητα
- Πολιτισμική: Γλωσσική, θρησκευτική, εθνική
- Γεωγραφική: Τοπική, περιφερειακή, εθνική, αγροτική έναντι αστικής, κέντρου-περιφέρειας, Βορρά-Νότου

Πίνακας 6 : Μορφές, Θέσει και Φορείς Τρωτότητας

Οι παραπάνω ορισμοί καταδεικνύουν ότι η τρωτότητα εξ' ορισμού είναι μια πολύπλοκη έννοια και προσλαμβάνεται διαφορετικά από τους μηχανικούς, τους γεωγράφους, του περιβαλλοντολόγους, τους κοινωνιολόγους, τους ψυχολόγους, και τους πολιτικούς επιστήμονες. Κάποιοι ορίζουν την τρωτότητα ως «την τάση ή επιρρέπεια για εμφάνιση απωλειών σε περίπτωση εξωτερικής πίεσης» κάποιοι άλλοι την θεωρούν ως το συνθετικό αποτέλεσμα τριών ιδιοτήτων (της Έκθεσης, της Αντίστασης, της Προσαρμοστικότητας) (M. Pelling, 2003), όπου:

Έκθεση (Exposure) είναι το προϊόν της φυσικής θέσης και των χαρακτηριστικών του κτισμένου και φυσικού περιβάλλοντος. Η έκθεση μπορεί να μειώνεται με επενδύσεις

μετριασμού των κινδύνων, επενδύσεις που πραγματοποιούνται από άτομα ή ομάδες ατόμων (Pelling, 2003, Σαπουντζάκη μάθημα Τρωτότητας 1).

Η αντίσταση (Resistance) συνδέεται με την οικονομική, ψυχολογική και φυσική υγεία/ αντοχή και τα συστήματα διατήρησής της. Αντιπροσωπεύει την ικανότητα ενός ατόμου, μιας κοινωνικής ομάδας ή ενός συστήματος να αντιστέκεται στις επιπτώσεις ενός περιβαλλοντικού/ φυσικού κινδύνου. Αν η αντίσταση είναι χαμηλή ακόμη και η ελάχιστη πίεση από κάποιο κίνδυνο μπορεί να οδηγήσει το σύστημα σε κατάρρευση. Οι πιο επιτυχημένες προσπάθειες για την ενίσχυση της αντίστασης είναι αυτές που εστιάζουν σε ευρύτερους στόχους οικονομικής, κοινωνικής και πολιτικής ενσωμάτωσης (Pelling, 2003, Σαπουντζάκη μάθημα Τρωτότητας 1).

Προσαρμοστικότητα (Resilience) στους φυσικούς κινδύνους είναι η ικανότητα ενός δρόντα να χειριστεί ή να προσαρμοστεί στις πιέσεις που προκύπτουν από φυσικούς κινδύνους. Η προσαρμοστικότητα συναρτάται με το βαθμό της προσχεδιασμένης προετοιμασίας για την αντιμετώπιση του κινδύνου. Συναρτάται επίσης με τις αυθόρμητες ή διαμεσολαβημένες προσαρμογές ατόμων και ομάδων που συλλαμβάνουν κινδύνους με πρόβλεψη ή προαίσθηση. Οι πιο σημαντικές πολιτικές για την ενίσχυση της προσαρμοστικότητας είναι αυτές που σχετίζονται με τυπικούς και άτυπους μηχανισμούς ασφάλισης. Η ασφάλιση είναι εργαλείο – κλειδί για τη διάχυση του οικονομικού κόστους των καταστροφών τόσο στα επί μέρους τμήματα της κοινωνίας όσο και στη διάρκεια του χρόνου (Pelling, 2003, Σαπουντζάκη μάθημα Τρωτότητας 1) .

Πάντως, η έκθεση, η αντίσταση και προσαρμοστικότητα εξαρτώνται από την πρόσβαση των δρόντων σε δικαιώματα, πόρους και αποθέματα. Η πρόσβαση αυτή με τη σειρά της διαμορφώνεται από τις τοπικές και παγκόσμιες πολιτικές και κοινωνικο-οικονομικές δομές. Η ανάγκη αντιμετώπισης όλων των παραπάνω μας οδήγησε στην Πολιτική Προστασία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο

Η Πολιτική Προστασία στην Ελλάδα

2.1. Εισαγωγή

Οι σύγχρονες σημερινές κοινωνίες μελετούν, σχεδιάζουν, οργανώνουν και εφαρμόζουν μέτρα πρόληψης και αντιμετώπισης των καταστροφών. Η μελέτη και η προεκτίμηση είναι έργο επιστημονικό. Ο σχεδιασμός, η οργάνωση, η πρόληψη, η εκτέλεση και η αντιμετώπιση είναι έργο διοικητικό και επιχειρησιακό.

Το σύνολο των δράσεων τις οποίες ένα κράτος σχεδιάζει, οργανώνει και εφαρμόζει για να προλαμβάνει και να αντιμετωπίζει τους φυσικούς και τεχνολογικούς κινδύνους λέγεται **πολιτική προστασία**³⁰ (**civil protection**). Είναι δηλαδή η πολιτική προστασία η προστατευτική ομπρέλα που το κράτος ανοίγει για να διαφυλάξει το σύνολο της κοινωνίας από τους φυσικούς και τεχνολογικούς κινδύνους.

Η πολιτική προστασία δεν πρέπει να συγχέεται με την **πολιτική άμυνα (civil defence)** η οποία αναφέρεται σε συλλογικές δραστηριότητες όλων των δυνάμεων εκτάκτου ανάγκης και περιλαμβάνει όλα τα μέτρα, εκτός από τα στρατιωτικά, που το κράτος παίρνει για να προστατέψει την κοινωνία σε περίπτωση εμπόλεμης κατάστασης. Τα μέτρα είναι παρόμοια μ' αυτά που προβλέπονται στις περιπτώσεις φυσικών ή τεχνολογικών κινδύνων, αλλά διαφέρει η πηγή του κινδύνου που σ' αυτήν την περίπτωση είναι η εχθρική πράξη.

Στην χώρα μας, την ευθύνη κινητοποίησης και συντονισμού των πολιτικών δυνάμεων, για την αντιμετώπιση των καταστροφών (από πολεμικές ενέργειες ή εχθροπραξίες) **σε περίοδο πολέμου** την έχει σύμφωνα με το Ν.Δ. 17/74 «Περί Πολιτικής Σχεδιάσεως Εκτάκτου Ανάγκης», το **Υπουργείο Εθνικής Άμυνας/ το Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων**.

Αντίθετα σε περιόδους ειρήνης, ο καθ' ύλη αρμόδιος φορέας είναι η **Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας**, σύμφωνα με το Νόμο 2344/95 «Οργάνωση Πολιτικής Προστασίας και άλλες διατάξεις». Η Γ.Γ.Π.Π. συστήθηκε με το προαναφερόμενο νόμο το 1995, υπάγεται στο Υπουργείο Εσωτερικών και έχει ως αποστολή τη μελέτη, το σχεδιασμό, την οργάνωση και το συντονισμό της Πολιτικής Προστασίας της χώρας σε θέματα πρόληψης και αντιμετώπισης φυσικών, τεχνολογικών ή άλλων καταστροφών.

³⁰ Γερ. Α. Παπαδόπουλος, 2000, σελ. 25.

2.2. Ιστορική Αναδρομή

Το 1974, και μετά την Κυπριακή τραγωδία, η τότε πρώτη μεταπολιτευτική κυβέρνηση αντιλαμβανόμενη την ανυπαρξία σύγχρονου νομοθετικού πλαισίου και τη χαώδη κατάσταση στο χώρο της πολιτικής σχεδίασης εκτάκτου ανάγκης προχώρησε στην θέσπιση του Ν. 17/1974 και συγκεκριμένα με το άρθρο 2 παρ. 2, δίνεται για πρώτη φορά ο ορισμός της «**Πολιτικής Σχεδίασης Εκτάκτου Ανάγκης ή ΠΣΕΑ**» ως «*η σχεδίασις και ο προγραμματισμός ο αναφερόμενος εις την οργάνωσιν, προπαρασκευήν και κινητοποίησιν των Πολιτικών Δυνάμεων, προς επιβίωσιν εν πολέμω ή την αντιμετώπιση εκτάκτων εν ειρήνη αναγκών και συμβολήν αυτών εις την Εθνικήν Άμυναν, ήτις εξασφαλίζεται δια της Πολιτικής Κινητοποιήσεως και της Πολιτικής Αμόνης*» (Ν.Δ.17/1974).

Ως Πολιτική Κινητοποίηση νοείται η μετάπτωση των Πολιτικών Δυνάμεων από την κατάσταση ειρήνης σε πολεμική ή σε κατάσταση αντιμετώπισης εκτάκτων αναγκών σε καιρό ειρήνης (άρθρο 2 παρ. 3 Ν.Δ.17/74).

Ως Πολιτική άμυνα, νοείται η οργάνωση, καθοδήγηση και κινητοποίηση των πολιτικών δυνάμεων της χώρας για την προστασία της, από κάθε είδους εχθρικές προσβολές και την αντιμετώπιση κάθε είδους καταστροφών ιδίως στον πολιτικό τομέα.

Με το ίδιο νομοθετικό διάταγμα καταργήθηκε ένα σύνολο είκοσι νόμων, νομοθετικών και βασιλικών διαταγμάτων³¹ που αντιμετώπιζαν τις έκτακτες ανάγκες, τόσο σε εμπόλεμη περίοδο όσο και σε ειρηνική επιχειρώντας να μπει ένα τέλος στο νομοθετικό λαβύρινθο και να υπάρξει καλύτερη προετοιμασία των Πολιτικών Δυνάμεων. Αποτέλεσε μια ουσιαστική νομοθετική τομή γιατί επίσης αναθέτει την κυβερνητική πολιτική στο χώρο της πολιτικής άμυνας και όλων των συναφών θεμάτων όλων των υπουργείων υπό το συντονισμό και την κατεύθυνση του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας³². Δηλαδή οι Ένοπλες Δυνάμεις της χώρας ουσιαστικά αναλαμβάνουν την οργάνωση και το συντονισμό και την παροχή κατευθύνσεων των δυνάμεων εκείνων που θα μπορούσαν να συμβάλλουν ουσιαστικά στην αντιμετώπιση των πάσης φύσεως έκτακτων αναγκών.

³¹ Αντιπύραρχος (Α.Μ. 06399) Καπάκης Ιωάννης, Διαχείριση Έκτακτων Αναγκών – Η Πολιτική Προστασία στην Ελλάδα, Διπλωματική Εργασία στο Πρόγρ. Μεταπτυχιακών Σπουδών : Κράτος και Δημόσια Πολιτική, του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης. Οι Α.Ν. 2372/40, 2598/40, 2614/40, 2715/40, 2372/40, 2729/40, 2842/41, 1873/44, 398/68 καθώς και τα Β.Δ. 17/23-12-40, 19/22-2-51, 13/21-2-53, 19/1/8-2-54, 3/10-2-54, οι νόμοι : 1105/44, και τα Ν.Δ. 267/69, 506/70, 708/70 και 965/71.

³² Άρθρο 3 παρ.4 Ν.Δ. 17/74.

Το ίδιο Ν.Δ. παραχωρούσε την Διοικητική και Επιχειρησιακή αρμοδιότητα στις Ένοπλες Δυνάμεις σε περίπτωση πολέμου, ενώ στις περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης εν καιρώ ειρήνης ο Στρατός θα είχε μόνο την επιχειρησιακή αρμοδιότητα ενώ την διοικητική θα την είχαν οι τοπικοί Νομάρχες. Αυτός ήταν και ο πρώτος διαχωρισμός μεταξύ ειρηνικής και εμπόλεμης περιόδου, πάντα πάντως υπό την εποπτεία του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας.

Επίσης με το ίδιο Ν.Δ. 17/74, δημιουργούνταν σε όλα τα επίπεδα της διοίκησης ένας διοικητικός μηχανισμός, που είχε ως στόχο την καλύτερη κινητοποίηση των πολιτικών δυνάμεων σε περιπτώσεις έκτακτων αναγκών. **Το Ανώτατο Συμβούλιο Εθνικής Άμυνας** που αποτελούνταν από τον Πρωθυπουργό, τον έναν από τους αντιπροέδρους της Κυβέρνησης, τον υπουργό Εξωτερικών, τον υπουργό Εθνικής Οικονομίας, και τον Αρχηγό των Ενόπλων Δυνάμεων, αποτελεί το ανώτατο όργανο αυτού του μηχανισμού και είναι υπεύθυνο για την πολιτική της χώρας στα συγκεκριμένα θέματα. Αργότερα αυτό το Συμβούλιο μετονομάστηκε σε **Κυβερνητικό Συμβούλιο Εξωτερικών και Άμυνας** το γνωστό σ' όλους μας **ΚΥ.ΣΕ.Α.**

Στη συνέχεια συστήθηκε με το **Π.Δ. 223/79** στο Υπουργείο Προεδρίας Κυβερνήσεως Διεύθυνση ΠΣΕΑ, η οποία υπαγόταν απ' ευθείας στον υπουργό. Τέλος στο πλαίσιο των διατάξεων του Ν.Δ. 17/74, το 1981 με το **Π.Δ. 1097**, συστήνεται η Υπηρεσία ΠΣΕΑ του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης, με αφορμή κυρίως τους σεισμούς στην Θεσσαλονίκη.

Παρά τις προσπάθειες αυτές όμως ουσιαστικά δεν υπάρχει ένας συγκροτημένος αξιόμαχος φορέας για την αντιμετώπιση μιας μεγάλης φυσικής καταστροφής.

Διεύθυνση Πολιτικού Σχεδιασμού Έκτακτης Ανάγκης (ΠΣΕΑ) λειτουργεί αρκετά χρόνια στο Υπουργείο Εσωτερικών και μέχρι την ίδρυση της ΓΓΠΠ είχε αρκετές από τις αρμοδιότητες της.

Μετά την ίδρυση της ΓΓΠΠ, η **Διεύθυνση ΠΣΕΑ είναι αρμόδια σε θέματα πολιτικής άμυνας και όχι πια σε θέματα πολιτικής προστασίας.**

Γραφεία ΠΣΕΑ λειτουργούν σε κάθε Υπουργείο, Νομαρχία και σε αρκετούς Δήμους της χώρας. Τα περισσότερα όμως είναι υποστελεχωμένα, υποχρηματοδοτούμενα και υπολειτουργούν με αποτέλεσμα να μην μπορούν να παρουσιάσουν αξιόλογο έργο και να γίνουν συνείδηση στις τοπικές κοινωνίες.

Τα πρώτα ουσιαστικά βήματα στην εξέλιξη της Πολιτικής Προστασίας

Το επόμενο ουσιαστικό βήμα στην εξέλιξη της πολιτικής προστασίας έγινε με το

N.2344/1995 «Οργάνωση Πολιτικής Προστασίας και άλλες διατάξεις» αναφέρεται για πρώτη φορά ο όρος «πολιτική προστασία» και «δυνάμεις πολιτικής προστασίας».

Με το **N.3013/2002** ψηφίζεται η «Αναβάθμιση Πολιτικής Προστασίας και λοιπές διατάξεις» και γίνεται για πρώτη φορά ρητή θεσμική διαφοροποίηση μεταξύ ειρηνικής και εμπόλεμης περιόδου. Τέλος, η Υπουργική Απόφαση **1299/2003**, που αναφέρεται στο Γενικό Σχέδιο της ΠΠ, με τη συνθηματική ονομασία «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ» θέτει τις βάσεις για τη δημιουργία ενός κοινού συστήματος έγκαιρης κινητοποίησης και αντιμετώπισης καταστροφικών συμβάντων με τη συνδρομή όλων των εμπλεκόμενων φορέων. Οι εξελίξεις στον τρόπο οργάνωσης (μετάβαση από την πολιτική άμυνα στην Πολιτική Προστασία) για την αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών, που προκύπτουν από φυσικές, τεχνολογικές και άλλες καταστροφές αντικατοπτρίζουν αντίστοιχες εξελίξεις σε άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και παγκοσμίως. Στη συνέχεια περιγράφονται και αναλύονται οι σύγχρονοι βασικοί νόμοι και οι υπουργικές αποφάσεις, που αφορούν στην προστασία της χώρας και των πολιτών από καταστάσεις εκτάκτου ανάγκης.

2.3. ΝΟΜΟΣ 3013/2002³³

Αναβάθμιση της Πολιτικής Προστασίας

Ο νόμος **3013**, που εκδόθηκε την 1^η Μαΐου 2002, αναφέρεται στην αναβάθμιση της Πολιτικής Προστασίας της χώρας. Ο νόμος χωρίζεται σε πέντε μέρη και αποτελείται από 18 άρθρα. Σε εφαρμογή του άρθρου 17 του συγκεκριμένου νόμου εκδίδεται στις 10 Απριλίου 2003 η υπουργική απόφαση 1299, που αφορά στην έγκριση του Γενικού Σχεδίου Πολιτικής Προστασίας, με τη συνθηματική ονομασία «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ». **Ο νόμος 3013 και η υπουργική απόφαση 1299 αποτελούν το βασικό πλαίσιο για την Πολιτική Προστασία της χώρας.**

Μέρος Πρώτο

Στο πρώτο μέρος του νόμου 3013 γίνεται αναφορά στο σκοπό της Πολιτικής Προστασίας, δίνονται οι βασικοί ορισμοί που σχετίζονται με αυτή και καθορίζονται το δυναμικό και τα μέσα Πολιτικής Προστασίας.

Συγκεκριμένα, « η ΠΠ της χώρας αποβλέπει στην προστασία της ζωής, της υγείας και της

³³ Το Φ.Ε.Κ. με το Νόμο 3013/1-5-2002 είναι δημοσιευμένο στην σελίδα www.gscp.gr

περιουσίας των πολιτών από φυσικές, τεχνολογικές και λοιπές καταστροφές, που προκαλούν καταστάσεις εκτάκτου ανάγκης, κατά τη διάρκεια ειρηνικής περιόδου». Επίσης, η ΠΠ μεριμνά για τα υλικά και πολιτιστικά αγαθά, τις πλουτοπαραγωγικές πηγές και τις υποδομές της χώρας, με στόχο την ελαχιστοποίηση των συνεπειών των καταστροφών (άρθρο 1).

Για την επίτευξη του σκοπού της Πολιτικής Προστασίας προβλέπονται τα παρακάτω:

- α) εκπόνηση σχεδίων πρόληψης, λαμβάνονται τα κατάλληλα μέτρα ετοιμότητας και αναλαμβάνονται δράσεις πρόληψης, ετοιμότητας, αντιμετώπισης και αποκατάστασης
- β) αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού καθώς και όλων των δημόσιων και ιδιωτικών μέσων
- γ) υποβολή εισηγήσεων στα ζητήματα νομοθεσίας (άρθρο 1).

Στη συνέχεια, δίνονται οι σχετικοί ορισμοί για την :

Καταστροφή (βλέπε Βασικές έννοιες) , την ένταση της καταστροφής, την Κατάσταση κινητοποίησης Πολιτικής Προστασίας (άρθρο 2).

Με άρθρο 3 καθορίζονται το δυναμικό και τα μέσα Πολιτικής Προστασίας, τα οποία είναι τα παρακάτω

- α) τα εξειδικευμένα στελέχη της ΠΠ τα οποία εκπονούν και εφαρμόζουν τα σχέδια της ΠΠ
- β) Οι κρατικές υπηρεσίες, οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης και οι Οργανισμοί Κοινής Ωφέλειας, που είναι υπεύθυνοι για τις επιμέρους δράσεις της ΠΠ και κυρίως για την αντιμετώπιση των καταστροφών (όπως το Πυροσβεστικό Σώμα, το Λιμενικό Σώμα, η ΕΛΑΣ, το ΕΚΑΒ, οι ένοπλες δυνάμεις, ο ΟΑΣΠ, οι υπηρεσίες της Περιφέρειας, της Νομαρχ. Αυτοδιοίκησης, οι Ο.Τ.Α., η ΔΕΗ, ο ΟΤΕ, η Ε.Μ.Υ., η ΔΕΠΑ, Ε.ΥΔ.ΑΠ κ.α.).
- γ) οι εθελοντικές οργανώσεις της ΠΠ οι οποίες περιλαμβάνονται στο σχεδιασμό της ΠΠ.
- δ) επίσης πολίτες με εξειδικευμένες γνώσεις, καθώς και τα πάσης φύσεως μηχανήματα ή μέσα, εφόσον τούτο κρίνεται αναγκαίο (άρθρο 3).

Μέρος Δεύτερο

Στο δεύτερο μέρος παρουσιάζονται τα Κεντρικά και Αποκεντρωμένα Όργανα Σχεδιασμού και Εφαρμογής Πολιτικής Προστασίας .

Α) Τα Κεντρικά Όργανα είναι τα εξής:

1. Διυπουργική Επιτροπή Εθνικού Σχεδιασμού Πολιτικής Προστασίας στην οποία μετέχουν όλοι οι υπουργοί.

Αρμοδιότητες της Επιτροπής είναι:

- α) η έγκριση του Ετήσιου Εθνικού Σχεδιασμού Πολιτικής Προστασίας της χώρας.
- β) ο απολογισμός της εφαρμογής των μέτρων αποκατάστασης, μετά από μια μεγάλη καταστροφή (άρθρο 4).

Το Κεντρικό Συντονιστικό Όργανο Πολιτικής Προστασίας εισηγείται τον Ετήσιο Εθνικό Σχεδιασμό και η Διυπουργική Επιτροπή τον εγκρίνει.

2. Κεντρικό Συντονιστικό Όργανο Πολιτικής Προστασίας.

Στη σύνθεση του μετέχουν ο Γενικός Γραμματέας ΠΠ ως Πρόεδρος και οι Γενικοί Γραμματείς των υπουργείων. Αρμοδιότητές του :

- α) επεξεργασία και υποβολή τις αναγκαίων προτάσεων για τον Ετήσιο Σχεδιασμό Πολιτικής Προστασίας, ο οποίος εγκρίνεται από τη Διυπουργική Επιτροπή
- β) παρακολούθηση της εφαρμογής του Ετήσιου Εθνικού Σχεδιασμού
- γ) συντονισμός του απαραίτητου ανθρώπινου δυναμικού και των μέσων
- δ) ενημέρωση των πολιτών για επερχόμενους κινδύνους ή καταστροφές
- ε) συντονίζει τις δράσεις αποκατάστασης των ζημιών από τις καταστροφές και
- στ) κάνει απολογισμό των δράσεων αυτών.

3. Γενική Γραμματεία της Πολιτικής Προστασίας

Η Γενική Γραμματεία ΠΠ «έχει ως αποστολή τη μελέτη, το σχεδιασμό, την οργάνωση και το συντονισμό της δράσης για την πρόληψη, ετοιμότητα, ενημέρωση και αντιμετώπιση των φυσικών, τεχνολογικών και λοιπών καταστροφών ή των καταστάσεων έκτακτης ανάγκης».
(άρθρο 1, παρ. 1)

Ειδικότερα:

- α) Προετοιμάζει το δυναμικό και τα μέσα της χώρας για την αντιμετώπιση πιθανών καταστροφών
- β) Αξιοποιεί το επιστημονικό προσωπικό και τα επιστημονικά στοιχεία εν όψει απειλούμενου κινδύνου καταστροφών
- γ) Συντονίζει το έργο και τις δράσεις αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών
- δ) παρακολουθεί την εφαρμογή του Ετήσιου Εθνικού Σχεδιασμού ΠΠ από τις περιφέρειες και τους ΟΤΑ
- ε) έχει την ευθύνη της τήρησης ειδικού φακέλου για κάθε καταστροφή, στον οποίο περιέχονται τα στοιχεία του συνόλου των ενεργειών για την αντιμετώπιση των καταστροφών και την αποκατάσταση των ζημιών

στ) χρηματοδοτεί την κατάρτιση προγραμμάτων εκπαίδευσης των στελεχών της.

Για την επίτευξη των στόχων της Γενικής Γραμματείας λειτουργεί σε μόνιμη βάση και για όλη τη διάρκεια του 24ωρου το Κέντρο Επιχειρήσεων Πολιτικής Προστασίας, στο οποίο περιλαμβάνονται και επιτελικά στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων, της Αστυνομίας, του Λιμενικού και Πυροσβεστικού Σώματος.

-Επίσης, λειτουργεί μονάδα αξιολόγησης και αξιοποίησης της πρόγνωσης καιρικών φαινομένων, με σκοπό την έγκαιρη κινητοποίηση του δυναμικού και των μέσων ΠΠ.

Ακόμα, η ΓΓΠΠ εντάσσει και αξιοποιεί τις εθελοντικές οργανώσεις ΠΠ και τους εξειδικευμένους εθελοντές.

Τέλος, συνεργάζεται με τα αρμόδια Υπουργεία για τη σύνταξη κανονισμών για την πρόληψη των καταστροφών (άρθρο 6).

4. Επιστημονικό και Ερευνητικό Κέντρο Πολιτικής Προστασίας

Μεριμνά για θέματα εκπαίδευσης και κατάρτισης των στελεχών της Πολιτικής Προστασίας

Προωθεί την εφαρμοσμένη έρευνα στους τομείς πρόληψης και αντιμετώπισης, ανάκαμψης και αποκατάστασης από καταστροφές

Εκπονεί προγράμματα εκπαίδευσης, ενημέρωσης και κατάρτισης καθώς και εξειδίκευσης και μετεκπαίδευσης (άρθρο 7).

5. Γενικός Γραμματέας Πολιτικής Προστασίας

Ο Γενικός Γραμματέας: συντονίζει και κατευθύνει το έργο της Πολιτικής Προστασίας, εισηγείται για το χαρακτηρισμό του είδους της καταστροφής και εκδίδει την απόφαση για την κήρυξη της κατάστασης έκτακτης ανάγκης

εκδίδει τις αποφάσεις για την κήρυξη κατάστασης ετοιμότητας ΠΠ και κατάστασης ανάγκης ΠΠ, στις περιπτώσεις περιφερειακών και τοπικών καταστροφών μεγάλης και μικρής έντασης

συντονίζει τη διάθεση του αναγκαίου ανθρώπινου δυναμικού, των τεχνικών μέσων, καθώς και της βοήθειας που παρέχεται από άλλες χώρες και

αποφασίζει για την άμεση προμήθεια και διάθεση υλικών και μέσων (άρθρο 8, παρ. ζ).

Β) Τα Αποκεντρωμένα Όργανα της Πολιτικής Προστασίας :

Πέραν του Γενικού Γραμματέα, που έχει την ευθύνη συντονισμού και επίβλεψης του έργου ΠΠ σε ολόκληρη την επικράτεια, αποκεντρωμένα όργανα σχεδιασμού και εφαρμογής

μέτρων ΠΠ είναι:

α) Οι Γενικοί Γραμματείς των Περιφερειών

β) οι Νομάρχες και

γ) οι Δήμαρχοι και οι Πρόεδροι των Κοινοτήτων

Αρμοδιότητες Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας :

Συντονίζει και επιβλέπει το έργο της ΠΠ για την πρόληψη, ετοιμότητα, αντιμετώπιση και αποκατάσταση των καταστροφών. Επίσης, συντονίζει τη διάθεση του απαραίτητου δυναμικού και μέσων

έχει την ευθύνη εφαρμογής του Ετήσιου Εθνικού Σχεδιασμού της περιφέρειάς του.

διατυπώνει προτάσεις για το σχεδιασμό της Πολιτικής Προστασίας, σχετικά με προγράμματα, μέτρα και δράσεις που αναφέρονται στην περιφέρεια του. Οι προτάσεις του υποβάλλονται στο Γενικό Γραμματέα ΠΠ και αποτελούν μέρος της εισήγησης για τον εθνικό σχεδιασμό, που εγκρίνεται από τη Διυπουργική Επιτροπή

-εισηγείται στο γενικό Γραμματέα της ΠΠ την έκδοση απόφασης για την κήρυξη κατάστασης έκτακτης ανάγκης στις περιπτώσεις τοπικών καταστροφών και εκδίδει αποφάσεις για κήρυξη κατάστασης έκτακτης ανάγκης για τοπικές καταστροφές μικρής έντασης, μετά από προηγούμενη εξουσιοδότηση του από το Γενικό Γραμματέα Πολιτικής Προστασίας

Για το σκοπό αυτό, στην έδρα κάθε περιφέρειας συνιστάται Διεύθυνση Πολιτικής Προστασίας, η οποία υπάγεται απευθείας στο Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας. Η Διεύθυνση συγκροτείται από δύο τμήματα: 1) Τμήμα Σχεδιασμού και Πρόληψης και 2) Τμήμα Αντιμετώπισης και Αποκατάστασης (άρθρο 10,11).

β. Αρμοδιότητες του Νομάρχη:

συντονίζει και επιβλέπει το έργο της ΠΠ εντός των ορίων του νομού

έχει την ευθύνη εφαρμογής του ετήσιου εθνικού σχεδιασμού ΠΠ, κατά το σκέλος που τα περιφερειακά προγράμματα και δράσεις έχουν τοπικό χαρακτήρα, σε επίπεδο νομού - εισηγείται και υποβάλλει πρόταση στο Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας

εισηγείται στο γενικό Γραμματέα ΠΠ την έκδοση απόφασης για την κήρυξη κατάστασης έκτακτης ανάγκης, σε περιπτώσεις τοπικών καταστροφών ή εκδίδει απόφαση κήρυξης κατάστασης έκτακτης ανάγκης μετά από προηγούμενη εξουσιοδότηση από το Γ.Γ.Π.Π.

Στην έδρα κάθε Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και κάθε Νομαρχιακού Διαμερίσματος συνιστάται, ως οργανική μονάδα, αυτοτελές *Γραφείο Πολιτικής Προστασίας*, το οποίο υπάγεται στο Νομάρχη. Το Γραφείο αυτό είναι αρμόδιο για το σχεδιασμό και την οργάνωση σε θέματα πρόληψης, ενημέρωσης και αντιμετώπισης των καταστροφών ή καταστάσεων έκτακτης ανάγκης και για το συντονισμό όλων των υπηρεσιών της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, για την εξασφάλιση της ετοιμότητας, την αντιμετώπιση των καταστροφών και την αποκατάσταση των ζημιών (άρθρο 12).

γ. Αρμοδιότητες των Δημάρχων και των Προέδρων των Κοινοτήτων:

Συντονίζουν και επιβλέπουν το έργο της ΠΠ για την πρόληψη, ετοιμότητα, αντιμετώπιση και αποκατάσταση της καταστροφής, εφόσον συμβαίνει εντός των διοικητικών ορίων των αντίστοιχων Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης

έχουν την ευθύνη εφαρμογής του ετήσιου εθνικού σχεδιασμού, αναφορικά με τους αντίστοιχους ΟΤΑ

διατυπώνουν εισήγηση στο Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας για το σχεδιασμό πολιτικής προστασίας του Ο.Τ.Α.

διαθέτουν και συντονίζουν τη δράση του απαραίτητου δυναμικού και μέσων, εντός των ορίων του συγκεκριμένου ΟΤΑ

Σε όλους τους δήμους **λειτουργεί Γραφείο Πολιτικής Προστασίας και Συντονιστικό Τοπικό Όργανο (Σ.Τ.Ο.)**. Κατά τη διάρκεια της εξέλιξης της καταστροφής, καθώς και του έργου αποκατάστασης των ζημιών, λειτουργεί σε 24ωρη βάση (άρθρο 13).

Μέρος Τρίτο

Οι εθελοντικές Οργανώσεις και οι Ειδικευμένοι Εθελοντές

Η Γενική Γραμματεία ΠΠ δημιουργεί το σύστημα εθελοντισμού ΠΠ. Για το λόγο αυτό η Γενική Γραμματεία ΠΠ τηρεί Μητρώο όλων των Εθελοντικών Οργανώσεων και των Ειδικευμένων Εθελοντών. Ο σκοπός των εν λόγω εθελοντικών οργανώσεων πρέπει να επικεντρώνεται στη δραστηριοποίηση τους στον τομέα ΠΠ και ειδικότερα στην ενίσχυση των δράσεων, που αφορούν την πρόληψη, αντιμετώπιση και αποκατάσταση καταστροφών.

Οι ειδικευμένοι εθελοντές, που έχουν ενταχθεί στο μητρώο Εθελοντών υπάγονται υπηρεσιακά στη Γενική Γραμματεία ΠΠ (άρθρο 14).

Μέρος Τέταρτο

Οργάνωση της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας

Σε κάθε κεντρική υπηρεσία υπουργείου και οργανισμού κοινής ωφέλειας συνιστάται οργανική μονάδα ΠΠ. Την οργανική μονάδα εισηγείται η Γενική Γραμματεία ΠΠ (άρθρο 15 παρ. 4.).

Μέρος Πέμπτο

Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών ρυθμίζονται τα αναγκαία με την κατάρτιση των σχεδίων ΠΠ. Τα σχέδια αυτά εγκρίνονται από το Γενικό Γραμματέα ΠΠ (άρθρο 17).

Το άρθρο αυτό ουσιαστικά οδήγησε στην έκδοση της υπουργικής απόφασης στις 10 Απριλίου 2003, που αφορά στο Γενικό Σχέδιο ΠΠ, με τη συνθηματική ονομασία «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ».

2.4. ΥΠΟΥΡΓΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ 1299/2003³⁴

Έγκριση του Γενικού Σχεδίου ΠΠ με τη συνθηματική ονομασία «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ»

Σκοπός σχεδίου: Με το σχέδιο αυτό επιδιώκεται η διαμόρφωση ενός συστήματος αποτελεσματικής αντιμετώπισης καταστροφικών φαινομένων, με στόχο την προστασία της ζωής, της υγείας και της περιουσίας των πολιτών και του φυσικού περιβάλλοντος. Με το σχέδιο αυτό 1) προσδιορίζονται οι εμπλεκόμενες υπηρεσίες και φορείς, καθώς και τα όργανα που διευθύνουν και συντονίζουν τις επιχειρησιακές δυνάμεις σε όλα τα επίπεδα και 2) παρέχονται τα ουσιώδη στοιχεία στις αρμόδιες υπηρεσίες για την εκτίμηση καταστάσεων και την αξιολόγηση κινδύνων και ακολούθως, για την εκπόνηση ειδικών σχεδίων και 3) δίνονται οι κατευθυντήριες γραμμές για την χάραξη στρατηγικών και τακτικών και τη διαμόρφωση επιχειρησιακής φιλοσοφίας για την έγκαιρη κινητοποίηση. Ο «Ξενοκράτης» αναθεωρήθηκε με την συμπληρωματική **Υ.Α. 3384/2006 (ΦΕΚ 776/28-6-06)** με την οποία εγκρίθηκε το Ειδικό Σχέδιο «Διαχείριση Ανθρώπινων Απωλειών»

Έννοιες- Ορισμοί: Στο σχέδιο δίνονται οι ορισμοί, σύμφωνα και με τον 3013/2002 και καθορίζονται επίσης, το δυναμικό και τα μέσα πολιτικής προστασίας.

Βασικές απαιτήσεις σχεδίασης: Προκειμένου το σχέδιο «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ» να αποτελέσει τη βάση σχεδίασης και ενέργειας του κρατικού μηχανισμού προς αντιμετώπιση καταστροφικών φαινομένων, κρίνεται σκόπιμο κατά τη σχεδίαση να ληφθούν υπόψη

³⁴ Το Φ.Ε.Κ. είναι δημοσιευμένο στην σελίδα www.gscp.gr

ορισμένες απαιτήσεις, για παράδειγμα: να προσδιοριστούν οι υπεύθυνοι για τον κατά περίπτωση σχεδιασμό, να καθοριστούν οι συνεργαζόμενες υπηρεσίες και φορείς, να αξιολογηθούν οι κίνδυνοι και να χαρτογραφηθούν οι ευπαθείς περιοχές, να καθοριστούν οι ρόλοι και οι ευθύνες των εμπλεκόμενων, να δημιουργηθεί ενιαίο σύστημα προειδοποίησης, να προσδιοριστούν οι ανάγκες σε ανθρώπινο δυναμικό και υλικοτεχνικά μμέσα, να γίνει η επιλογή χώρων κατάλληλων για την υποδοχή και διαβίωση των πληγέντων, να προβλεφθούν κονδύλια για άμεση χορήγηση οικονομικής βοήθειας και να υπάρξουν οι απαραίτητες ενέργειες για άμεση εκδήλωση της πρόνοιας του κράτους για παροχή αρωγής στους πληγέντες.

Η υπουργική απόφαση καθορίζει τη **διαδικασία έγκρισης των Ειδικών Σχεδίων**:

- 1) Τα Υπουργεία, οι Περιφέρειες και οι Νομαρχίες συντάσσουν, βάσει του Γενικού Σχεδίου «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ», τα *επιμέρους ειδικά σχέδια* για την αντιμετώπιση των καταστροφικών φαινομένων, με συντονιστή στη σχεδίαση τη Γενική Γραμματεία ΠΠ.
- 2) Μετά την έγκριση τους από τη Γενική Γραμματεία τα σχέδια καθίστανται εκτελεστά και κοινοποιούνται σε όλους τους εμπλεκόμενους φορείς.
- 3) Ιδρύονται, οργανώνονται και εξοπλίζονται Κέντρα Επιχειρήσεων, για την αποτελεσματικότερη δραστηριοποίηση και συντονισμό των εμπλεκόμενων δυνάμεων.

Σύστημα Κινητοποίησης Πολιτικής Προστασίας: Το σχέδιο «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ» καθορίζει το σύστημα ενεργειών ΠΠ, το οποίο χωρίζεται σε τέσσερις φάσεις

ΦΑΣΗ 1: Συνήθης ετοιμότητα (Κωδικός Σ)

ΦΑΣΗ 2: Αυξημένη ετοιμότητα (Κωδικός Α)

ΦΑΣΗ 3: Άμεση κινητοποίηση – Επέμβαση (Κωδικός Ε)

ΦΑΣΗ 4: Αποκατάσταση - Αρωγή

Στρατηγική και τακτική οργάνωσης: Στη συνέχεια η Υπουργική Απόφαση αναλύει τις υποχρεώσεις του κάθε φορέα σχεδίασης.

Έτσι, **όλα τα Υπουργεία:**

Καταρτίζουν τα Ειδικά Σχέδια της αρμοδιότητάς τους και τα διαβιβάζουν στη Γενική Γραμματεία ΠΠ για τελική έγκριση

Διαβιβάζουν τα τελικά σχέδια στις Περιφέρειες και τις Νομαρχίες της χώρας, προκειμένου

να καταρτίσουν τα δικά τους σχέδια

Αξιολογούν τους κινδύνους από καταστροφές, που απειλούν περιοχές της χώρας

Προσδιορίζουν του επιδιωκόμενους αντικειμενικούς στόχους

Χαράσσουν τη στρατηγική για την επίτευξη τους.

Η Υπουργική Απόφαση αναλύει εκτενώς τις υποχρεώσεις όλων των Υπουργείων, (οι συνθήκες χρόνου – έκτασης της εργασίας, επιτρέπουν μόνο την παρουσίαση του Υπουργείου Εσωτερικών), των Περιφερειών της Χώρας, των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων και των Ο.Τ.Α.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ:

Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας: Η Γενική Γραμματεία, ιδρύθηκε στο Υπουργείο Εσωτερικών (2344, ΑΦ212 τ. Α΄, Εφημερίδα της Κυβερνήσεως) μετά τους καταστροφικούς σεισμούς της Κοζάνης – Γρεβενών και του Αιγίου το 1995.

Η ΓΓΠΠ έχει ως αρμοδιότητα το στρατηγικό σχεδιασμό της πολιτικής προστασίας της χώρας και το συντονισμό των υπηρεσιών που ασχολούνται με θέματα που έχουν σχέση με την πολιτική προστασία.

Σκοπός της ΠΠ στη χώρα μας είναι η «λήψη μέτρων σχεδιασμού και εφαρμογής των, σε κεντρικό και περιφερειακό επίπεδο, προκειμένου να αντιμετωπισθούν φυσικές, τεχνολογικές ή άλλες καταστροφές με την αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού και τη χρησιμοποίηση δημόσιων ή ιδιωτικών μέσων».

Σύμφωνα και με το νόμο 3013:

Η θεσμική δημιουργία της Γ.Γ.Π.Π. αποτελεί αναμφίβολα σημαντικό γεγονός και κάλυψε ένα πραγματικό κενό στη δημόσια διοίκηση και στο επιχειρησιακό μηχανισμό της χώρας

Συντάσσει το Γενικό Σχέδιο «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ» και εγκρίνει τα Ειδικά Σχέδια που συντάσσουν οι αρμόδιοι κεντρικοί και περιφερειακοί φορείς.

Σχεδιάζει, οργανώνει και συντονίζει τη δράση για την πρόληψη, ετοιμότητα και αντιμετώπιση των καταστροφών.

Προετοιμάζει το δυναμικό και τα μέσα ΠΠ της χώρας για την αντιμετώπιση των καταστροφικών φαινομένων.

Συντονίζει σε όλες τις φάσεις το έργο αντιμετώπισης των καταστροφών, καθώς και την αποκατάσταση των ζημιών.

Τηρεί Ειδικό Φάκελο για κάθε καταστροφή μεγάλης έντασης, στον οποίο περιέχονται οι συγκεκριμένες ενέργειες που έλαβαν χώρα για την αντιμετώπιση της καταστροφής και την αποκατάσταση των ζημιών.

Εισηγείται στον Υπουργό Εσωτερικών το χαρακτηρισμό καταστροφής ως γενικής και την έκδοση της αντίστοιχης απόφασης για την κήρυξη κατάστασης έκτακτης ανάγκης.

Οργανώνει και λειτουργεί σε 24ωρη βάση το Εθνικό Κέντρο Χειρισμού Κρίσεων (Εθνικό Κέντρο Επιχειρήσεων ΠΠ) και αποτελεί το σημείο επαφής της Πολιτικής Προστασίας της χώρας με το εξωτερικό. Στις 23 Οκτωβρίου 2001 ιδρύεται ο Κοινοτικός Μηχανισμός ΠΠ με 24ωρο Κέντρο Επιχειρήσεων στις Βρυξέλες (Monitoring and Information Center MIC). Το Κέντρο Επιχειρήσεων ΠΠ είναι το σημείο επαφής της χώρας με το MIC. Είναι το αρμόδιο να δεχτεί και να αποστείλει αιτήματα για βοήθεια, μετά από συνεννόηση με το Υπουργείο Εξωτερικών.

Επίσης **διαθέτει τον τηλεφωνικό αριθμό 112³⁵**, ο οποίος είναι ο Ενιαίος Ευρωπαϊκός Αριθμός Κλήσης σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης, για όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Δημιουργήθηκε για να εξυπηρετεί σε 24ωρη βάση τους Ευρωπαίους πολίτες σε περιπτώσεις που χρειαστούν βοήθεια (π.χ. ασθενοφόρο, πυροσβεστική, αστυνομία κ.α.). Η κλήση μπορεί να γίνει από σταθερό ή κινητό τηλέφωνο, από τηλεφωνικό θάλαμο ή υπαίθρια τηλεφωνική συσκευή με κερματοδέκτη ή καρτοδέκτη χωρίς χρέωση (λειτουργεί εντός ή εκτός δικτύου με κάρτα sim ή χωρίς, σε περίπτωση ανάγκης!) από τα δίκτυα του Ο.Τ.Ε. ή των Εταιρειών κινητής Τηλεφωνίας. Η συνεννόηση γίνεται σε μια από τις κύριες ευρωπαϊκές γλώσσες.

Εκδίδει στην αρχή κάθε αντιπυρικής περιόδου δηλαδή από 1 Μαΐου μέχρι 31 Οκτωβρίου **το χάρτη πρόβλεψης κινδύνου πυρκαγιάς** σε ημερήσια βάση (άρα ημερήσιο δελτίο κινδύνου εκδήλωσης πυρκαγιάς) σε μια πενταβάθμια κλίμακα (από το 1 έως το 5)

³⁵ 1. Το Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αποφάσισε να καθιερώσει τον αριθμό 112 το 1991 και όλα τα κράτη- μέλη έπρεπε να θέσουν σε λειτουργία τον αριθμό 112 στην επικράτειά τους έως το 1995, σελ. 10, Η ΕΕ στρέφει την προσοχή της στην Πολιτική Προστασία. 2. Η χώρα μας άργησε δραματικά να εφαρμόσει την απόφαση αυτή, τελικά ο αριθμός λειτούργησε από τα μέσα του 1999 με την υπ' αριθμ. 1881/3.8.1999 άρθρο 18, απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Υγείας και Πρόνοιας, Δημόσιας Τάξης και Εμπορικής Ναυτιλίας για την έγκριση λειτουργίας του ενιαίου ευρωπαϊκού αριθμού κλήσης έκτακτης ανάγκης (112), από τα δίκτυα του Ο.Τ.Ε. και κυρώθηκε με τον υπ' αριθμ' Ν. 3613/23 Νοεμβρίου 2007 (Φ.Ε.Κ. τ. Α')

και ενημερώνει τους πολίτες για τις καιρικές συνθήκες που θα επικρατήσουν την επόμενη μέρα και για την πιθανότητα εκδήλωσης πυρκαγιάς.

Ο αριθμός **ένα (1)** σημαίνει πολύ χαμηλή πιθανότητα (άπνοια, υγρασία, δεν είναι υψηλές θερμοκρασίες), **οι αριθμοί δύο και τρία (2&3)** είναι τα συνήθη μέτρα ετοιμότητας, **ο αριθμός τέσσερα (4)** σημαίνει μεγάλη πιθανότητα εκδήλωσης πυρκαγιάς (ισχυροί άνεμοι, ιδιαιτέρως υψηλές θερμοκρασίες, πολύ χαμηλό ποσοστό υγρασίας στην ατμόσφαιρα) άρα η πυροσβεστική παίρνει έκτακτα μέτρα με διασπορά όλων των οχημάτων και του προσωπικού της στα επικίνδυνα σημεία και ο **αριθμός πέντε (5)** κήρυξη περιοχών σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης επιστράτευση δυνάμεων από όπου είναι εφικτό κ.α.(No 5, είχαμε στις μεγάλες πυρκαγιές της Πελοποννήσου το 2007).

Περιφέρειες της χώρας:

Συντάσσουν για την περιοχή ευθύνης τους σχέδια αντιμετώπισης κινδύνων από καταστροφές.

Διαβιβάζουν τα συντασσόμενα σχέδια στη Γενική Γραμματεία ΠΠ για έγκριση.

Συντονίζουν και επιβλέπουν το έργο ΠΠ στην περιοχή τους.

Ευθύνονται για την εφαρμογή του Ετήσιου Εθνικού Σχεδίου ΠΠ, κατά το μέρος που αφορά τη συγκεκριμένη περιφέρεια.

Χαρτογραφούν στη ζώνη ευθύνης τους τις περιοχές υψηλού κινδύνου.

Οργανώνουν, στα πλαίσια των υφιστάμενων δυνατοτήτων, Κέντρα Επιχειρήσεων

Κινητοποιούν, σε περιπτώσεις εκτάκτων αναγκών, τις κρατικές υπηρεσίες στους Νομούς της περιφέρειας του και παρέχουν τα αναγκαία κρατικά μέσα για την αντιμετώπιση των φαινομένων

Ενημερώνουν τη Γενική Γραμματεία ΠΠ για κάθε περίπτωση έκτακτης ανάγκης.

Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις:

Συντάσσουν σχέδια αντιμετώπισης κινδύνων για την περιοχή τους και τα αποστέλλουν στη Γενική Γραμματεία ΠΠ για έγκριση.

Ευθύνονται για την εφαρμογή του Ετήσιου Εθνικού Σχεδιασμού ΠΠ, κατά το σκέλος που αφορά στην περιοχή ευθύνης τους.

Συντονίζουν και επιβλέπουν το έργο της ΠΠ για την πρόληψη, ετοιμότητα,

αντιμετώπιση και αποκατάσταση των καταστροφών στη ζώνη ευθύνης τους και διαθέτουν τα απαραίτητα μμέσα.

Εισηγούνται στο Γενικό Γραμματέα ΠΠ την έκδοση απόφασης για την κήρυξη κατάστασης έκτακτης ανάγκης στις περιπτώσεις τοπικών καταστροφών.

Μεριμνούν για την οργάνωση στη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Κέντρου Επιχειρήσεων, κατάλληλα εξοπλισμένου.

Συνεργάζονται με τις περιφερειακές υπηρεσίες των Ενόπλων Δυνάμεων, των Σωμάτων Ασφαλείας και την τοπική Πυροσβεστική Υπηρεσία.

Μεριμνούν σε περίπτωση εκδήλωσης καταστροφικών φαινομένων για τη διατήρηση και λειτουργία των ιδρυμάτων και υπηρεσιών που παρέχουν κοινωφελείς υπηρεσίες.

Χαρτογραφούν στη ζώνη ευθύνης τους τις περιοχές υψηλού κινδύνου

Κινητοποιούν τις κρατικές υπηρεσίες και διαθέτουν τα αναγκαία μέσα σε περιπτώσεις τοπικών καταστροφών.

Επιλέγουν σε συνεργασία με τους ΟΤΑ χώρους κατάλληλους για την υποδοχή και διαβίωση των πληγέντων.

Συγκροτούν επιτροπή καταγραφής ζημιών.

Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης:

Μεριμνούν για την εξασφάλιση της αναγκαίας οργάνωσης και υποδομής των υπηρεσιών τους, προκειμένου να είναι ικανές για τη λήψη αποτελεσματικών μέτρων ΠΠ και συντάσσουν σχετικά μνημόνια ενεργειών.

Διαθέτουν το απαραίτητο δυναμικό και μμέσα για την αντιμετώπιση των καταστροφικών φαινομένων και συντονίζουν τη δράση αυτών.

Καθορίζουν χώρους υποδοχής των πληγέντων.

Συμπερασματικά : Το Γενικό Σχέδιο της Πολιτικής Προστασίας με την συνθηματική ονομασία «Ξενοκράτης» θέτει τις βάσεις και καθορίζει το Εθνικό πλέον Σύστημα έγκαιρης κινητοποίησης της χώρας. Προσπαθεί επίσης να επιτύχει την επικοινωνία μεταξύ των επιχειρησιακών φορέων για να συνεργαστούν μεταξύ τους. Γι' αυτό και αναφέρει ότι : « ο συντονισμός των εμπλεκόμενων επιχειρησιακών δυνάμεων για την αντιμετώπιση των καταστροφικών φαινομένων, γίνεται αναλόγως του είδους ή της έντασης της καταστροφής (Γενική, Περιφερειακή, Τοπική), από τον Γενικό Γραμματέα Πολιτικής Προστασίας, τους

οικείους Γενικούς Γραμματείς Περιφερειών και του Νομάρχες αντίστοιχα.

Επίσης το Εθνικό Κέντρο Χειρισμού Κρίσεων (Εθνικό Κέντρο Επιχειρήσεων Γ.Γ.Π.Π.) πρέπει να έχει σαφή εικόνα της καταστάσεως και συνεχή ενημέρωση με πληροφορίες, εκτιμήσεις και προβλέψεις προκειμένου να συνδράμει κατά τον αποτελεσματικότερο δυνατό τρόπο τις επιχειρησιακές και λοιπές δυνάμεις».

2.5. Άλλα Όργανα Πολιτικής Προστασίας

Με τον προαναφερόμενο Νόμο 2344 θεσμοθετήθηκαν επίσης και τα εξής όργανα πολιτικής προστασίας :

1. **Κυβερνητικό Συμβούλιο Πολιτικής Προστασίας**, που συγκροτείται από ορισμένους συναρμόδιους Υπουργούς και έχει ως αρμοδιότητα τη χάραξη κατευθυντήριων κυβερνητικών γραμμών σε θέματα πολιτικής προστασίας.
2. **Επιστημονικό Συμβούλιο Πολιτικής Προστασίας**, 15μελές όργανο που έχει εισηγητικές και γνωμοδοτικές αρμοδιότητες.
3. **Συντονιστικό Διϋπουργικό Όργανο (Σ.Δ.Ο.)**, που συγκροτείται από Γενικούς Γραμματείς ορισμένων υπουργείων με σκοπό την υποστήριξη του έργου της ΓΓΠΠ σε έκτακτες περιστάσεις φυσικών ή άλλων καταστροφών.
4. **Συντονιστικό Νομαρχιακό Όργανο (Σ.Ν.Ο.)**, που συγκροτείται από το Νομάρχη και από υπηρεσιακούς παράγοντες της κάθε νομαρχιακής αυτοδιοίκησης με σκοπό την υποβοήθηση του έργου του Νομάρχη σε θέματα σχετικά με την τοπική πολιτική προστασία.

Προεδρικό Διάταγμα υπ' αριθμ.' 151

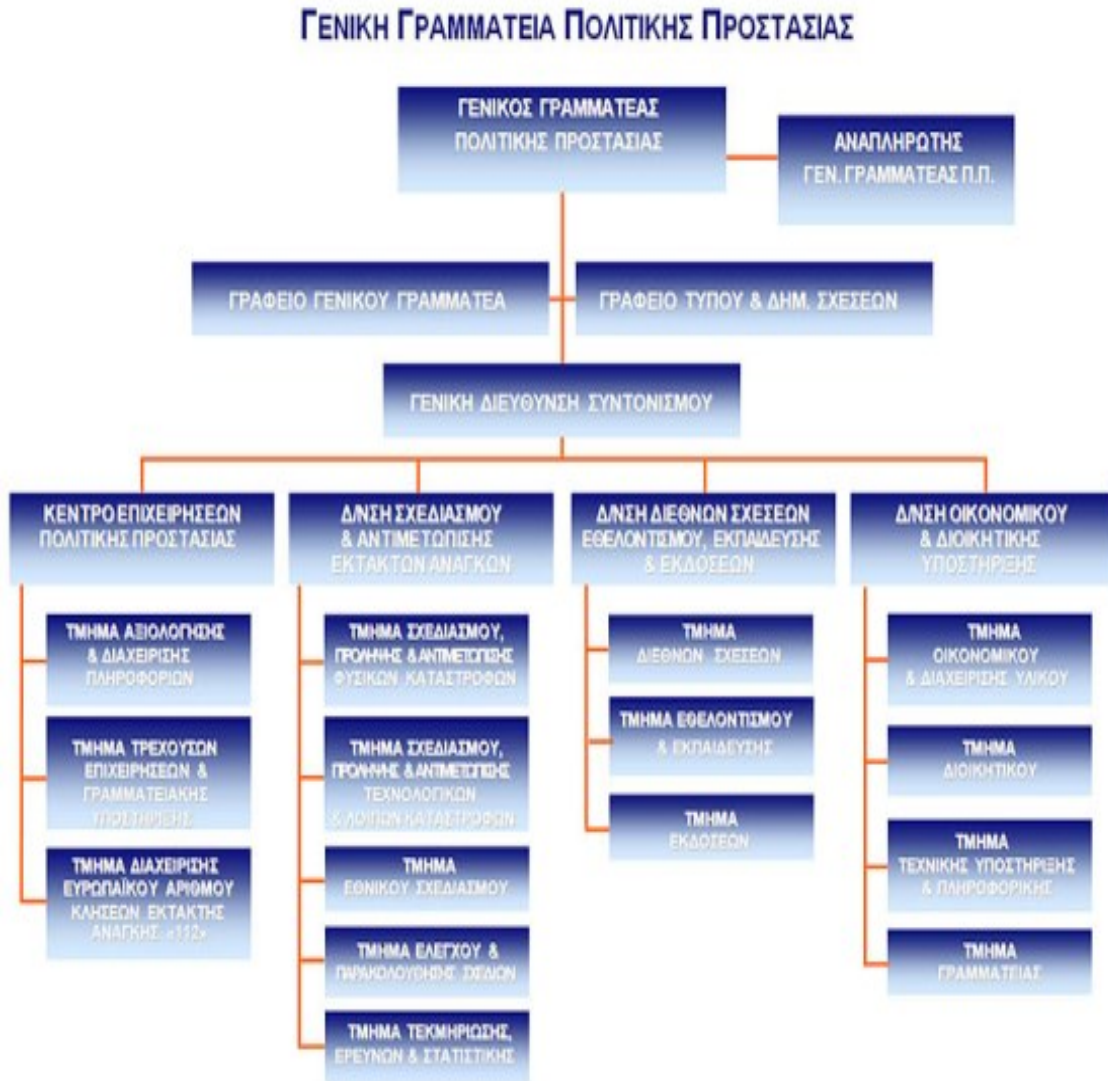
(Εφημερίδα της Κυβέρνησης τ. Α' 3-6-2004)

Το Προεδρικό Διάταγμα 151/2004 αναφέρεται στον Οργανισμό Γενικής Γραμματείας της Πολιτικής Προστασίας αποτελείται από δύο (2) μέρη και 31 άρθρα.

Το Α' μέρος αναφέρεται στην οργανωτική δομή της Γενικής Γραμματείας της Πολιτικής Προστασίας (Αποστολή – Βασική Διάρθρωση Γενικής Γραμματείας) και το Β' Μέρος στην στελέχωση της.

Το σημερινό Οργανόγραμμα όπως αυτό έχει διαμορφωθεί μετά από τις νομικές αναβαθμίσεις :

Οργανόγραμμα

Πίνακας 7 : Οργανόγραμμα Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας, Πηγή : η ιστοσελίδα της Πολιτικής Προστασίας.

2.6. Το Σύστημα της Πολιτικής Προστασίας³⁶

Το Σύστημα της Πολιτικής Προστασίας της χώρας όπως αυτό έχει διαμορφωθεί σήμερα (Ν. 3013/2002), περιληπτικά, έχει ως εξής :

- A. Διοικητικές Μονάδες
- B. Όργανα Σχεδιασμού και Εφαρμογής της Πολιτικής Προστασίας
- Γ. Δυναμικό και Μέσα Πολιτικής Προστασίας
- Δ. Εθελοντική Υποστήριξη
- Ε. Διαδικασίες Σχεδιασμού και Εφαρμογής
- ΣΤ. Νομοθεσία – Εγκύκλιοι

A. Διοικητικές Μονάδες

- 1. Περιφέρειες
- 2. Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις
- 3. Δήμοι – Κοινότητες

B. Όργανα Σχεδιασμού και Εφαρμογής Πολιτικής Προστασίας

B.1 Κεντρικά Όργανα :

- B.1.1 Διυπουργική Επιτροπή Εθνικού Σχεδιασμού Πολιτικής Προστασίας
- B.1.2 Κεντρικό Συντονιστικό Όργανο Πολιτικής Προστασίας
- B.1.3 Γενικός Γραμματέας Πολιτικής Προστασίας
- B.1.4 Αναπληρωτής Γενικός Γραμματέας
- B.1.5 Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας
- B.1.6 Επιστημονικό Ερευνητικό Κέντρο Πολιτικής Προστασίας

B.2 Αποκεντρωμένα Όργανα :

- B.2.1 Γενικός Γραμματέας Περιφέρειας
- B.2.2 Διεύθυνση Πολιτικής Προστασίας Περιφέρειας
- B.2.3 Νομάρχης
- B.2.4 Αυτοτελές Γραφείο Πολ. Προστασίας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης/ Διαμερίσματος
- B.2.5 Συντονιστικό Νομαρχιακό Όργανο (ΣΝΟ)

³⁶ Από την ιστοσελίδα www.gscp.gr

- B.2.6 Δήμαρχοι και Πρόεδροι Κοινοτήτων
- B.2.7 Γραφείο Πολιτικής Προστασίας Δήμου
- B.2.8 Συντονιστικό Τοπικό Όργανο (ΣΤΟ)

Γ. Δυναμικό και Μέσα Πολιτικής Προστασίας

- Γ.1 Ειδικευμένα Στελέχη Πολιτικής Προστασίας σε κεντρικό, περιφερειακό, και τοπικό επίπεδο.
- Γ.2 Κρατικές Υπηρεσίες
- Γ.3 Υπηρεσίες των Περιφερειακών, Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων, Δήμων - Κοινοτήτων
- Γ.4 Οι υπηρεσίες των Οργανισμών Κοινής Ωφελείας : Δ.Ε.Η., Ο.Τ.Ε., Δ.Ε.Π.Α., Ε.ΥΔ.ΑΠ., Ε.Μ.Υ., Ο.Α.Σ.Π., Ε.Κ.Α.Β.
- Γ.5 Το Πυροσβεστικό Σώμα
- Γ.6 Το Λιμενικό Σώμα
- Γ.7 Η Ελληνική Αστυνομία
- Γ.8 Οι Ένοπλες Δυνάμεις
- Γ.9 Οι Εθελοντικές Οργανώσεις Πολιτικής Προστασίας

Δ. Εθελοντές

- Δ.1 Σύστημα Εθελοντισμού Πολιτικής Προστασίας
- Δ.2 Αίτηση για Εθελοντικές Οργανώσεις
- Δ.3 Αίτηση για Ειδικευμένους Εθελοντές
- Δ.4 Ένταξη Εθελοντικών Οργανώσεων
- Δ.5 Ένταξη Ειδικευμένων Εθελοντών

Ε. Διαδικασίες Σχεδιασμού και Εφαρμογής³⁷

ΣΤ. Νομοθεσία - Εγκύκλιοι

³⁷ Δεν αναφέρεται τίποτα στην ιστοσελίδα της Γ.Γ.Π.Πρ. (www.gscp.gr)

2.7. Το Πυροσβεστικό Σώμα ως κατεξοχήν Φορέας Πολιτικής Προστασίας

Με το Ν. 4661/12-5-1930 ιδρύθηκε ανεξάρτητο Πυροσβεστικό Σώμα με μορφή ΝΠΔΔ υπαγόμενο στο Υπουργείο Εσωτερικών με αποστολή την ασφάλεια και την προστασία της ζωής και της περιουσίας των πολιτών και του κράτους καθώς και του δασικού πλούτου (χλωρίδας και πανίδας) και του φυσικού περιβάλλοντος της χώρας από τους κινδύνους των πυρκαγιών, και άλλων θεομηνιών - καταστροφών.

Έχει την ευθύνη και τον επιχειρησιακό σχεδιασμό της καταστολής των πάσης φύσεως πυρκαγιών (αστικών - δασικών) και την παροχή κάθε είδους δυνατής συνδρομής για τη διάσωση των πολιτών και των υλικών αγαθών τους, που απειλούνται από αυτές.

Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του, συμμετέχει στην αντιμετώπιση κάθε έκτακτης ανάγκης που προκαλείται σε περίοδο ειρήνης και σε συνεργασία με τις συναρμόδιες Αρχές και Υπηρεσίες, συμβάλλει στην εξασφάλιση της πολιτικής προστασίας της χώρας.

Συμμετέχει στην Πολιτική Άμυνα (ΠΣΕΑ) ³⁸ της χώρας, **1) σε περιόδους ειρήνης α)** συντάσσοντας ή εκτελώντας σχέδια επέμβασης για την αντιμετώπιση μεγάλης έκτασης θεομηνιών π.χ. Σχέδιο Ξενοκράτης κ.α.

β) ενημερώνει τον κόσμο για τα θέματα πρόληψης και αντιμετώπισης καταστροφών³⁹ ώστε να είναι ενήμερος και να μπορεί να προφυλαχθεί ή να αντιδράσει σωστά την ώρα της καταστροφής.

2) Σε περιόδους πολεμικών συγκρούσεων α) αναλαμβάνει την προστασία του άμαχου πληθυσμού και της παροχής βοήθειας σ' αυτόν.

β) Εκπαιδεύει πολίτες (επίστρατους) δημιουργώντας Πολεμικούς Πυροσβεστικούς Σταθμούς ώστε να μπορεί να επιτελέσει το καθήκον του ταχύτερα.

γ) Την ώρα της κρίσης (βομβαρδισμών κ.α.) παραμένει στην πρώτη γραμμή, προσπαθώντας να ελαχιστοποιήσει τις ζημιές με την επέμβασή του αλλά και παρέχοντας βοήθεια (απεγκλωβισμό, κατάσβεση πυρκαγιών κ.α.) άμεσα κατά τόπους στους πολίτες.

Προσφέρει εξαιρετικά πολύτιμο έργο σε διασώσεις πολιτών που κινδυνεύουν σε έκτακτες

³⁸ Υποπυραγός Μαργαλιός Αθανάσιος, 1995, Σκέψεις για μετεξέλιξη του Ελληνικού Πυροσβεστικού Σώματος σε κατ' εξοχήν φορέα Πολιτικής και Περιβαλλοντικής Προστασίας, Πυροσβεστική Επιθεώρηση τεύχος 50.

³⁹ Ο γράφων έχει την τιμή από την θέση του στην Υπηρεσία του (Αξιωματικός στην 3^η Ε.Μ.Α.Κ. Κρήτης του Πυροσβεστικού Σώματος) να κάνει αρκετές εκπαιδευτικές ενημερώσεις σε σχολεία και εκπαιδευτικούς της Α΄ Βάθμιας και Β΄ Βάθμιας Εκπαίδευσης στο Νομό Ηρακλείου για τα θέματα πρόληψης και αντιμετώπισης των σεισμών, πλημμυρών και προληπτικής και κατασταλτικής πυροπροστασίας.

συνθήκες (π.χ. πλημμύρες, χιονοπτώσεις) ή μετά από φυσικές καταστροφές (π.χ. σεισμοί) ή στα καθημερινής φύσεως ατυχήματα (π.χ. τροχαία, πυρκαγιές κ.α.)

Διαθέτει οκτώ (8) Ειδικές Μονάδες Αντιμετώπισης Καταστροφών (Ε.Μ.Α.Κ.) σε όλη την επικράτεια εκπαιδευμένες εκτός των άλλων πυροσβεστικών καθηκόντων και για διασώσεις σε εξαιρετικά δύσκολες περιπτώσεις (π.χ. εγκλωβισμένων από καταρρεύσεις λόγω σεισμών, αποκλεισμένων ορειβατών κ.α.)

Οι άνδρες των Ε.Μ.Α.Κ. διαθέτουν μεγάλη εμπειρία στις επιχειρήσεις διασώσεων (σεισμοί Καλαμάτας, Αιγίου, Αθήνας κ.α.) και έχουν προσφέρει τις πολύτιμες υπηρεσίες τους και σε χώρες του εξωτερικού όπως Αρμενία, Τουρκία, Αίγυπτο, στο πνεύμα της διεθνούς αλληλεγγύης και στο πλαίσιο των ισχυουσών διακρατικών συμφωνιών, καθώς και των υποχρεώσεων που απορρέουν από το Κοινοτικό και Διεθνές Δίκαιο.

Το Πυροσβεστικό Σώμα έχει αναλάβει την αντιμετώπιση των τεχνολογικών και λοιπών καταστροφών, όπως χημικών, βιολογικών απειλών καθώς και τη διάσωση ατόμων και υλικών αγαθών που κινδυνεύουν απ' αυτές.

Είναι ένα Σώμα με σύγχρονο εξοπλισμό (λόγω της διοργάνωσης της Ολυμπιάδας του 2004, το μεγαλύτερο μέρος του εξοπλισμού του είναι σύγχρονο) και αρκετά έμπειρα στελέχη (κάθε μέρα διαχειρίζονται μικρές και μεγαλύτερες κρίσεις) που δίνει καθημερινά μάχη για την προστασία των πολιτών και η συμβολή του στην Πολιτική Προστασία είναι καθοριστική, είναι ίσως ο κατεξοχήν κυριότερος φορέας Πολιτικής Προστασίας γιατί η καθημερινή του αποστολή είναι η προστασία των πολιτών.

Για όλους αυτούς τους σοβαρούς λόγους, αλλά και επειδή διαθέτει εξειδικευμένο έμπειρο και δοκιμασμένο προσωπικό σε πάρα πολλούς τομείς, το Πυροσβεστικό Σώμα θα μπορούσε να μετεξελιχθεί στον κατεξοχήν φορέα Πολιτικής Προστασίας της χώρας με θετικά αποτελέσματα για την κοινωνία, άλλωστε ο βαθμός κοινωνικής του καταξίωσης είναι από τους υψηλότερους, σύμφωνα με μελέτες, στην χώρα.

2.8. Σεισμοί και Αντισεισμική Προστασία

Μια χώρα ιδιαίτερος σεισμογενής δεν θα ήταν δυνατόν να μην έχει επιστημονικούς φορείς που να ασχολούνται με την μελέτη των σεισμικών φαινομένων όσο και των διοικητικών φορέων και των θεσμικών μέσων από τα οποία ασκείται η αντισεισμική πολιτική στη χώρα

μας.

A) Το Γεωδυναμικό Ινστιτούτο του Εθνικού Αστεροσκοπείου Αθηνών⁴⁰ (ΓΙ) αποτελεί τον εθνικό σειсмоγραφικό φορέα της χώρας. Έχει σειсмоγραφικό δίκτυο σε όλη την επικράτεια, λειτουργεί σε 24ωρη βάση. Αναλύει τους σεισμούς, κρατάει αρχείο και αποτελεί τη βάση της σεισμολογικής γνώσης της χώρας μας, ενημερώνει την πολιτεία και την κοινή γνώμη.

B) Η έδρα Σεισμολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών (Τομέας Γεωφυσικής και Γεωθερμίας)

Γ) Ο Τομέας Γεωφυσικής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και η ίδρυση επίσης του Ινστιτούτου Τεχνικής Σεισμολογίας και Αντισεισμικών Κατασκευών (ΙΤΣΑΚ), το οποίο είναι και το ερευνητικό κέντρο του Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ

Δ) Το Τμήμα Γεωλογίας του Πανεπιστημίου Πατρών

Ε) Το Εργαστήριο Αντισεισμικής Τεχνολογίας του ΕΜΠ και κ.α.

Ζ) Οργανισμός Αντισεισμικού Σχεδιασμού και Προστασίας (ΟΑΣΠ), ιδρύθηκε το 1983 και «σκοπός του είναι η επεξεργασία και ο σχεδιασμός της αντισεισμικής πολιτικής της χώρας, στα πλαίσια των κυβερνητικών κατευθύνσεων, καθώς και ο συντονισμός των ενεργειών δημοσίου και ιδιωτικού δυναμικού για την εφαρμογή της πολιτικής αυτής». Εκδίδει τον Αντισεισμικό Κανονισμό (Α.Κ.) ο οποίος είναι ένας τεχνικός νόμος του κράτους για την αντισεισμική προστασία των κατασκευών της χώρας. Ο πρώτος Ε.Α.Κ. εκδόθηκε το 1959, αναθεωρήθηκε το 1984, το 1995 και μετά τον σεισμό της Αθήνας, το Σεπτέμβρη του 1999, αναθεωρήθηκε ξανά το 2000, το 2003 και από την 1-1-2004 ισχύει ο Νέος Αντισεισμικός Κανονισμός. Τα οφέλη στην αντισεισμική άμυνα των υποδομών της χώρας είναι προφανή και όσο θα εμβαθύνουν οι γνώσεις μας στην σεισμολογία θα αναθεωρούνται οι Α.Κ. Βάσει διεθνών προτύπων πρέπει να αναθεωρούνται κάθε τέσσερα (4) χρόνια.

2.9. Από την Πολιτική Προστασία στη Διαχείριση Κρίσεων

Οι Φυσικές και Τεχνολογικές Καταστροφές συχνά πλήττουν την ανθρώπινη κοινωνία σοβαρά σ' όλα τα επίπεδά της, προκαλώντας της πολυποικίλες συνέπειες όπως : ανθρώπινες απώλειες, οικονομικές ζημιές, βλάβες στο οικιστικό σύστημα, στις γραμμές ζωής, ψυχολογικές συνέπειες, και ζημιές σε σημαντικά πολιτιστικά μνημεία. Γι' αυτό και όλες οι Κυβερνήσεις των κρατών έχουν επιδοθεί σε ένα αγώνα δρόμου προκειμένου να αναστείλουν και να περιορίσουν την τάση αύξησης των επιπτώσεων των φυσικών καταστροφών μέσα από

⁴⁰ Γερ. Α. Παπαδόπουλος, 2000, σελ. 64 – 77.

την ενίσχυση της έρευνας, τη βελτίωση του τεχνολογικού εξοπλισμού και τη διαμόρφωση πολιτικών, οι οποίες να εκμεταλλεύονται και να αξιοποιούν στο μέγιστο δυνατό τις νέες εξελίξεις και στα τρία στάδια διαχείρισης των φυσικών καταστροφών δηλαδή το προκαταστροφικό⁴¹, το συγκαταστροφικό και μετακαταστροφικό επίπεδο.

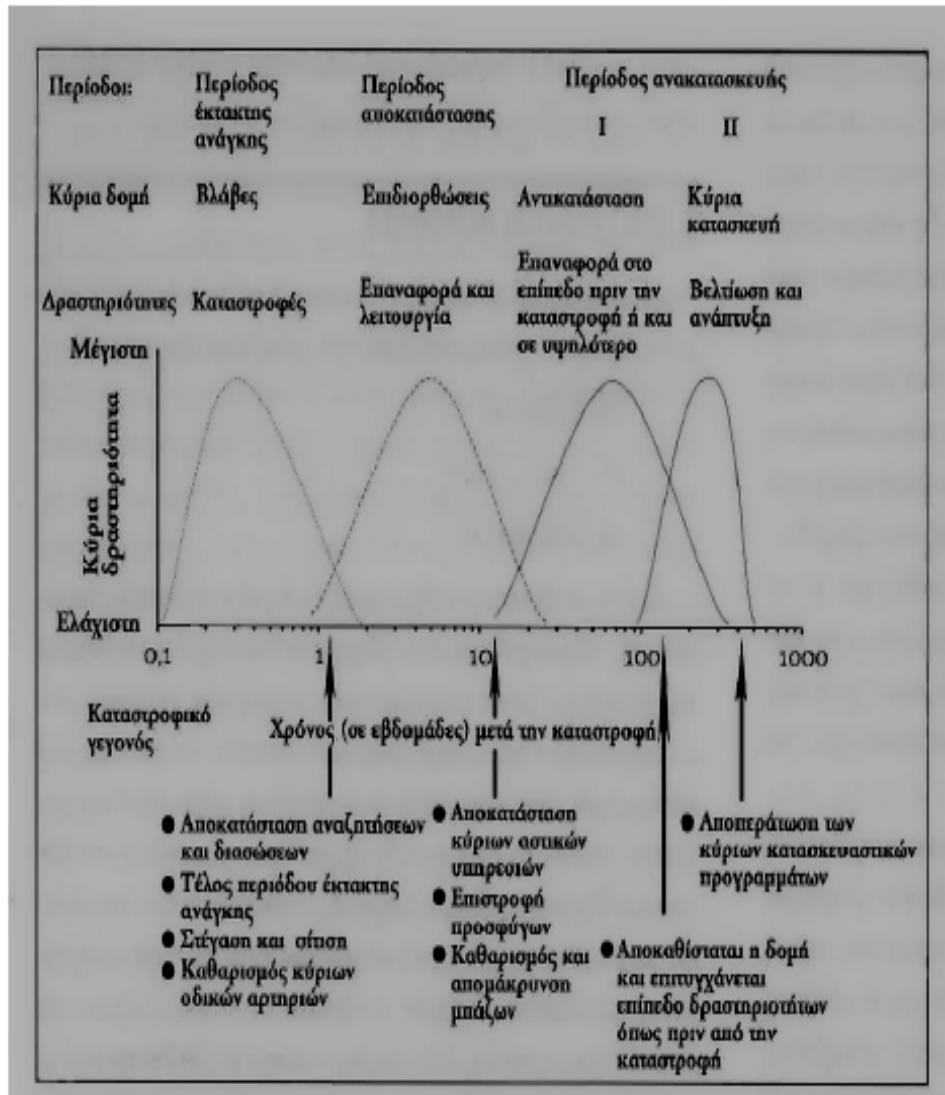
Βέβαια ένα κυρίαρχο θέμα που αναδεικνύεται σε περιπτώσεις μεγάλων φυσικών καταστροφών είναι η αδυναμία σε συγκαταστροφικό επίπεδο προσδιορισμού του μεγέθους και της έκτασης της καταστροφής, που είναι βασικό και κυρίαρχο θέμα για την εξέλιξη και την επιτυχία της έκβασης. Επίσης σε πολλές χώρες, όχι μόνο του Τρίτου Κόσμου, υπάρχει μια λανθασμένη προσέγγιση από πλευράς των κυβερνήσεων σχετικά με την διαχείριση των καταστροφών. Συγκεκριμένα επειδή το **όλο θέμα δεν αποτελεί πρώτη προτεραιότητα, αλλά μια δευτερεύουσα υποχρέωση**, δεδομένου ότι ούτε η λειτουργία της διοίκησης είναι ικανοποιητική, ούτε το επίπεδο των πολιτών συμβάλλει στην ορθή και ψύχραιμη αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών, έχει ως αποτέλεσμα να παίρνονται ελάχιστα μέτρα σε προκαταστροφικό επίπεδο, δεν επενδύουν ή δεν μπορούν να επενδύσουν σε τομείς που δεν είναι άμεσης προτεραιότητας. Έτσι σε μετακαταστροφικό επίπεδο είναι επόμενο να μην μπορούν να συμβάλλουν με τις περιορισμένες δυνατότητες των οικονομιών τους στο να επανέλθει η περιοχή γρήγορα στην προ του γεγονότος κατάσταση. Για όλους αυτούς τους λόγους ο σχεδιασμός, η οργάνωση και κυρίως η εφαρμογή της πολιτικής προστασίας πρέπει να αναφέρονται σε όλα τα επίπεδα της ανθρώπινης κοινωνίας, ιδιαίτερα σε σχέση με τη διαχείριση κρίσεων.

Η εφαρμογή της πολιτικής προστασίας⁴² μπορεί να οργανωθεί σε τέσσερα επίπεδα α) σχεδιασμός πριν την καταστροφή, β) προετοιμασία του κρατικού μηχανισμού με σχέδια έκτακτης ανάγκης, γ) ανταπόκριση ή κινητοποίηση και τέλος δ) ανάκτηση και ανασυγκρότηση της περιοχής. Το γ) και το δ) μπορούν να διακριθούν και από άλλες φάσεις όπως τη φάση ανακούφισης που καλύπτει βασικές ανάγκες των πρώτων ωρών (ιατρική φροντίδα, νερό, τροφή, ρουχισμό κ.α.), τη φάση αποκατάστασης (περιλαμβάνει το χρόνο αμέσως μετά την προηγούμενη φάση για την ενθάρρυνση της περιοχής να ξαναρχίσει τη γνώριμη λειτουργία της). Τέλος, η φάση της ανασυγκρότησης περιλαμβάνει μακροπρόθεσμες δραστηριότητες και γι' αυτό διαρκεί αρκετά χρόνια.

⁴¹ Ευθ. Α. Λέκκας, σημειώσεις Πολιτικές Διαχείρισης Φυσικών Καταστροφών ανά τον Κόσμο

⁴² Γερ. Α. Παπαδόπουλος, 2000, σελ. 40 - 42.

ΤΑ ΣΤΑΔΙΑ
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
ΚΙΝΔΥΝΩΝ
(K. Smith, 1996)

Πίνακας 8 : Εικόνα : Ευθ. Λ. Λέκκας,⁴³ 2000, σελ. 64 και στα μαθήματα Τρωτότητας της Κ. Σαπουντζάκη

⁴³ σελ. 64, (Μοντέλο επαναφοράς αστικών περιοχών μετά από φυσική καταστροφή. Το γράφημα δείχνει πώς οι διάφορες χαρακτηριστικές δραστηριότητες σχετίζονται με τις φάσεις περιθάλψης, αποκατάστασης και επανακατοίκησης. Η χρονική κλίμακα είναι λογαριθμική.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο

Οι Διεθνείς Διαστάσεις

3.1. Εισαγωγή – Πολιτική των Διεθνών Δρώντων στην Πολιτική Προστασία

Επειδή το πρόβλημα των φυσικών και τεχνολογικών καταστροφών είναι πολύ σοβαρό οι χώρες επιδιώκουν μέσω της συνεργασίας την καλύτερη αντιμετώπισή τους. Σε παγκόσμιο επίπεδο αλλά και σε ευρωπαϊκό έχουν αναπτυχθεί αρκετές συνεργασίες με σκοπό την πρόληψη και την κατά το δυνατόν καλύτερη αντιμετώπιση των φυσικών και τεχνολογικών καταστροφών. Συγκεκριμένα :

Υπάρχουν πολλοί διεθνείς δρώντες που έχουν ασχοληθεί τα τελευταία χρόνια με τον τομέα της πολιτικής προστασίας. Οι σημαντικότεροι είναι το ΝΑΤΟ, ο Ο.Η.Ε. και η Ε.Ε. τους οποίους θα εξετάσουμε στην συνέχεια. Πρώτα όμως ας πούμε δυο λόγια για κάποιους από τους υπόλοιπους δρώντες (τους πιο γνωστούς) συνοπτικά.

3.2. Οικονομική Συνεργασία του Εύξεινου Πόντου (Ο.Σ.Ε.Π.) – Organization of the Black Sea Economic Cooperation (BSEC)

Ο ΟΣΕΠ⁴⁴ ξεκίνησε το 1992 ως άτυπη Διακυβερνητική Οικονομική Συνεργασία Ευξείνου Πόντου και μετετράπη σε διεθνή οικονομικό οργανισμό την 1/5/1999, ημερομηνία που τέθηκε σε ισχύ ο Καταστατικό Χάρτης του Οργανισμού που είχε υπογραφεί στις 4-5/6/1998 στη Γιάλτα. Η Ελλάδα μετέχει ως ιδρυτικό μέλος στην ΟΣΕΠ από το 1992.

Στον ΟΣΕΠ που η έδρα του είναι στην Κωνσταντινούπολη, μετέχουν δώδεκα (12) χώρες (Αλβανία, Αρμενία, Αζερμπαϊτζάν, Βουλγαρία, Γεωργία, Ελλάδα, Μολδαβία, Ρουμανία, Ρωσική Ομοσπονδία, Σερβία, Μαυροβούνιο, Τουρκία και Ουκρανία), ενώ εννέα (9) χώρες έχουν καθεστώς παρατηρητή (Γαλλία, Γερμανία, ΗΠΑ, Ισραήλ, Ιταλία, Κροατία, Λευκορωσία, Πολωνία, Σλοβακία, Τσεχία και Τυνησία).

Η Διακυβερνητική συνεργασία στο πλαίσιο του ΟΣΕΠ εστιάζεται εκτός των άλλων και στους τομείς των φυσικών καταστροφών και της προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος της Μαύρης Θάλασσας.

⁴⁴ 1) www.gscp.gr και 2) www.bsec-organization.org

Στα πλαίσια της συνεργασίας των κρατών μελών στον τομέα της Πολιτικής Προστασίας έχουν υπογραφεί τα ακόλουθα : 1) Συμφωνία για την συνεργασία στον τομέα παροχής έκτακτης βοήθειας και άμεσης ανταπόκρισης σε φυσικές και τεχνολογικές καταστροφές μεταξύ των χωρών του ΟΣΕΠ (15/4/1999, στο Sochi της Ρωσίας).

2) Πρόσθετο Πρωτόκολλο της Συμφωνίας για την συνεργασία στον τομέα παροχής έκτακτης βοήθειας και άμεσης ανταπόκρισης σε φυσικές και τεχνολογικές καταστροφές, (20/10/ 2005 Κίεβο Ουκρανίας).

3.3. Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (Μ.Κ.Ο.)⁴⁵ & Ομάδες Εθελοντών

Ο όρος Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (Μ.Κ.Ο.), αποδίδει στα ελληνικά τον αγγλικό όρο (Non – Governmental Organizations (NGOs), ο οποίος χρησιμοποιήθηκε αρχικά στο άρθρο 71 του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ. Αναφέρεται σε μη κερδοσκοπικές οργανώσεις με διεθνή συνήθως παρουσία ότι η συμμετοχή σ' αυτές είναι εθελοντική. Δεν αποτελούν διεθνείς οργανισμούς αλλά στηρίζονται στην ιδιωτική πρωτοβουλία και είναι ανεξάρτητες από τα κράτη. Τελευταία ο όρος χρησιμοποιείται για κάθε κοινωφελή οργάνωση που δεν ανήκει στο κράτος. Οι σκοποί των ΜΚΟ είναι συνήθως ανθρωπιστικοί, περιβαλλοντικοί κ.α. Προσπαθούν να ευαισθητοποιήσουν τους πολίτες σε περιβαλλοντικά προβλήματα όπως η μόλυνση των νερών, της ατμόσφαιρας, η εξαφάνιση ειδών της χλωρίδας και της πανίδας. Λόγω της μεγάλης απήχησης που έχουν, αρκετές κυβερνήσεις και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχουν αναγνωρίσει την αξία τους και χρηματοδοτούν αρκετές από τις προσπάθειές τους π.χ. δημιουργία δικτύων περιβαλλοντικών οργάνωσεων με κοινούς σκοπούς κ.α.

Υπάρχουν δεκάδες ΜΚΟ, άλλες δραστηριοποιούνται διεθνή επίπεδο π.χ. Greenpeace, WWF, Ο Διεθνής Ερυθρός Σταυρός και άλλες που δραστηριοποιούνται εντός της επικράτειας π.χ. ο Ελληνικό Ερυθρός Σταυρός, η Αλληλεγγύη της Εκκλησίας της Ελλάδος, η Αρκτούρος, η Ε.Κ.Π.Α.Ζ (Ελληνικό Κέντρο Περιθαλψής Άγριων Ζώων και Πουλιών), κ.α.

Ιδιαίτερα αξιέπαινο είναι και το έργο των Εθελοντικών Ομάδων, οι οποίες δείχνουν αξιόλογο κοινωνικό ενδιαφέρον. Π.χ. το Σώμα των Σαμαρειτών του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού, Διάφορες άλλες εθελοντικές ομάδες Διασώσεων, οι εθελοντές

⁴⁵ www.wikipedia.gr

ραδιοερασιτέχνες οι οποίοι σε περιπτώσεις μεγάλων σεισμικών καταστροφών εξασφάλισαν τηλεπικοινωνιακή επαφή, γεγονός κρίσιμης σημασίας για την επίλυση των πρώτων πιεστικών προβλημάτων.

Προσπάθεια δημιουργίας Εθελοντών που να συνδράμει το έργο της έκανε και η Πυροσβεστική (Ν. 1951/1991, Π.Δ. 32/1992 και 8281 Φ. 101.4 /17-4-1995), με σκοπό την καθιέρωση του θεσμού του εθελοντή πυροσβέστη. Προορισμός και αποστολή του εθελοντή πυροσβέστη είναι η ασφάλεια και η προστασία της ζωής των πολιτών και της περιουσίας αυτών και του κράτους κατά των κινδύνων του πυρός, των πλημμυρών και των λοιπών θεομηνιών. Το έργο του είναι τιμητικό και άμισθο. Η αποστολή του ασκείται στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων του Πυροσβεστικού Σώματος, το οποίο προχώρησε ένα βήμα ακόμα παραπέρα δημιουργώντας και Εθελοντικούς Πυροσβεστικούς Σταθμούς και Κλιμάκια σε διάφορους Δήμους ή κοινότητες της χώρας.

Δυστυχώς όμως γενικότερα το θέμα του εθελοντισμού βρίσκεται ακόμα στα σπάργανά του και είναι δύσκολο να αναπτυχθεί γιατί υπάρχουν σοβαρές δυσκολίες που πρέπει να υπερπηδήσουν οι εθελοντές για να παραμείνουν συνεπείς με το σκοπό και την αποστολή τους όπως :

- Δεν έχει αποτελέσει βιωματική διαδικασία μέσω του εκπαιδευτικού συστήματος για να δημιουργηθεί συνείδηση στον εθελοντισμό
- Δεν δίνονται κίνητρα στους εργοδότες των εθελοντών ώστε σε περίπτωση συμβάντος να μην απολύουν τους εργαζόμενους οι οποίοι εθελοντικά τρέχουν να προσφέρουν τη βοήθειά τους.
- Δεν δίδεται ατομικός εξοπλισμός, ούτε και γίνεται σωστή εκπαίδευση τους για να ανταποκριθούν με ασφάλεια στα καθήκοντά τους
- Η εσωστρέφεια των επιχειρησιακών φορέων λειτουργεί αποτρεπτικά.

3.3.1. Διεθνής Ερυθρός Σταυρός

Είναι μια διεθνής, μη κυβερνητική, ανθρωπιστική οργάνωση που ιδρύθηκε με στόχο να προσφέρει βοήθεια στα θύματα των πολέμων αρχικά. Εκτός όμως από την περίθαλψη των τραυματιών και την προστασία των αιχμαλώτων πολέμου, ο Ερυθρός Σταυρός αναπτύσσει σημαντική δραστηριότητα και παρεμβαίνει σε περιπτώσεις καταστροφών εν καιρώ ειρήνης παρέχοντας βοήθεια στους πληγέντες από θεομηνίες και επιδημίες και γενικότερα παρέχοντας ανθρωπιστική βοήθεια.

3.3.2. Ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός

Ιδρύθηκε στις 10 Ιουνίου 1877 και από τη στιγμή της ίδρυσής του αναγνωρίστηκε από την Διεθνή Επιτροπή Ερυθρού Σταυρού. Σήμερα αποτελεί μέρος της «οικογένειας» του Διεθνούς Κινήματος Ερυθρού Σταυρού και της Ερυθράς Ημισελήνου.

Ο Ε.Ε.Σ. είναι ο μεγαλύτερος Μη Κυβερνητικός Οργανισμός στην Ελλάδα με σύνθετο έργο που βασίζεται στην εθελοντική δράση και την άμεση ανταπόκριση των πολιτών. Οι βασικοί σκοποί και στόχοι του είναι: Σε καιρό πολέμου η συνδρομή και επικουρία στο έργο της Στρατιωτικής Υγειονομικής Υπηρεσίας, η νοσηλευτική περίθαλψη τραυματιών και ασθενών, καθώς και η προστασία των αιχμαλώτων, του άμαχου πληθυσμού και των θυμάτων πολέμου.

Σε καιρό ειρήνης είναι η αρωγή και η συμπαράσταση των θυμάτων των θεομηνιών και επιδημιών. Έχει αυτόνομη ή σε συνεργασία με το Κράτος και τους κοινωνικούς φορείς ανθρωπιστική δραστηριότητα. Η δράση του έχει συνδεθεί με την επαγρύπνηση, την αλληλεγγύη και τη φιλαλληλία και είναι συνώνυμη της αφιλοκερδούς προσφοράς και της ανιδιοτέλειας.

Συνεργάζεται με άλλους θεσμικούς φορείς, κρατικούς και μη, καθώς και με άλλους εθνικούς συλλόγους άλλων χωρών για αποστολές διεθνούς βοήθειας.

3.4. Διμερής Συμφωνία στον Τομέα της Πολιτικής Προστασίας

Η χώρα μας έχει υπογράψει αρκετές διμερείς και πολυμερείς συμφωνίες με τα κράτη μέλη της Ένωσης, με χώρες μέλη του ΝΑΤΟ, αλλά και με άλλες χώρες εκτός αυτών των δύο Οργανισμών. Λόγω του περιορισμένου χρόνου και της έκτασης αυτής της εργασίας θα γίνει μια σύντομη μόνο αναφορά ως παράδειγμα της Ελληνο – Γαλλικής Συνεργασίας.

Η **Ελληνο – Γαλλική Συνεργασία στον τομέα της Πολιτικής Προστασίας** είναι γνωστή με τον όρο **HE-FRA**⁴⁶, και αποσκοπεί στην ενίσχυση της διμερούς συνεργασίας κατ' αρχήν στον τομέα των δασικών πυρκαγιών, λόγω των καταστροφικών πυρκαγιών με κοινά χαρακτηριστικά που αντιμετωπίζουν κάθε καλοκαίρι οι δύο χώρες. Οι δύο χώρες οδηγήθηκαν στην ενδυνάμωση της συνεργασίας τους, λόγω της κοινής απειλής και της κοινής εμπειρίας που έχει αναπτυχθεί στις κοινές επιχειρήσεις που μετείχαν.

⁴⁶ www.civilprotection.gr και το περιοδικό «Πυροσβεστική Επιθεώρηση» HE – FRA/JI : Ελλάδα – Γαλλία από κοινού αντιμετώπιση των Δασικών Πυρκαγιών, τεύχος 130, Ιουλίου – Αυγούστου 2008, σελ. 20- 25

Η σχέση ενδυναμώθηκε μετά την σημαντική Γαλλική βοήθεια στις δασικές πυρκαγιές του 2007.

Η ενδυνάμωση της σχέσης επικυρώθηκε με την υπογραφή στις 27/11/2007 ειδικού Μνημονίου Αμοιβαίας Συνδρομής μεταξύ των δύο χωρών σε εναέρια μέσα για την κατάσβεση δασικών πυρκαγιών και με την Κοινή Απόφαση για την σύσταση «Κοινής Ελληνο- Γαλλικής Εργασίας Πολιτικής Προστασίας» γνωστή ως HE-FRA/J1, στις 27/11/2007.

Τα κυριότερα σημεία συμφωνίας είναι οι ανταλλαγές εμπειρογνομώνων, κοινές εκπαιδεύσεις, και ασκήσεις με χερσαίες και εναέριας δυνάμεις στην Ελλάδα και την Γαλλία, την εγκατάσταση απευθείας γραμμών επικοινωνίας μεταξύ του Κέντρου Επιχειρήσεων της Γ.Γ.Π.Π. και του Κέντρου Επιχειρήσεων της Νοτίου Γαλλίας (COZ/Valabre) κ.α.

Η συνεργασία είναι ήδη προχωρημένου επιπέδου και γι' αυτό το λόγο αποφασίστηκε και η δημιουργία και λειτουργία «Κοινού Πεζοπόρου Τμήματος για Δασικές Πυρκαγιές» στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού, το Μάιο του 2009.

3.5. Πολυμερής Συμφωνία - Πρωτοβουλία Αδριατικής και Ιονίου

Η Πρωτοβουλία Αδριατικής – Ιονίου (Π.Α.Ι.) παρουσιάστηκε από την Ιταλία στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στο Tampere, επί Φιλανδικής Προεδρίας, τον Οκτώβριο του 1999 και υποστηρίχθηκε από τη Ε.Ε. και την χώρα μας.

Συμμετείχαν οι χώρες της Αδριατικής – Ιονίου, Αλβανία, Βοσνία – Ερζεγοβίνη, Κροατία, Ελλάδα, Ιταλία, Μαυροβούνιο, Σερβία και Σλοβενία που υπέγραψαν τη Διακήρυξη της Αγκόνα για «την Ανάπτυξη και Ασφάλεια στην Αδριατική και το Ιόνιο (Μάρτιος 2000).

Τον Ιούνιο του 2005 στη διακήρυξη για τη συνεργασία στα θέματα προστασίας του περιβάλλοντος αναφερόταν ότι τα κράτη μέλη της ΕΕ που ήταν και κράτη της Π.Α.Ι. θα πρότειναν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να διερευνήσει τρόπους για την χρηματοδότηση προγραμμάτων και δράσεων για την ασφάλεια του θαλασσίου περιβάλλοντος και της αειφόρου ανάπτυξης της περιοχής.

Η προεδρία αναλαμβάνονταν περιοδικά από την κάθε χώρα και έτσι όταν ανέλαβε η Ελλάδα 1-6-2008, στις νέες προτεραιότητές της ήταν και «το Περιβάλλον και η Πυροπροστασία».

Ακολούθησε η 1^η Συνάντηση Στρογγυλής Τράπεζας για τη Συνεργασία στην Πυροπροστασία στην Αγκόνα στις 20.6.2008, όπου καθορίζονταν οι τρόποι και οι δυνατότητες διάθεσης των εναέριων πυροσβεστικών μέσων, ανάμεσα στις χώρες της Π.Α.Ι.

3.5.1. Ανακήρυξη Εθνικών Ευρωπαϊκών Μονάδων Πολιτικής Προστασίας για την Αντιπυρική Περίοδο 2009⁴⁷

Στα πλαίσια πολυμερών συμφωνιών και της υπ' αριθμ. 2007/779/ CE EURATOM, απόφαση του Συμβουλίου της 8/11/2007, ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Πολιτικής Προστασίας αναδιοργανώθηκε και η συμμετοχή των κρατών – μελών θα μπορεί να είναι πλέον δυνατή μόνο με τη δήλωση Μονάδων Π.Π. τα τεχνικά χαρακτηριστικά των οποίων έχουν καθοριστεί από την ΕΕ.

Η χώρα μας δήλωσε τις Εθνικές Μονάδες, επειδή όμως οι Μονάδες αυτές θα πρέπει να είναι επιχειρησιακά διαθέσιμες με εκπαιδευμένους και πιστοποιημένους διοικητές από την ΕΕ. Οι απαραίτητες εκπαιδεύσεις ξεκίνησαν τον Μάρτιο του 2009 από την ΕΕ.

Γι' αυτό το λόγο και η Γ.Γ.Π.Π. θέσπισε την «Πολιτική Εκπαιδεύσεων Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Ελλάδος» με κύρια επιδίωξη οι εμπλεκόμενες εθνικές μονάδες να είναι έτοιμες την 1^η Μαΐου 2009, ημέρα έναρξης της αντιπυρικής περιόδου για την χώρα μας.

Οι μονάδες είναι :

- 1^ο GR MUSAR (1^η Ε.Μ.Α.Κ/ Ελευσίνα, Έρευνα – Διάσωση – Πυροσβεστικό Σώμα)
- 2^ο GR MUSAR (2^η Ε.Μ.Α.Κ/Θεσσαλονίκη, Έρευνα – Διάσωση – Πυροσβεστικό Σώμα)
- 1^ο GR FFFP (388Μ, Θεσσαλονίκη, CL-415, Αεροπυρόσβεση – Πολεμική Αεροπορία)
- 1^ο GR MEVAC (Ελευσίνα, Εναέρια Απομάκρυνση Θυμάτων – ΕΚΑΒ)
- 1^ο GR AMP (Ελευσίνα, Προωθημένο Κινητό Χειρουργείο – ΕΚΑΒ)

Οι μονάδες αυτές διαθέτουν από ένα ζεύγος Διοίκησης εκπαιδευμένο από την ΕΕ. ως Εθνικές Ευρωπαϊκές Μονάδες Πολιτικής Προστασίας.

⁴⁷ www.gscp.gr

3.6. NATO

Είναι ο Οργανισμός Βορειοατλαντικού Συμφώνου⁴⁸ και στα πλαίσια του πολιτικού πυλώνα του υπάρχει η Ανωτέρα Επιτροπή Πολιτικής Σχεδιάσεως Εκτάκτων Αναγκών της Συμμαχίας, Senior Civil Emergency Planning Committee (SCEPC), στην οποία εκπροσωπούνται όλες οι χώρες της Συμμαχίας. Σκοπός αυτής της επιτροπής είναι η παροχή κατευθύνσεων σε θέματα πολιτικής και σχεδιασμού και ο συντονισμός σε ένα μεγάλο φάσμα υποστηρικτικών έργων της Συμμαχίας των κρατών μελών και των κρατών που συμμετέχουν στο Euro Atlantic Partnership Council (EAPC), για τα θέματα σχεδιάσεως εκτάκτων αναγκών.

Η Γ.Γ.Π.Π. συμμετέχει ενεργά στις εργασίες της Επιτροπής Πολιτικής Προστασίας (Civil Protection Committee – CPC) για τα θέματα πολιτικής Προστασίας σε συνεργασία με τα άλλα κράτη. Επίσης υπό την αιγίδα της CPC, λειτουργεί ο μηχανισμός του NATO για την αντιμετώπιση καταστροφών (φυσικών και τεχνολογικών) το Ευρώ-Ατλαντικό Κέντρο Συντονισμού Αντίδρασης στην Καταστροφή (Euro Atlantic Disaster Response Coordination Center) (EADRCC). Το Κέντρο επιχειρήσεων του EADRCC λειτουργεί όλο το 24ωρο και συνεργάζεται με τα σημεία επαφής των χωρών μελών.

Το κέντρο EADRCC, είναι ένα κέντρο που συντονίζει τις προσπάθειες αρωγής σε περίπτωση καταστροφής ανάμεσα στα μέλη του NATO και τις συμμαχικές χώρες. Η βασική λειτουργία του κέντρου είναι να συντονίζει την αντίδραση του NATO και των συμμαχικών χωρών στις φυσικές ή ανθρωπογενείς καταστροφές στην Ευρώ-Ατλαντική περιοχή. Το Κέντρο EADRCC, έχει καθοδηγήσει τις προσπάθειες για τη διαχείριση των συνεπειών σε περισσότερες από 25 περιστάσεις έκτακτων αναγκών, οι οποίες περιλάμβαναν αντιμετώπιση πλημμυρών, δασικών πυρκαγιών καθώς επίσης και το χειρισμό των επακόλουθων των σεισμών. Οι επιχειρήσεις περιλάμβαναν επίσης τη βοήθεια που δόθηκε στις Η.Π.Α. στην Ν. Ορλεάνη για την αντιμετώπιση των συνεπειών του τυφώνα Κατρίνα. Επίσης βοήθεια δόθηκε μετά από αίτημα της Κυβέρνησης του Πακιστάν, προκειμένου να αντιμετωπίσει τις συνέπειες του καταστροφικού σεισμού του Οκτωβρίου του 2005. Από της 11-9-2001, το Κέντρο έχει επεκτείνει τις δραστηριότητές του και στις συνέπειες των τρομοκρατικών επιθέσεων.

⁴⁸ 1) EADRCC : www.nato.int/eadrcc/intex.html και 2) www.gscp.gr

Το Κέντρο είναι μέρος του Διεθνούς Επιτελείου του τμήματος Επιχειρήσεων που εδρεύει στο αρχηγείο του NATO στις Βρυξέλες, στο Βέλγιο και στελεχώνεται από πέντε (5) αποσπασμένους από το NATO και τις συμμαχικές χώρες και τρία (3) μέλη του Διεθνούς Επιτελείου του NATO. Προκειμένου να εξασφαλίσει στενή συνεργασία με το Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για το συντονισμό σε ανθρωπιστικές υποθέσεις (UN-OCHA), ένας μόνιμος αξιωματικός των Ηνωμένων Εθνών είναι εγκατεστημένος στο Κέντρο EADRCC. Κατά τη διάρκεια μιας πραγματικής καταστροφής το κέντρο μπορεί προσωρινά να ενισχυθεί με επιπρόσθετο προσωπικό από το διεθνές πολιτικό και στρατιωτικό προσωπικό του NATO. Επιπλέον το Κέντρο διαθέτει μια λίστα από διορισμένους Εθνικούς Εμπειρογνώμονες που μπορούν να κληθούν να παρέχουν στο κέντρο εξειδικευμένη βοήθεια σε διαφορετικές περιοχές σε περίπτωση τεράστιας καταστροφής.

Το Κέντρο είναι έτοιμο να ανταποκριθεί καθ' όλη τη διάρκεια του έτους σε 24ωρη βάση σε περιπτώσεις επείγουσας πολιτικής ανάγκης στην Ευρώ-Ατλαντική περιοχή. Μια χώρα του NATO ή συμμαχική χώρα που έχει πληγεί από μια καταστροφή μπορεί ανά πάσα στιγμή να στείλει αίτημα για βοήθεια στο κέντρο. Το κέντρο δημιουργήθηκε το 1998 από το Συμβούλιο της Ευρώ- Ατλαντικής Συμμαχίας (EAPC), ως ένα από τα βασικά στοιχεία της Ευρώ-Ατλαντικής Πολιτικής για την «Ενισχυμένη Πρακτική Συνεργασία στο πεδίο της διεθνούς βοήθειας σε καταστροφή». Ένα επίσης στοιχείο του είναι η Ευρώ-Ατλαντική Μονάδα Βοηθείας Καταστροφών (EARDRUM), που μπορεί να αναπτυχθεί σε περίπτωση μέγιστης φυσικής ή ανθρωπογενούς καταστροφής σε χώρα της Ευρώ-Ατλαντικής Συμμαχίας.

Μετά τα γεγονότα της 11-9-2001 στις Η.Π.Α. το Κέντρο ανέλαβε το καθήκον να συντονίζει τη διεθνή βοήθεια από χώρες της Ευρώ-Ατλαντικής Συμμαχίας, ώστε να βοηθά στο χειρισμό των συνεπειών τρομοκρατικών επιθέσεων. Άρα το κέντρο μπορεί να αντιδράσει άμεσα σε σοβαρά περιστατικά χημικών, βιολογικών ή ραδιενεργών στοιχείων.

Το Κέντρο μέχρι σήμερα έχει μεταβιβάσει στο NATO και τις συμμαχικές χώρες αιτήματα για βοήθεια από τη Βουλγαρία, την Αλβανία και την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας. Τα αιτήματα ήταν για πυροσβεστικά αεροσκάφη και ελικόπτερα που θα βοηθούσαν στην κατάσβεση δασικών πυρκαγιών που είχαν πλήξει τις χώρες.

3.6.1. Βοήθεια στις Η.Π.Α. ως αντίδραση στον τυφώνα Κατρίνα

Στις 4-9-2005, οι Η.Π.Α. αιτήθηκαν από το NATO παροχή βοήθειας με τη μορφή προμήθειας σε φαγητό, ώστε να αντιμετωπίσουν τα καταστροφικά επακόλουθα του τυφώνα Κατρίνα. Ως συνέχεια αυτού του αιτήματος η Κυβέρνηση των Η.Π.Α. παρείχε την ίδια ημέρα στο NATO μια λίστα με αιτήματα για βοήθεια. Η λίστα περιλάμβανε ιατρικές και άλλες εφοδιαστικές προμήθειες.

Το Κέντρο EADRCC, συντόνισε την ανταπόκριση σ' αυτά τα αιτήματα ανάμεσα στους συμμάχους. 39 Νατοϊκές και άλλες συμμαχικές χώρες προσέφεραν βοήθεια στις Η.Π.Α.

Στις 9-9-2005, το Βορειοατλαντικό Συμβούλιο ενέκρινε μια νατοϊκή επιχείρηση μεταφοράς για να δοθούν οι δωρεές από την Ευρώπη στις Η.Π.Α. Από της 12-9-2005 έως και της 2-10-2005, δώδεκα (12) νατοϊκές πτήσεις μετέφεραν σχεδόν 189 τόνους ανθρωπιστικών αγαθών. Με την ολοκλήρωση της νατοϊκής επιχείρησης αερομεταφοράς όλες οι βοήθειες έγιναν αποδεκτές από τις Η.Π.Α. Στην συνέχεια επειδή δεν υπήρξαν άλλες αιτήσεις για βοήθεια από τις Η.Π.Α. η επιχείρηση του κέντρου έληξε.

3.7 Η Πολιτική του Ο.Η.Ε. στον Τομέα της Πολιτικής Προστασίας

Ο ΟΗΕ έχει αναπτύξει εδώ και δεκαετίες πολύπλευρη δράση στον τομέα των φυσικών και ανθρωπογενών καταστροφών σε διάφορα επίπεδα. Προσπαθεί τόσο να συντονίσει τις διάφορες διεθνείς προσπάθειες όσο και να μεταφέρει εμπειρία και πόρους στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, βασικός του στόχος επίσης είναι να μειώσει την απώλεια ζωής, καταστροφής, ιδιοκτησίας και κοινωνικής και οικονομικής διάσπασης προκαλουμένων από φυσικές καταστροφές.

Θα προσπαθήσουμε να εξετάσουμε περιληπτικά τις κύριες πτυχές της πολιτικής του ΟΗΕ στον τομέα των φυσικών καταστροφών, γιατί το έργο του Ο.Η.Ε. είναι μεγάλο και ιδιαίτερα σημαντικό.

Η πρώτη πολύ σημαντική κίνηση του ΟΗΕ ήταν με την έκδοση του ψηφίσματος 44/236⁴⁹ στις 22 Δεκεμβρίου του 1989. Με αυτό θεμελιώνει την **Διεθνή Δεκαετία για την Μείωση των Φυσικών Καταστροφών (IDNDR)**. Σκοπός της ήταν να μειώσει

⁴⁹ Βλ. Το υπ' αριθμ 44/236 International Decade for Natural Disaster Reduction ψηφίσμα της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών. Το ίδιο ψήφισμα υπέδειξε την 2^η Τετάρτη κάθε Οκτωβρίου ως Διεθνή ημέρα για την μείωση των φυσικών καταστροφών.

τις απώλειες από τις φυσικές καταστροφές στις αναπτυσσόμενες χώρες μέσω της διεθνούς δράσης. Πιο συγκεκριμένα στόχευε να:

- Βελτιώσει την ικανότητα κάθε χώρας να αντιμετωπίσει τις φυσικές καταστροφές δίνοντας βάρος στην πρόληψη και την ίδρυση συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης
- Προωθήσει την γνώση στον επιστημονικό και τεχνολογικό τομέα και
- Προωθήσει μέτρα για την αποφυγή και την πρόληψη των φυσικών καταστροφών μέσω προγραμμάτων εκπαίδευσης, κατάρτισης, μεταφοράς τεχνογνωσίας κτλ.

Ενώ αρχικά το IDNDR, ακολουθούσε μια αυστηρά τεχνο-κεντρική και επιστημονική προσέγγιση στην αρχή, στην Διάσκεψη της Yokohama το 1994 τέθηκαν οι κοινωνικοοικονομικές πτυχές ως αποτελεσματικό συστατικό για την πρόληψη των καταστροφών. Αναγνωρίστηκε δηλαδή ότι οι κοινωνικοί παράγοντες, όπως η πολιτιστική παράδοση, οι θρησκευτικές αξίες, η οικονομική κατάσταση, και η εμπιστοσύνη στην πολιτική υπευθυνότητα είναι ουσιαστικοί στον προσδιορισμό της κοινωνικής ευπάθειας, και άρα έπρεπε να εξεταστούν αυτοί οι παράγοντες, για να μειωθούν ταυτόχρονα και οι συνέπειες των φυσικών καταστροφών. Άρα απαιτούνταν μια σφαιρική στρατηγική που θα στόχευε στην μείωση των επιδράσεων των φυσικών καταστροφών από τους εθνικούς και υποεθνικούς μηχανισμούς.

Υπό αυτό το πρίσμα τα Η.Ε. κάλεσαν τα κράτη – μέλη τους να αναπτύξουν εθνικές πλατφόρμες που θα μείωναν τους κινδύνους στις εθνικές και τοπικές συνθήκες και να εφαρμόσουν τις συμφωνηθείσες πολιτικές κατανοώντας την σπουδαιότητα της μείωσης κινδύνου καταστροφής στα εθνικά επίπεδα.

Αυτή η προσπάθεια είχε καλά αποτελέσματα, για όσες χώρες εφάρμοσαν τις πολιτικές τους, για άλλες που δεν συμμορφώθηκαν δυστυχώς όχι. Πρόκειται για μια παγκόσμια προσπάθεια και γι' αυτό είχε εξ' ορισμού πολλά προβλήματα συντονισμού. Όμως πέτυχε αρκετά.

Στην συνέχεια το IDNDR αντικαταστάθηκε από τη **Διεθνή Στρατηγική για τη Μείωση της Καταστροφής (το ISDR)**, η οποία στόχευε να ακολουθήσει τις πρωτοβουλίες και τις συνεργασίες που είχαν αποφασιστεί στο IDNDR, με στόχο πάντα την μείωση των ανθρώπινων, κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών απωλειών λόγω των φυσικών

κινδύνων. Ένας κύριος στόχος της Διεθνούς Στρατηγικής ήταν η οικοδόμηση «**ελαστικών κοινοτήτων καταστροφής**», δηλαδή κοινοτήτων⁵⁰ ικανών να αντιμετωπίσουν τις καταστροφές προωθώντας την σημασία της μείωσης των καταστροφών ως συστατικό στοιχείο της αειφόρου ανάπτυξης, μέσα από δράσεις και προγράμματα που θα δημιουργούσαν την «**Κουλτούρα Πρόληψης**».

Συγκεκριμένα στόχευε :

- στη αύξηση της δημόσιας ευαισθητοποίησης (περιφερειακών οργανώσεων, κυβερνήσεων, Μ.Κ.Ο., και όσο το δυνατόν περισσότεροι άνθρωποι) για τη μείωση της ευπάθειας, του κινδύνου και της καταστροφής συνολικά. Θεωρούσε ότι η πρόληψη ξεκινούσε από τις πληροφορίες.
- στην υποχρέωση των δημοσίων αρχών για την εφαρμογή πολιτικών και ενεργειών για την μείωση των καταστροφών. Εφαρμογή των πολιτικών του Ο.Η.Ε. από όσο το δυνατόν περισσότερους ιθύνοντες σε όλα τα επίπεδα, ξεκινώντας από το επίπεδο βάσης
- στην παρότρυνση για διεπιστημονικές και διατομεακές συνεργασίες
- και στην ανταλλαγή επιστημονικής γνώσης για τη μείωση των καταστροφών.

Ουσιαστικά δηλαδή το ISDR, βασίζεται στην συνεργασία ενός ευρέως φάσματος δρώντων που όλοι έχουν ένα σημαντικό ρόλο να διαδραματίσουν στην προσπάθεια των Κοινοτήτων και των Κρατών να μειώσουν τον κίνδυνο των καταστροφών. Στους δρώντες που συμμετέχουν περιλαμβάνονται **Κυβερνήσεις, Υπέρ-εθνικοί και Μ.Κ.Ο., Επιστημονικές και Τεχνικές ομάδες καθώς και ο Ιδιωτικός Τομέας**.

Για την επίτευξη αυτών των στόχων το ISDR στηρίζει μέσω της Γραμματείας του, τα Κράτη και τις Κοινοότητες στην εφαρμογή ενός Σχεδίου Αρχών που διαμορφώθηκαν στην 2^η Διεθνή Διάσκεψη για την Αντιμετώπιση των Καταστροφών.

Τον Ιανουάριο του 2005 έγινε ένα συνέδριο στην Ιαπωνία που επαναπροσδιόριστηκαν οι στόχοι για την επόμενη δεκαετία(2005-2015)⁵¹.

Πιο συγκεκριμένα:

⁵⁰ 1) http://en.wikipedia.org/wiki/international_decade_forNatural_Disaster_Reduction και 2) www.gscp.gr

⁵¹ Βλ. Report of the World Conference on Disaster Reduction, Kobe, Hyogo, Japan, 18-22 Ιανουαρίου 2005.

- Θα δοθεί βάρος σε πολιτικές ανάπτυξης σε όλους τους τομείς και τα επίπεδα με το βάρος να δίνεται κυρίως στους τομείς της πρόληψης και της προετοιμασίας,
- Θα αναπτυχθούν και θα ενδυναμωθούν οι θεσμοί κυρίως σε επίπεδο περιφερειακό ώστε να μπορούν να αντιμετωπισθούν πιο αποτελεσματικά οι καταστροφές και
- Θα γίνει αξιοποίηση της γνώσης και της εκπαίδευσης για την ανάπτυξη κουλτούρας αντιμετώπισης κινδύνων καταστροφών
- Θα γίνει προσπάθεια εντοπισμού των παραγόντων που μπορούν να αποτελέσουν κίνδυνο για την πρόκληση καταστροφής
- Θα αναπτυχθούν προγράμματα ενίσχυσης της προετοιμασίας, ανταπόκρισης και αποκατάστασης στις κοινότητες που έχουν πληγεί.

UN/OCHA⁵²

Εκτός των παραπάνω, αξίζει επίσης να αναφερθεί ότι η Γ.Γ.Π.Π., και το Υπουργείο Εξωτερικών συνεργάζεται με το **Γραφείο Συντονισμού Ανθρωπιστικών Υποθέσεων των Ηνωμένων Εθνών** (United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs, UN/OCHA) για την «ένταξη» στις δυνάμεις του Ο.Η.Ε. της Ελληνικής Μονάδας Αντιμετώπισης Καταστροφών (Ε.Μ.Α.Κ.) και της Κοινής Ελληνο-Τουρκικής Μονάδας Αντιμετώπισης Καταστροφών.

Μετά τους καταστροφικούς σεισμούς σε Ελλάδα και Τουρκία το 1999, κατατέθηκε και έγινε ομόφωνα αποδεκτή από την 54^η Ολομέλεια των Η.Ε. (απόφαση A/RES/54/30 “Emergency Response to Disasters”, 22/11/1999) Ελληνο-Τουρκική πρόταση για την ίδρυση της Κοινής Ελληνο-Τουρκικής Μονάδας Αντιμετώπισης Καταστροφών. Ακολούθησαν διάφορες διμερείς και τριμερείς συναντήσεις (Ελλάδα – Τουρκία – Ο.Η.Ε.) και τελικά υπογράφηκε ένα Πρωτόκολλο Συνεργασίας ανάμεσα στις δύο χώρες στις 8/11/2001. Το Πρωτόκολλο κυρώθηκε το 2005 (N. 3339/2005). Οι επιχειρησιακοί τομείς της Κοινής Μονάδας είναι οι καταστροφές λόγω σεισμών, πλημμυρών, κατολισθήσεων και η γεωγραφική ανάπτυξη της είναι κυρίως η περιμεσόγειος και η ευρύτερη γειτνιάζουσα περιοχή των δύο χωρών. Η ανάπτυξη της Μονάδας γίνεται κατόπιν κοινής απόφασης.

⁵² www.civilprotection.gr

Αυτή η συμφωνία ουσιαστικά οδήγησε και στην υπογραφή ενός Μνημονίου Κατανοήσεως μεταξύ των δύο κυβερνήσεων και του Ο.Η.Ε. για συνεργασία στον τομέα της αντιμετώπισης ανθρωπιστικών έκτακτων αναγκών, το οποίο υπογράφηκε στην Ν. Υόρκη στις 16/9/2002, και κυρώθηκε στην χώρα μας τον υπ' αριθμ. 3449/2006 νόμο.

Ουσιαστικά υπήρξε μια πρωτοβουλία που έτυχε πολύ θερμής υποδοχής από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών καθότι αποτέλεσε ένα μοναδικό παράδειγμα (αργότερα ο Οργανισμός προσπάθησε να το εφαρμόσει και σε άλλες περιπτώσεις π.χ. Πακιστάν – Ινδίας) τριμερούς συνεργασίας για την αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών.

Άλλοι επίσης εξίσου σημαντικοί οργανισμοί του Ο.Η.Ε. με πολύτιμη παροχή υπηρεσιών είναι : **ο WHO ή Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας**, υπεύθυνος για την παροχή ιατρικής βοήθειας σε πληθυσμούς που υποφέρουν από τις πολεμικές συγκρούσεις αλλά και από φυσικές και τεχνολογικές καταστροφές και ο **UNDRO** (United Nations Disaster Relief Coordinator) ο οποίος όπως έχει προαναφερθεί το 1994 έγινε **UN-OERC** (United Nations Office of the Emergency Relief Coordinator)

Ο ρόλος του ΟΗΕ, τελικά, σε παγκόσμιο επίπεδο είναι πολύ σημαντικός γιατί πρόκειται για τον μόνο οργανισμό ο οποίος περιλαμβάνει σχεδόν όλες τις χώρες του κόσμου.

3.8 «Πώς θα αντιμετωπίσουμε τις Φυσικές Καταστροφές» του Μπάν Γκι-Μούν γ.γ. του Ο.Η.Ε.⁵³

Θα ήταν παράλειψη πριν ολοκληρώσουμε την σύντομη αναφορά μας στις προσπάθειες του Ο.Η.Ε. να μην αναφερθούμε στις απόψεις του κ. Μπαν Γκι-Μουν γ.γ. του Ο.Η.Ε. για τον τρόπο αντιμετώπισης των φυσικών καταστροφών.

Αναφέρει ότι : έχει επισκεφτεί δεκάδες περιοχές του πλανήτη που έχουν πληγεί από φυσικές καταστροφές και ίσως η πρώτη εντύπωση που θα μπορούσε να σχηματίσει κανείς είναι ότι η ανθρωπότητα είναι εντελώς ανήμπορη μπροστά στην μανία της φύσης. Αυτό όμως θα ήταν ένα τραγικά λανθασμένο συμπέρασμα, γιατί τελικά οι δυνατότητες που σήμερα έχουμε για να αντιμετωπίσουμε τις φυσικές καταστροφές είναι πολύ μεγάλες. **Τονίζει ότι την διαφορά την κάνει η ετοιμότητα, η πρόληψη** (λαμβάνοντας έγκαιρα τα σωστά μέτρα), καθώς επίσης και **η εκπαίδευση**, ντόπιων, δασκάλων, μαθητών, κατασκευαστών οικοδομών κ.α. Θεωρεί

⁵³ Άρθρο του κ. Μπαν Γκι- Μουν γ.γ. του Ο.Η.Ε. στην εφημερίδα Ελευθεροτυπία στις 24/07/2008.

πώς μικρές επενδύσεις στην ενσωμάτωση προστασίας στις κατασκευές (υποδομές υγείας και εκπαίδευσης), στον σχεδιασμό και την εκπαίδευση παρόλο που αυξάνουν το συνολικό παραπάνω κόστος μόνο 4%, φέρουν εντυπωσιακά αποτελέσματα. Αντί να θρηνούμε εκατοντάδες νεκρούς, μπορεί να περιορίσουμε τις απώλειες σε μικρό μονοψήφιο αριθμό (π.χ. το Μπανγκλαντές, το 1970 είχε μισό εκατομμύριο νεκρούς στον κυκλώνα «Μπόλα», ενώ το 2007, μόνο 4000 νεκρούς από τον κυκλώνα «Σιντρ» χάρη στην βοήθεια του Ο.Η.Ε. προς το Μπανγκλαντές να αναπτύξει τις κατάλληλες πολιτικές για την μείωση των κινδύνων των φυσικών καταστροφών).

Ο γ.γ. του Ο.Η.Ε. θεωρεί την εκπαίδευση ζήτημα κλειδί για την μείωση του κινδύνου των καταστροφών, θεωρεί επίσης τις δυνατότητες συντονισμένης δράσης σε παγκόσμιο επίπεδο πολλές. **Οι Διεθνείς Δωρητές** οφείλουν να ενισχύσουν τα αντίστοιχα ταμεία για τις φτωχές χώρες. **Τέτοια ταμεία ιδρύθηκαν από την Παγκόσμια Τράπεζα και τον Ο.Η.Ε.** και έχουν σκοπό την χρηματοδότηση μέτρων που περιλαμβάνουν την ενίσχυση της πρόληψης των πλημμυρών και των συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης, την εφαρμογή προδιαγραφών στις κτιριακές εγκαταστάσεις, όπως σε σχολεία, νοσοκομεία και σπίτια.

Αν, όπως πιστεύει κάνουμε αυτά, η καταστροφή που σίγουρα θα έρθει, μπορεί τελικά να μην είναι υποχρεωτικά μεγάλη.

3.9. Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον Τομέα της Πολιτικής Προστασίας

3.9.1. Σύντομη Ιστορική Αναδρομή⁵⁴

Η έκταση, το μέγεθος και η πυκνότητα των φυσικών καταστροφών καθώς και η επανειλημμένη καταστροφική επαναφορά τους (δασικές πυρκαγιές και σεισμοί στις μεσογειακές χώρες, πλημμύρες και σοβαρά βιομηχανικά ατυχήματα με μεγάλες περιβαλλοντικές επιπτώσεις στις βορειότερες χώρες) υποχρέωσε την Κοινότητα να ασχοληθεί με την πολιτική προστασία, δίδοντας της την δέουσα προσοχή και αντιμετώπιση.

ΣΕΙΣΜΟΙ 1980 Ιταλία, 2739 νεκροί 1976 Ιταλία, 977 νεκροί 1953 Ελλάδα, 455 νεκροί	ΠΛΗΜΜΥΡΕΣ 1973 Ισπανία, 350 νεκροί 1963 Ισπανία, 500 νεκροί 1962 Γερμανία, 400 νεκροί
ΚΑΤΟΛΙΣΘΗΣΕΙΣ 1998 Ιταλία 159 νεκροί 1976 Ηνωμένο Βασ., 144 νεκροί 1963 Ιταλία 1759 νεκροί	ΔΑΣΙΚΕΣ ΠΥΡΚΑΓΙΕΣ Γαλλία, Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία, Ελλάδα
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΕΣ 1994, Σουηδία, Φινλανδία, Εσθονία, ναυάγιο, 865 νεκροί 1988 Ηνωμένο Βασίλειο Έκρηξη σε πλατφόρμα πετρελαίου στη Βόρειο Θάλασσα, 167 νεκροί	

Πίνακας 4. Καταστροφές στην Ε.Ε. Πηγή : Vade-mecum

⁵⁴ Vade-mecum of civil protection in the European Union, part II, p. 8, 9.

Αρχικά το **Μάιο του 1985**, στο πρώτο υπουργικό συμβούλιο που έλαβε χώρα στην Ρώμη, έβαλε τα θεμέλια για τη συνεργασία των Κρατών – μελών στον τομέα της Πολιτικής Προστασίας. Εντάχθηκε κυρίως στις Πολιτικές Περιβάλλοντος, Εσωτερικών και Ασφαλείας. Στα πλαίσια της Επιτροπής, λειτούργησε από το 1985 η υπηρεσιακή μονάδα Πολιτικής Προστασίας υπό την **Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος**.

Στο αμέσως επόμενο διάστημα, από το 1985 έως και το 1994 έξι συνολικά προτάσεις υιοθετήθηκαν που είχαν αποτέλεσμα την δημιουργία πολλών επιχειρησιακών οργάνων τόσο στα θέματα πρόληψης της Πολιτικής Προστασίας όσο και στα θέματα επέμβασης σε περίπτωση καταστροφής.

Όλες οι πρωτοβουλίες στο επίπεδο της Κοινότητας, στα θέματα της Πολιτικής Προστασίας, λαμβάνονταν στην βάση της αρχής της επικουρικότητας. Στην πραγματικότητα στόχος της Επιτροπής είναι η υποστήριξη και η ενθάρρυνση των προσπαθειών που λαμβάνουν χώρα σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Στο τέλος του 1997 το Συμβούλιο βελτίωσε τα θεμέλια της συνεργασίας σε θέματα Πολιτικής Προστασίας με την έκδοση μιας απόφασης που καθιέρωνε ένα πρόγραμμα δράσης στην Πολιτική Προστασία, και **η εφαρμογή του προγράμματος δράσης ήταν η κύρια προτεραιότητα της Επιτροπής**.

Τελικά οι ετήσιες συνεδριάσεις των Γενικών Διευθυντών για την Πολιτική Προστασία στα Κράτη – μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, **είχαν ως στόχο να ενδυναμώσουν στο μέγιστο βαθμό τον πολιτικό προσανατολισμό σ' αυτήν τη συνεργασία**.

Μια από τις πιο αξιοσημείωτες πρωτοβουλίες στις αρχές της δεκαετίας του '80 από το Συμβούλιο της Ευρώπης για να αντιμετωπίσει τόσο τις φυσικές όσο και τις τεχνολογικές καταστροφές ήταν η δημιουργία της **Ανοιχτής Μερικής Συμφωνίας** (Open Partial Agreement). Αυτή η Συμφωνία (θα ακολουθήσει αναφορά στην Ο.Ρ.Α. παρακάτω) προέβλεπε μια σειρά μέτρων προς διάφορες κατευθύνσεις. Μεταξύ αυτών ήταν η δημιουργία κέντρων εξειδικευμένης έρευνας, ειδικών επιτροπών, συνεδρίων κ.α.

Αυτή η συμφωνία υπήρξε η αρχή για μια πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση στην Ευρώπη στα συγκεκριμένα ζητήματα. Άλλωστε σχεδόν από τα πρώτα της βήματα η Ευρωπαϊκή Ένωση μερίμνησε για το βιοτικό επίπεδο τόσο των μελών της όσο και των γειτονικών και μη χωρών της. Και οι φυσικές καταστροφές αφορούν άμεσα το επίπεδο διαβίωσης των κατοίκων σε οποιαδήποτε περιοχή και αν μένουν. Για να

εξασφαλίσει λοιπόν αυτό το επίπεδο διαβίωσης ξεκίνησε μια πολιτική στον τομέα της πολιτικής προστασίας η Ένωση. Ας δούμε όμως τα πράγματα αναλυτικότερα:

3.9.2 Περιεχόμενο και Μέσα Πολιτικής

Βασικός Στόχος της Ε.Ε. είναι η προστασία των κατοίκων της. Συγκεκριμένα «στοχεύει να προστατέψει καλύτερα τους ανθρώπους, το περιβάλλον, την ιδιοκτησία και την πολιτιστική κληρονομιά»⁵⁵ τόσο από φυσικές όσο και από τεχνητές⁵⁶ καταστροφές. Και φυσικά αφορά καταστροφές που συμβαίνουν και μέσα και έξω από την Ένωση⁵⁷. Αυτό δείχνει και την θέση που έχει η Ε.Ε. διεθνώς και το ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει σε διεθνές επίπεδο.

3.9.3. Στόχοι της Ένωσης στον τομέα της Πολιτικής Προστασίας

Στόχος της Ένωσης δεν είναι να αντικαταστήσει τις αρμόδιες αρχές και τα εθνικά συστήματα των κρατών-μελών στον τομέα της πολιτικής προστασίας. Όλες οι επιμέρους στρατηγικές για την συνεργασία αλλά και οι πρωτοβουλίες που αναλαμβάνονται στον τομέα της Πολιτικής Προστασίας βασίζονται σταθερά στην **επικουρικότητα**⁵⁸, που αποτελεί **βασική κατευθυντήρια γραμμή της Ε.Ε. και προβλέπει ότι όλες οι δράσεις στην Ε.Ε. πρέπει πάντα να αναλαμβάνονται στο κατά το δυνατόν τοπικότερο επίπεδο.** Η Ε.Ε. θέτει στο επίκεντρο των πρωτοβουλιών της την πείρα των Εθνικών, Περιφερειακών και Τοπικών Φορέων και αυτή προσπαθεί να ενισχύσει καταλυτικά. Λειτουργεί δηλαδή επικουρικά, και όπως και σε άλλες πολιτικές, ο ρόλος της Ένωσης είναι βοηθητικός παρέχοντας την εμπειρία και την χρηματοδότηση, αφήνοντας το σχεδιασμό στις τοπικές αρχές.

Επιπλέον η Κοινότητα επιδιώκει να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο μεταξύ των εμπειρογνομόνων σε θέματα πολιτικής προστασίας, γι' αυτό και πολλές πρωτοβουλίες της στον τομέα της Πολιτικής Προστασίας έχουν διευρυνθεί με σκοπό να καλύψουν και χώρες

⁵⁵ Βλ. Community co-operation in the field of civil protection.

⁵⁶ Δηλαδή από καταστροφές που μπορεί να προκαλέσει ο ίδιος ο άνθρωπος.

⁵⁷ Έχει μεγάλη σημασία να τονίσουμε αυτή την διάσταση. Η Ένωση ενδιαφέρεται για όλες τις καταστάσεις που συμβαίνουν και μπορούν να επηρεάσουν τα μέλη της. Αν για παράδειγμα συμβεί ένας σεισμός σε ένα γειτονικό κράτος με ένα κράτος-μέλος της Ένωσης τότε η Ένωση θα παρέμβει. Θα το δούμε παρακάτω αυτό στην περίπτωση των Μεσογειακών χωρών.

⁵⁸ Βλ. Η Ε.Ε. στρέφει την προσοχή της στην πολιτική προστασία, σελ. 5-6.

της Βορείου Αφρικής και τμήματα της Μέσης Ανατολής στο πλαίσιο του προγράμματος Euro med.

Στις περιπτώσεις των εκτάκτων καταστάσεων η Κοινότητα εξασφαλίζει την αποστολή του καλύτερα καταρτισμένου προσωπικού στην πληττόμενη περιοχή όσο το δυνατό ταχύτερα, ενώ σε άλλες περιπτώσεις γίνονται συχνά πυκνά συναντήσεις των επαγγελματιών της πολιτικής προστασίας, σε ολόκληρη της Ευρώπη, με σκοπό την ανταλλαγή απόψεων, γνώσεων και βέλτιστων διαθέσιμων πρακτικών.

Αυτή η προσέγγιση επέτρεψε στην Κοινότητα να αναπτύξει ορισμένες από τις πλέον επιτυχείς στρατηγικές αντιμετώπισης των καταστροφών σε παγκόσμιο επίπεδο.

Συγκεκριμένα οι Στόχοι της Ένωσης στον τομέα της Πολιτικής Προστασίας είναι:

- Να υποστηριχθούν και να συμπληρωθούν οι προσπάθειες που καταβάλλονται σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο για την πρόληψη των καταστροφών και να παρασχεθεί η δέουσα βοήθεια στους αρμόδιους για την πολιτική προστασία και τις αντίστοιχες παρεμβάσεις από όσους συμβαίνει να είναι καλύτερα προπαρασκευασμένοι.
- Να συμβάλει στην ενημέρωση του κοινού ώστε οι ευρωπαίοι πολίτες να μπορούν να αυτοπροστατευθούν καλύτερα.
- Να δημιουργηθεί ένα πλαίσιο για αποτελεσματική και ταχεία συνεργασία μεταξύ των εθνικών υπηρεσιών πολιτικής προστασίας στις περιπτώσεις εκείνες που είναι απαραίτητη η αμοιβαία αρωγή.
- Να βελτιώσει τη συνέπεια των αναλαμβανόμενων δράσεων σε διεθνές επίπεδο στον τομέα της πολιτικής προστασίας.

Τα Μέσα που χρησιμοποιεί η Ένωση είναι προς τρεις (3) κατευθύνσεις⁵⁹:

- **Πρόληψη:** μέσα από ένα δίκτυο εμπειρογνομόνων, ερευνητικών ινστιτούτων, ειδικών σεμιναρίων και άλλων σχετικών μέσων γίνεται μια προσπάθεια μεταφοράς γνώσης ώστε κάποιες καταστάσεις να μπορούν να αποφευχθούν. Ένα καλό παράδειγμα είναι στον τομέα της δόμησης. Πλέον οι προδιαγραφές δημιουργούν ανθεκτικότερα

⁵⁹ Βλ. Community co-operation in the field of civil protection.

κτίρια και αυτό προέκυψε μέσω της έρευνας και της ανταλλαγής εμπειριών.

- **Πληροφόρηση:** πολύ σημαντικό ρόλο στην αποφυγή των καταστροφών και ότι αυτές συνεπάγονται έχει η ενημέρωση που έχουν οι πολίτες. Γι' αυτό γίνεται μια προσπάθεια να ενημερώνονται συνεχώς οι πολίτες των κρατών-μελών. Με αυτό τον τρόπο επιτυγχάνεται όσο είναι εφικτό η αυτό-προστασία τους.
- **Επέμβαση:** Η Ένωση επεμβαίνει με τους εμπειρογνώμονες που διαθέτει και παρέχει άμεσα βοήθεια με διάφορους άλλους πόρους σε μεγάλες ποσότητες, ανάλογα με τις ανάγκες, σε περιπτώσεις καταστροφής. Παράλληλα παρέχει και τεχνική υποστήριξη, εφόσον κριθεί απαραίτητο, μέσω των δορυφορικών εικόνων όπου κριθεί απαραίτητο.

Για να πετύχει τους στόχους που έχει θέσει η Ένωση και μέσα από την εμπειρία που έχει αποκτήσει έχει αναπτύξει ένα μηχανισμό πολιτικής προστασίας και ένα οικονομικό όργανο πολιτικής προστασίας. Αυτά θα εξετάσουμε στην συνέχεια.

3.9.4. Τα Μέσα Εφαρμογής της Πολιτικής για την Πολιτική Προστασία.

Το πρώτο σημαντικό βήμα έγινε το 1997, από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης εγκρίνοντας το μείζονος σημασίας πρόγραμμα δράσης για την πολιτική προστασία που κάλυπτε την περίοδο από την 1^η Ιανουαρίου 1998 έως και την 31^η Δεκεμβρίου του 1999. Το παραπάνω πρόγραμμα ακολούθησε ένα δεύτερο το 1999 πιο εκτεταμένο, όπου η Ε.Ε. αποφάσισε να θέσει σε εφαρμογή ένα πρόγραμμα κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής προστασίας. Υιοθετήθηκε το 1999 και θα τελείωνε το 2006⁶⁰. Σκοπός του ήταν: **να υποστηρίξει**, να βοηθήσει και να συμπληρώσει τις προσπάθειες των κρατών-μελών σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο για την προστασία των ατόμων, των περιουσιών και του περιβάλλοντος από φυσικές και τεχνολογικές καταστροφές. **Επιπλέον υποστήριξε και δράσεις** που αφορούσαν την συνεργασία και την

⁶⁰Βλ. European Civil Protection, The Community Civil Protection Action Programme διαθέσιμο στο en-us.add-ons.mozilla.com/en-us/firefox/bookmarks.

ανταλλαγή εμπειριών και γνώσεων μεταξύ ειδικών των κρατών-μελών στον τομέα της αντιμετώπισης καταστροφών.

Το πρόγραμμα παρέχει χρηματοδότηση (από την Ε.Ε.) σε διάφορους τομείς όπως συνέδρια, σεμινάρια, ανταλλαγή πληροφοριών κ.α. αρκεί να⁶¹:

- Προστατεύουν από τους κινδύνους και να μειώνουν την τρωτότητα ατόμων, περιουσιών και του περιβάλλοντος.
- Αυξάνουν τον βαθμό ετοιμότητας και την ικανότητα ανταπόκρισης των φορέων πολιτικής προστασίας των κρατών-μελών.
- Πληροφορούν και να εκπαιδεύουν το κοινό για να μπορεί να προστατέψει τον εαυτό του πιο αποτελεσματικά.
- Βελτιώνουν τα μέσα και τις μεθόδους ανταπόκρισης και αντίδρασης στις καταστροφές και
- Ενισχύουν την μελέτη των αιτιών των καταστροφών.

Πέρα από το παραπάνω πρόγραμμα χρηματοδότησης, η Ε.Ε. ανέπτυξε και ένα **Μηχανισμό για να ενισχυθεί η συνεργασία στον τομέα της πολιτικής προστασίας**. Ο Μηχανισμός σκόπευε⁶² να βοηθήσει στην καλύτερη προστασία τόσο των ανθρώπων όσο και της περιουσίας⁶³ τους και του περιβάλλοντος. Ο μηχανισμός αναπτύχθηκε αμέσως μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις που έγιναν στις 11 Σεπτεμβρίου 2001 στις Η.Π.Α., όταν έγινε κατανοητή η ανάγκη για πανευρωπαϊκή προσέγγιση στον τομέα της πολιτικής προστασίας, με τη λήψη συγκεκριμένων πρωτοβουλιών για την σαφή και συντονισμένη στρατηγική για την αντιμετώπιση καταστροφών σε περίπτωση που ανάλογη επίθεση έπληττε κράτος μέλος της ΕΕ⁶⁴. **Ο κύριος στόχος αυτού του Μηχανισμού είναι να παρέχει άμεσα βοήθεια** (εξοπλισμός έρευνας και διάσωσης, αποστολή εξειδικευμένου επιστημονικού προσωπικού, ιατρικών υπηρεσιών κ.α.) σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης, χωρίς να χάνεται πολύτιμος χρόνος και επίσης να βελτιώσει την παρεχόμενη βοήθεια

⁶¹ Βλ. Council Decision of 9 December 1999 establishing a Community action Programme in the field of civil protection, 1999/847/EC, EN L 327/ 53-57, άρθρο 3, παραγρ. 2.

⁶² Βλ. Council Decision of 23 October 2001 establishing a Community mechanism to facilitate reinforced cooperation in civil protection assistance interventions, 2001/792/EC, Euratom, EN L 297/7-11, άρθρο 2.

⁶³ Εδώ περιλαμβάνεται και η πολιτιστική κληρονομιά η οποία μπορεί να φθαρεί ανεπανόρθωτα σε πολλές περιπτώσεις.

⁶⁴ Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο : Πολιτική Προστασία – Προληπτική Κατάσταση επιφυλακής για ενδεχόμενα συμβάντα έκτακτης ανάγκης. Βρυξέλλες 28.11.2001, COM (2001) 707 τελικό.

της Ένωσης λαμβάνοντας βέβαια κάθε φορά υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες και συνθήκες της περιοχής που χρειάζεται την βοήθεια.

Ακόμη προβλέπει μια σειρά από **Δράσεις που βελτιώνουν την αποτελεσματικότητα** όπως:

- Το Μόνιμο δίκτυο των **Εθνικών Αντιπροσώπων (PNNC)** και η επιτροπή για το πρόγραμμα δράσης και για το μηχανισμό στον τομέα της πολιτικής προστασίας
- Την δημιουργία **Επιχειρησιακού Εγχειριδίου - Οδηγού (vade-mecum)** για την πολιτική προστασία με τα σημεία επαφής για κάθε κράτος μέλος και τους αντίστοιχους Εθνικούς Αντιπροσώπους, καθώς επίσης και καταστροφές που αντιμετωπίστηκαν όπως επίσης και προγράμματα για την αντιμετώπιση μελλοντικών έκτακτων καταστάσεων.
- Την αναγνώριση και ταυτοποίηση των διαφόρων ομάδων βοήθειας και υποστήριξης των κρατών-μελών σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης,
- Την δημιουργία εκπαιδευτικού προγράμματος για τις παραπάνω ομάδες αλλά και για άλλες συνεργαζόμενες ομάδες και φορείς.
- Την διενέργεια ειδικών σεμιναρίων και προγραμμάτων για τις κύριες πτυχές των τομέων συνεργασίας
- Τη δημιουργία ενός νέου, **Κοινοτικού Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας** τον οποίο και ονόμασε «**Μηχανισμό**» για το συντονισμό των επεμβάσεων σε περιπτώσεις καταστροφών (παροχής βοήθειας)
- Την δημιουργία και διαχείριση ενός βελτιωμένου **Κέντρου Παρακολούθησης και Ενημέρωσης (M.I.C.)** της Ε.Ε. για τα θέματα πολιτικής προστασίας, στα πλαίσια του νέου μηχανισμού.
- Την δημιουργία και την διαχείριση ενός **Κοινού Συστήματος Επικοινωνίας και Πληροφοριών Έκτακτης Ανάγκης (C.E.S.I.S.)** και

Όλα τα παραπάνω είναι πολύ σημαντικά, ξεχωρίζουν όμως :

1) Το μόνιμο δίκτυο των Εθνικών Αντιπροσώπων που απαρτίζεται από υψηλόβαθμους εκπροσώπους των υπηρεσιών των Εθνικών Διοικήσεων για τα θέματα πολιτικής προστασίας και αποτελεί το πρώτο συντονιζόμενο δίκτυο. Λειτουργεί ως φόρουμ ανταλλαγής πληροφοριών και εξετάζει διάφορες πρωτοβουλίες στον τομέα της Πολιτικής Προστασίας.

2) Η σύσταση του νέου μηχανισμού, τον Οκτώβριο του 2001.

Πολύ σημαντική για την συνεργασία επίσης υπήρξε και η δημιουργία :

- 1) του **Κέντρου Παρακολούθησης και Ενημέρωσης {Κ.Ε.Π. (M.I.C)}** και
- 2) του **Κοινού Συστήματος Επικοινωνίας και Πληροφοριών Έκτακτης Ανάγκης {Κ.Σ.Ε.Π.Ε.Α (C.E.S.I.S.)}**. Ας αναφέρουμε συνοπτικά λίγα λόγια για το καθένα⁶⁵:

Το Κέντρο Παρακολούθησης και Ενημέρωσης ουσιαστικά αποτελεί την καρδιά του μηχανισμού. Είναι συνεχώς ανοικτό, 24ώρες το 24ωρο. **Πρόκειται για μια «δεξαμενή» παρακολούθησης και συγκέντρωσης πληροφοριών και αιτημάτων των μέσων πολιτικής προστασίας των κρατών-μελών. Όποια χώρα χρειάζεται βοήθεια μπορεί να απευθυνθεί σε αυτό το κέντρο. Ακόμα λειτουργεί σαν κέντρο συντονισμού γιατί μπορεί ανά πάσα στιγμή να ενημερώσει για την κατάσταση που βρίσκεται η χώρα που ζήτησε την βοήθεια. Πιο συγκεκριμένα το κέντρο⁶⁶:**

- Επικαιροποιεί τις πληροφορίες που παρέχουν τα συμμετέχοντα κράτη σχετικά με τις ομάδες επέμβασης και τους εμπειρογνώμονες
- Δημιουργεί κοινό αρχείο πληροφοριών, σχετικά με τις δυνατότητες των συμμετεχόντων κρατών να παράγουν ορούς και εμβόλια ή άλλα αναγκαία ιατρικά μέσα καθώς και σχετικά με τα διαθέσιμα αποθέματα για τις ανάγκες των επεμβάσεων έκτακτης ανάγκης.
- Αναπροσαρμόζει τακτικά τα σχέδια δράσεις του και έρχεται σε επαφή με τους υπεύθυνους φορείς των κρατών μελών
- Συμμετέχει στην οργάνωση και την προετοιμασία των διαφόρων μαθημάτων και ασκήσεων κ.α.

Ουσιαστικά το Κέντρο Παρακολούθησης και Ενημέρωσης έχει καθοριστικό ρόλο στον Μηχανισμό γιατί εξασφαλίζει τη συνεχή επαφή με τα επιχειρησιακά σημεία επικοινωνίας των Υπηρεσιών Πολιτικής Προστασίας των κρατών, που συμμετέχουν σ' αυτόν.

Από την άλλη το **Κοινό Σύστημα Επικοινωνίας και Πληροφοριών Έκτακτης Ανάγκης (C.E.S.I.S.)** αποτελεί μια κοινή διαδικτυακή πλατφόρμα για την άμεση επικοινωνία και ενημέρωση των φορέων πολιτικής προστασίας των χωρών μελών, είναι η ουσιαστική προέκταση του Κ.Ε.Π. Αποτελείται από:

⁶⁵ Βλ. The community mechanism for civil protection.

⁶⁶ Βλ. Απόφαση της Επιτροπής της 29^{ης} Δεκεμβρίου 2003 για την θέσπιση κανόνων εφαρμογής της απόφασης 2001/792/EK, Ευρατόμ του Συμβουλίου, περί κοινοτικού μηχανισμού για τη διευκόλυνση της ενισχυμένης συνεργασίας στις επεμβάσεις βοήθειας της πολιτικής προστασίας, 2004/277/EK, Ευρατόμ EL L 87/20-30, άρθρο 5

- Το φυσικό δίκτυο που συνδέει τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών με το κέντρο παρακολούθησης και ενημέρωσης
- Βάσεις δεδομένων και άλλα συστήματα πληροφοριών απαραίτητα για την κοινοποίηση των ειδοποιήσεων, την εξασφάλιση της επικοινωνίας μεταξύ του κέντρου και των αρμόδιων αρχών, την συγκέντρωση πληροφοριών σχετικά με ιατρικά μέσα και αποθέματα και την διάδοση των πορισμάτων που αποκομίζονται από τις επεμβάσεις πολιτικής προστασίας και
- Ένα σύστημα ασφαλείας αποτελούμενο από το σύνολο των συστημάτων, κανόνων και διαδικασιών απαραίτητων για την εξασφάλιση του απόρρητου των δεδομένων που αποθηκεύονται σε αυτό το κοινό σύστημα πληροφόρησης

Στον παραπάνω μηχανισμό συμμετέχουν όλα τα κράτη μέλη της Ένωσης καθώς επίσης και η Ισλανδία, η Νορβηγία και το Λιχτενστάιν. Ακόμα μπορούν να γίνουν μέλη όλες οι υποψήφιες προς ένταξη χώρες υπογράφοντας σχετική συμφωνία με την Επιτροπή. Μια τέτοια χώρα είναι η Κροατία που βρίσκεται σε εξέλιξη η συμμετοχή της στον μηχανισμό.

Ο μηχανισμός αυτός αναθεωρήθηκε με μια απόφαση του Συμβουλίου⁶⁷ του 2007 για να γίνει πιο λειτουργικός και αποτελεσματικός. **Προέβλεπε μια σειρά από δράσεις.** Συγκεκριμένα προέβλεπε⁶⁸:

- Τον προσδιορισμό των ομάδων επέμβασης και των άλλων μέσων υποστήριξης των επεμβάσεων που διαθέτουν τα κράτη μέλη για επεμβάσεις παροχής βοήθειας σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης
- Εκπόνηση και εφαρμογή εκπαιδευτικού προγράμματος για τις ομάδες επέμβασης και τα άλλα μέσα υποστήριξης των επεμβάσεων καθώς και για τους εμπειρογνώμονες των ομάδων που είναι επιφορτισμένες με τον συντονισμό
- Εργαστήρια, σεμινάρια και έργα δοκιμαστικής εφαρμογής σχετικά με τις διάφορες πλευρές των επεμβάσεων
- Συγκρότηση και αποστολή ομάδων συντονισμού

⁶⁷ Βλ. Απόφαση του Συμβουλίου της 8^{ης} Νοεμβρίου 2007 περί δημιουργίας κοινοτικού μηχανισμού πολιτικής προστασίας (αναδιατύπωση), 2007/779/EK, Ευρατόμ, EL L 314/9-19

⁶⁸ Βλ. ο.π. άρθρο 2

- Συγκρότηση κέντρου παρακολούθησης και συντονισμού
- Δημιουργία και διαχείριση κοινού συστήματος επικοινωνιών και πληροφόρησης σε καταστάσεις εκτάκτου ανάγκης
- Συμβολή στην ανάπτυξη συστημάτων ανίχνευσης και έγκαιρης προειδοποίησης για καταστροφές που μπορούν να πλήξουν τα κράτη μέλη
- Υποστήριξη των κρατών μελών για την απόκτηση πρόσβασης σε εξοπλισμό και μεταφορικούς πόρους με
 - Την παροχή και την ανταλλαγή πληροφοριών για εξοπλισμό και μεταφορικούς πόρους που μπορούν να διαθέσουν τα κράτη μέλη για να διευκολυνθεί η συγκέντρωση των συγκεκριμένων πόρων
 - Την παροχή βοήθειας στα κράτη μέλη για να εντοπίσουν τους μεταφορικούς πόρους που διαθέτουν από άλλες πηγές όπως η εμπορική αγορά
 - Την παροχή βοήθειας στα κράτη μέλη για να εντοπίσουν τον εξοπλισμό που μπορούν να διαθέσουν από άλλες πηγές
- Συμπλήρωση των μεταφορικών μέσων με την χρήση χρηματοδοτικών πόρων για την όσο το δυνατόν ταχύτερη αντίδραση σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης και
- Την παροχή προξενικής βοήθειας σε πολίτες της Ε.Ε. σε τρίτες χώρες εφόσον ζητηθεί από τις προξενικές αρχές των κρατών μελών

Ο νέος μηχανισμός προσδιόρισε και μια σειρά από Αρμοδιότητες και Καθήκοντα για την Επιτροπή. Συγκεκριμένα⁶⁹ η Ένωση:

- Διαχειρίζεται το κέντρο παρακολούθησης και πληροφόρησης και το σύστημα επικοινωνιών και πληροφόρησης σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης που ήδη έχουμε αναφέρει
- Συγκροτεί και κινητοποιεί μικρές ομάδες εμπειρογνομόνων υπεύθυνων για την εκτίμηση των αναγκών και τον συντονισμό των επιχειρήσεων στο κράτος που έχει ζητήσει βοήθεια
- Εκπονεί πρόγραμμα εκπαίδευσης για τον καλύτερο συντονισμό της επέμβασης για την παροχή βοήθειας στον τομέα της πολιτικής προστασίας

⁶⁹ Βλ. ο.π. άρθρο 5

- Συγκεντρώνει πληροφορίες σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης
- Προωθεί την χρήση των νέων τεχνολογιών και
- Είναι υπεύθυνη για τον εφοδιασμό των ομάδων εμπειρογνομόνων που έχουν σταλεί στις χώρες που έχουν ζητήσει βοήθεια

Με τον νέο μηχανισμό η δράση της Ένωσης στον τομέα πολιτικής προστασίας πλέον γίνεται πιο γρήγορη, πιο ακριβής και πιο αποτελεσματική.

Μαζί με τον αναθεωρημένο μηχανισμό το Συμβούλιο θέσπισε και ένα νέο χρηματοδοτικό «μέσο» στον τομέα της πολιτικής προστασίας⁷⁰. Σκοπό έχει «τόσο ως συμβολή στην βελτίωση της αποτελεσματικότητας της αντιμετώπισης μειζόνων καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, στα πλαίσια ιδίως της απόφασης 2001/792/EK, Ευρατομ όσο και στην ενίσχυση και τη συμπλήρωση των προσπαθειών πρόληψης και ετοιμότητας που καταβάλουν τα κράτη μέλη για την προστασία ιδίως των ανθρώπων, αλλά και του περιβάλλοντος και των αγαθών, συμπεριλαμβανομένης της πολιτιστικής κληρονομιάς, σε περίπτωση φυσικών και ανθρωπογενών καταστροφών, τρομοκρατικών ενεργειών και τεχνολογικών, ραδιολογικών ή περιβαλλοντικών ατυχημάτων καθώς επίσης και για τη διευκόλυνση της ενισχυμένης συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών στον τομέα της πολιτικής προστασίας.»⁷¹

Το «μέσο» θα εξασφαλίζει την ορατή εκδήλωση της Ευρωπαϊκής Αλληλεγγύης προς τις χώρες που έχουν πληγεί από μείζονες καταστάσεις έκτακτης ανάγκης, διευκολύνοντας την παροχή συνδρομής με την κινητοποίηση των μέσων επέμβασης των κρατών μελών.

Καλύπτει την περίοδο 2007-13 και εφαρμόζεται για την λήψη μέτρων πρόληψης αλλά και ανάληψη δράσης σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης. Συγκεκριμένα προβλέπει⁷²:

- Μελέτες και έρευνες για την ανταλλαγή γνώσεων και πληροφοριών και ενίσχυση της ετοιμότητας και της αποτελεσματικότητας
- Εκπαίδευση, ασκήσεις, εργαστήρια, ανταλλαγή εμπειρογνομόνων, δημιουργία δικτύων και μεταφοράς τεχνολογίας που συμβάλουν στην ετοιμότητα και την αποτελεσματική αντίδραση

⁷⁰ Βλ. Απόφαση του Συμβουλίου της 5^{ης} Μαρτίου 2007 για τη θέσπιση χρηματοδοτικού μέσου πολιτικής προστασίας, 2007/162/EK, Ευρατόμ, EL L 71/9-17

⁷¹ Βλ. ο.π. άρθρο 1.1

⁷² Βλ. ο.π. άρθρο 4

- Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού για την ελαχιστοποίηση των συνεπειών των καταστάσεων έκτακτης ανάγκης
- Δραστηριοποίηση στον τομέα της επικοινωνίας και της προβολής της ευρωπαϊκής δράσης και αντίδρασης
- Ανάπτυξη συστημάτων ανίχνευσης και έγκαιρης προειδοποίησης για καταστροφές
- Δραστηριότητες παρακολούθησης, εκτίμησης και αξιολόγησης
- Θέσπιση προγράμματος συναγωγής διδαγμάτων από τις δραστηριότητες του μηχανισμού
- Αποστολή εμπειρογνομώνων για αξιολόγηση και συντονισμό
- Υποστήριξη των κρατών μελών για την απόκτηση πρόσβασης σε εξοπλισμό και μεταφορικά μέσα κ.α.

Με το νέο χρηματοδοτικό μέσο η επέμβαση του μηχανισμού της Ένωσης γίνεται πλέον πιο στοχευμένη και πιο αποτελεσματική. Και αποκτά άλλη διάσταση γιατί πλέον δεν μιλάμε για μια Ένωση 15 κρατών αλλά για μια σχεδόν ολόκληρη Ήπειρο αφού πλέον η Ένωση αποτελείται από 27 κράτη. Γίνεται λοιπόν σαφές πόσο σημαντικό είναι να συντονιστούν οι πόροι όλων αυτών των κρατών.

Δημοσιονομικοί Πόροι⁷³ : Το ποσό Δημοσιονομικής αναφορά για την εφαρμογή του «μέσου» για την **περίοδο 2007 έως 2013** ανέρχεται σε **189.800.000 ευρώ** σε τρέχουσες τιμές. Οι ετήσιες πιστώσεις εγκρίνονται από την αρμόδια για τον προϋπολογισμό αρχή εντός των ορίων του δημοσιονομικού πλαισίου. Το ποσό **133.800.000 ευρώ** θα προέλθει από τον **υποτομέα 3B «Ιθαγένεια»** του εν λόγω δημοσιονομικού πλαισίου και ποσό **56.000.000 ευρώ από τον υποτομέα 4 «η Ε.Ε. ως παγκόσμιος εταίρος»**.

Η δράση όμως της Ένωσης έχει επεκταθεί και στις γειτονικές τις χώρες. Μια πτυχή αυτής της επέκτασης θα εξετάσουμε στην συνέχεια.

3.9.5. Η περίπτωση της Μεσογείου.

Η Ένωση εδώ και πολλές δεκαετίες έχει αναπτύξει ένα ευρύ φάσμα πολιτικών, μέτρων, πρωτοβουλιών, καθώς επίσης και μέσων πολιτικής που αφορούν τους μεσογειακούς της γείτονες. Δεν μπορούσε λοιπόν στον πολύ σημαντικό τομέα των

⁷³ Άρθρο 14, της απόφασης 2007/162/ ΕΚ, Ευρατόμ της 5-3-2007.

καταστροφών και της πολιτικής προστασίας⁷⁴ να μην αναλάβει δράση. Το 1987 δημιουργήθηκε μια συμφωνία μεταξύ Ένωσης και των χωρών της Μεσογείου⁷⁵ για την συνεργασία των δύο πλευρών της Μεσογείου στον τομέα των φυσικών και τεχνολογικών καταστροφών. Πρόκειται για την Ευρώ-Μεσογειακή Συμφωνία Μειζόνων Κινδύνων (the European and Mediterranean Major Hazards Agreement) η οποία και αποτέλεσε την πλατφόρμα για την **Ανοικτή Μερική Συμφωνία για την Αντιμετώπιση Μεγάλων Καταστροφών**⁷⁶ (EUR-OPA Major Hazards Agreement). Σκοπό της συμφωνίας είναι η συνεργασία και η ανταλλαγή εμπειριών και πληροφοριών μεταξύ των χωρών της Ένωσης και των χωρών της νότιας Μεσογείου σε θέματα αντιμετώπισης καταστροφών. Καλύπτει μια σειρά τομέων όπως η πρόληψη, η διαχείριση κρίσεων κ.α. Πρόκειται για μερική συμφωνία αφού δεν συμμετέχουν όλα τα κράτη-μέλη (26 κράτη, όλα όσα είναι κράτη μέλη του ΣτΕ και επιπλέον το Αζερμπαϊτζάν, η Αλγερία, η Αρμενία, ο Λίβανος, το Μαρόκο, και το Μονακό) αλλά και ανοικτή αφού μπορούν να συμμετέχουν και κράτη που δεν είναι μέλη της Ένωσης.

Προς το παρόν έχουν δημιουργηθεί στα πλαίσια αυτής της συμφωνίας 27 ειδικευμένα εργαστήρια σε διάφορες χώρες δίνοντας έτσι στην συμφωνία ένα πιο περιφερειακό ρόλο αφού τα εργαστήρια έχουν δημιουργηθεί στις περιοχές εκείνες που αντιμετωπίζουν πιο έντονα το συγκεκριμένο ζήτημα. Συγκεκριμένα τα κέντρα είναι τα εξής⁷⁷:

- Επιστημονικό και Τεχνικό Ερευνητικό Κέντρο για τις Άνυδρες Ζώνες (Scientific and Technical Research Centre on Arid Regions, CRSTRA), Αλγερία
- Ευρωπαϊκό Διαπεριφερειακό Εκπαιδευτικό Κέντρο για Εκπαίδευση Διασωστών (European Interregional Educational Centre for Training Rescuers, ECTR) Ερεβάν, Αρμενία

⁷⁴ Ήδη τα κύματα μετανάστευσης από τις χώρες της Βορείου Μεσογείου προς την Ε.Ε. είναι πολύ έντονα. Σκεφτείτε λοιπόν πόσο θα αυξανόταν αυτή η τάση αν δημιουργούνταν προβλήματα μέσω καταστροφών όπως ένας σεισμός για παράδειγμα.

⁷⁵ Βλ. www.coe.int/t/dg4/majorhazards/presentation_en.asp.

⁷⁶ Στις 20.3.1987, η Επιτροπή Υπουργών της Γαλλίας, Ελλάδας, Ιταλίας, Λουξεμβούργου, Μάλτας, Πορτογαλίας, Ισπανίας, Δημοκρ. Του Αγίου Μαρίνου και Τουρκίας με το ψήφισμα 87(2) αποφάσισε να συστήσει στα πλαίσια του ΣτΕ (Συμβ. Της Ευρ.) μια Διακυβερνητική Συμφωνία για την αντιμ. μεγάλων καταστροφών την EUR-OPA. Στη χώρα μας κυρώθηκε με το Ν.2031/92. Βλέπε www.gscp.gr/ ΣτΕ και EUR-OPA

⁷⁷ Βλ. www.coe.int/t/dg4/majorhazards/centres/Default_en.asp.

- Ευρωπαϊκό Κέντρο Εκπαίδευσης και Πληροφορίας των Τοπικών και Περιφερειακών Αρχών και Πληθυσμών στον Τομέα των Φυσικών και Τεχνολογικών Καταστροφών (European Centre on Training and Information of Local and Regional Authorities and Population in the Field of Natural and Technological Disasters, ECMHT) Μπακού, Αζερμπαϊτζάν
- Ανώτερο Ίδρυμα για τον Σχεδιασμό Έκτακτων Καταστάσεων (Higher Institute of Emergency Planning, ISPU) Φλόριβαλ, Βέλγιο
- Ευρωπαϊκό Κέντρο για την Πρόληψη Κινδύνου (European Centre for Risk Prevention, ECRP) Σόφια, Βουλγαρία
- Ευρωπαϊκό Κέντρο για την επίγνωση Καταστροφών με την χρήση του Internet (European Centre for Disaster awareness with the use of the Internet, BE-SAFE-NET) Λευκωσία, Κύπρος
- Ευρώ-μεσογειακό Σεισμολογικό Κέντρο (European Mediterranean Seismological Centre, EMSC) Μπραερες λε Σατέλ, Γαλλία
- Ευρώ-μεσογειακό Κέντρο για τις Τεχνολογίες της πληροφόρησης και των Επικοινωνιών σχετικά με την Διαχείριση Κρίσεων (Euro-Mediterranean Centre for Technologies of information and Communications Applied to Risk Management, CETICA) Ντραγουιγκάν, Γαλλία
- Ευρωπαϊκό Κέντρο για Σεισμικούς και Γεωμορφολογικούς Κινδύνους (European Centre for Seismic and Geomorphological Hazards, CERG) Στρασβούργο, Γαλλία
- Ευρωπαϊκό Κέντρο για τους Γεωδυναμικούς Κινδύνους των Μεγάλων Φραγμάτων (European Centre on Geodynamical Risks of High Dams, GHHD) Τιφλίδα, Γεωργία
- Ευρωπαϊκό Κέντρο για τις Δασικές Πυρκαγιές (European Centre on Forest Fires, ECFE) Αθήνα, Ελλάδα
- Ευρωπαϊκό Κέντρο Πρόβλεψης και Πρόληψης Σεισμών (European Centre on Prevention and Forecasting of Earthquakes, ECPFE) Αθήνα, Ελλάδα
- Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο για την Πολιτιστική Κληρονομιά (European University for the Cultural Heritage, CUEBC) Ραβέλο, Ιταλία

- Ευρωπαϊκό Κέντρο για την Γεωδυναμική και την Σεισμολογία (European Centre for Geodynamics and Seismology, ECGS) Βάλφερντανζ, Λουξεμβούργο
- Ευρωπαϊκό Κέντρο για την Τρωτότητα των Βιομηχανικών και Ζωτικών Συστημάτων (European Centre on the Vulnerability of Industrial and Lifeline Systems, ECILS) Σκόπια, Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας
- Ευρώ-μεσογειακό Κέντρο για την Παράκτια Δυναμική (Euro-Mediterranean Centre on Insular Coastal Dynamics, ICoD) Βαλέτα, Μάλτα
- Ευρωπαϊκό Κέντρο για την Ανακούφιση των Φυσικών Κινδύνων (European Centre for Mitigation of Natural Risks, ECMNR) Κισίνεφ, Μολδαβία
- Ευρώ-μεσογειακό Κέντρο για την Αξιολόγηση και την Πρόβλεψη του Σεισμικού Κινδύνου (Euro-Mediterranean Centre for the Evaluation and Prevention of Seismic Risk, CEPRIS) Ραμπάτ, Μαρόκο
- Ευρωπαϊκό Κέντρο για τους Αστικούς Κινδύνους (European Centre on Urban Risk, CERU) Λισσαβόνα, Πορτογαλία
- Ευρωπαϊκό Κέντρο για την Αποκατάσταση των Κτιρίων (European Centre for Rehabilitation of Buildings, ECBR) Βουκουρέστι, Ρουμανία
- Ευρωπαϊκό Κέντρο Νέων Τεχνολογιών για την Διαχείριση των Κύριων Φυσικών και Τεχνολογικών Κινδύνων (European Centre of New Technologies for the Management of Natural and Technological Major Hazards, ECNTRM), Μόσχα, Ρωσική Ομοσπονδία
- Ευρωπαϊκό Κέντρο για την Ιατρική των Καταστροφών (European Centre for Disaster Medicine, CEMEC) Σαν Μαρίνο
- Ευρωπαϊκό Κέντρο Κοινωνικής Έρευνας σε Περιπτώσεις Ανάγκης (Centro Europeo de Intestigacion Social de Situaciones de Emergencia, CEISE) Μαδρίτη, Ισπανία
- Ευρωπαϊκό Κέντρο Εκπαίδευσης Φυσικών Καταστροφών (European Natural Disasters Training Centre, AFEM) Άγκυρα, Τουρκία
- Ευρωπαϊκό Κέντρο Τεχνολογικής Ασφάλειας (European Centre of Technological Safety, TESEC) Κίεβο, Ουκρανία και
- Το Παγκόσμιο Κέντρο Παρακολούθησης Πυρκαγιάς (The Global Fire Monitoring Center, GFMC) Φράμπουργκ, Γερμανία

- Και στις 6 και 7/4/2009 ένα επιπλέον κέντρο το Εθνικό κέντρο κατάρτισης της Σόφιας, στην Βουλγαρία έγινε το 27^ο μέλος του δικτύου της Ευρώπης

Η συμφωνία υποστηρίζει διάφορες δραστηριότητες⁷⁸ στον τομέα τόσο των φυσικών όσο και των τεχνολογικών καταστροφών. Υπάρχουν τέσσερα επιμέρους προγράμματα που καλύπτουν αυτές τις δραστηριότητες. Πρόκειται για τα εξής:

- Εκπαίδευση στον τομέα των κρίσεων
- Διαχείριση κρίσεων
- Πρόληψη κρίσεων και
- Ανάλυση πριν την κρίση

Η συμφωνία προβλέπει⁷⁹ συναντήσεις σε υπουργικό επίπεδο κάθε δύο χρόνια καθώς και ειδικές συναντήσεις πέρα από τις καθιερωμένες ανάλογα με τα προβλήματα και τις ανάγκες που υπάρχουν. Το κάθε κράτος εκπροσωπείται από τον αρμόδιο υπουργό ή σε κάποιες περιπτώσεις από τον υπουργό που θα επιλέξει η κάθε κυβέρνηση για να συνεργαστεί για τα ζητήματα αυτά. Ακόμα υπάρχει μια βοηθητική επιτροπή που συναντάτε δύο φορές κάθε χρόνο. Έχει βοηθητικό ρόλο και συμμετέχει ένας αντιπρόσωπος από κάθε χώρα. Θα λέγαμε ότι έχει επικουρικό-προπαρασκευαστικό ρόλο.

3.9.6. Ο ρόλος της Ένωσης στην πολιτική προστασία στο μέλλον.

Όπως ήδη έχουμε πει ο ρόλος της Ένωσης διεθνώς είναι πολύ σημαντικός. Έχει ήδη διαμορφώσει μια συνολική πολιτική στον τομέα της πολιτικής προστασίας. Όμως, επειδή οι φυσικές καταστροφές δεν μπορούν να προσδιοριστούν, μόνο εφόσον γίνουν, η Ένωση καλείται να βελτιώνει συνεχώς τους μηχανισμούς και τα μέσα που χρησιμοποιεί στην Πολιτική Προστασία. Τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό της. Θα εξετάσουμε τώρα συνοπτικά τι πρέπει να κάνει η Ένωση ώστε να γίνει πιο αποτελεσματική.

⁷⁸ Βλ. www.coe.int/t/dg4/majorhazards/presentation/activities_en.asp.

⁷⁹ Βλ. Resolution (87) 2 setting up a co-operation group for the prevention of, protection against and organization of relief in major natural and technological disasters διαθέσιμο στο www.coe.int/t/dg4/majorhazards/presentation_en.asp.

1. Εσωτερική Διάσταση⁸⁰

Η Ένωση έχει να αντιμετωπίσει συνεχώς νέες προκλήσεις στον τομέα των φυσικών καταστροφών. Αυτό δημιουργεί την ανάγκη για μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα. Ειδικά, σήμερα, που πλέον οι καταστροφές συνδέονται άμεσα με την αλλαγή του κλίματος που επηρεάζει όλο τον πλανήτη και γι' αυτό είναι πιο σύνθετη και πιο δύσκολη η αντιμετώπισή τους. Προς το παρόν, τα μέτρα και ο μηχανισμός της Ένωσης είναι αποτελεσματικός. Όμως χρειάζεται να γίνει ακόμα πιο αποτελεσματική. **Αυτό μπορεί να γίνει με μια σειρά μέτρων.** Πιο συγκεκριμένα:

- Ανάπτυξη του κέντρου παρακολούθησης και πληροφοριών ώστε να μπορεί να διαδραματίσει το ρόλο επιχειρησιακού κέντρου για την ευρωπαϊκή παρέμβαση στον τομέα της πολιτικής προστασίας. Για να επιτευχθεί κάτι τέτοιο πρέπει να χρησιμοποιηθούν πιο άμεσα μέτρα. Παρακολούθηση και καταγραφή των καταστροφών σε πραγματικό χρόνο, την καλύτερη εκπαίδευση στο αντικείμενο, την συνεχή επιμόρφωση και μεταφορά γνώσεων προς τους φορείς των κρατών κ.α.
- Βελτίωση της ικανότητας επέμβασης της Ένωσης με την διάθεση περισσότερων και καλύτερα καταναμημένων πόρων.
- Δημιουργία ενός ευρωπαϊκού δικτύου κατάρτισης για την αντιμετώπιση των καταστροφών. Με στόχο τη βελτίωση πολύ του επιπέδου κατάρτισης των φορέων στα κράτη-μέλη που έχουν αναλάβει τον τομέα της Πολιτικής Προστασίας.
- Βελτιωμένα μέτρα ετοιμότητας σε περίπτωση καταστροφών, συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης και **χρήση του ενιαίου ευρωπαϊκού αριθμού έκτακτης ανάγκης «112».**
- Ετοιμότητα για την αντιμετώπιση καταστροφών στις τρίτες χώρες, γιατί η Ένωση έχει δώσει μεγάλο βάρος (σημαντική διάσταση), όπως προαναφέραμε στις γειτονικές της χώρες.

⁸⁰ Βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο και το συμβούλιο για την ενίσχυση της ικανότητας της Ένωσης στην αντιμετώπιση καταστροφών COM(2008) 130 τελικό Βρυξέλλες, 5.3.2008.

2. Διεθνής Διάσταση⁸¹

Η Ένωση έχει αναπτύξει πολιτικές για να μειώσει τους κινδύνους καταστροφών σε όλο τον κόσμο. Προς το παρόν τα αποτελέσματα δεν είναι ικανοποιητικά. Για να βελτιωθεί η εικόνα πρέπει να γίνουν μια σειρά από ενέργειες και να τεθούν κάποιοι στόχοι. Ο βασικός στόχος που έχει τεθεί είναι «η συμβολή στην αειφόρο ανάπτυξη και στην εξάλειψη της φτώχειας μέσω της μείωσης της επιβάρυνσης που αντιπροσωπεύουν οι καταστροφές για τις φτωχές και τις πλέον ευάλωτες χώρες και πληθυσμιακές ομάδες, χάρη στη βελτίωση της στρατηγικής για την μείωση των κινδύνων καταστροφών». **Για να επιτευχθεί ο στόχος αυτός έχουν τεθεί επιμέρους στόχοι.** Πιο συγκεκριμένα:

- Στήριξη των αναπτυσσόμενων χωρών για να μπορέσουν να ενσωματώσουν αποτελεσματικά την πολιτική στις εσωτερικές τους πολιτικές.
- Στήριξη των αναπτυσσόμενων χωρών στους τομείς της πρόληψης και της ετοιμότητας αντιμετώπισης κινδύνων και
- Πιο αποτελεσματική ενσωμάτωση των ζητούμενων της πολιτικής για την μείωση των καταστροφών στις πολιτικές της Ένωσης για την ανάπτυξη, την ανθρωπιστική βοήθεια και την αντιμετώπιση κρίσεων.

Για να πετύχει τους παραπάνω στόχους η Ένωση θα εφαρμόσει μια σειρά από μέτρα σε διάφορους τομείς πολιτικής. Ας δούμε μερικά ενδεικτικά:

- Θα ενσωματώσει την πολιτική στον διάλογο με τις αναπτυσσόμενες χώρες.
- Θα προσπαθήσει για καλύτερο συντονισμό και υποστήριξη των μέτρων στις αναπτυσσόμενες χώρες
- Θα υποστηρίξει την εκτεταμένη (επιστημονική, τεχνολογική και κοινωνικοοικονομική έρευνα) και στατιστική ικανότητα στις αναπτυσσόμενες χώρες

⁸¹ Βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο *στρατηγική της Ε.Ε. για την υποστήριξη της μείωσης των κινδύνων καταστροφών στις αναπτυσσόμενες χώρες* COM(2009) 84 τελικό

- Θα προωθήσει την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και πείρας τόσο μεταξύ αναπτυσσόμενων χωρών όσο και μεταξύ αναπτυσσόμενων και αναπτυγμένων χωρών.
- Θα υποστηρίξει εκστρατείες και προγράμματα αύξησης της ευαισθητοποίησης του κοινού.
- Θα βοηθήσει στην πιο εύκολη πρόσβαση για την ενημέρωση και πληροφόρηση για την πολιτική στους τοπικούς πληθυσμούς ιδίως περιοχών υψηλού κινδύνου κ.α.

Βλέπουμε ότι η προσέγγιση της Ε.Ε. είναι καθολική, ενιαία και περιλαμβάνει σχεδόν όλους τους τομείς δράσεις. Με αυτή την πολιτική θα κάνει πιο ξεκάθαρη την παρουσία της διεθνώς αλλά θα αποκτήσει και καλύτερη γνώση για την ικανότητα δράσης της και το επίπεδο συνεργασίας των μελών της στον πολύ ευαίσθητο τομέα της πολιτικής προστασίας.

3.9.7. Χρειάζεται η Ε.Ε. να γίνει αποτελεσματικότερη στην Πολιτική Προστασία;

Μέχρι τώρα εξετάσαμε πως δημιουργήθηκε, αναπτύχθηκε και πως λειτουργεί ο μηχανισμός και η πολιτική της Ε.Ε. στον τομέα της πολιτικής προστασίας. Τα μέχρι σήμερα αποτελέσματα που έχουν προκύψει είναι ικανοποιητικά. Είναι όμως αρκετά ώστε να μπορέσουμε να πούμε ότι ο τομέας αυτός λειτουργεί καλά; Τίθεται δηλαδή το ερώτημα αν χρειάζεται βελτίωση ώστε η Ε.Ε. να γίνει πιο αποτελεσματική στον συγκεκριμένο τομέα; Αυτό το ερώτημα θα προσπαθήσουμε να απαντήσουμε.

Η Ένωση έχει ήδη δώσει μεγάλο βάρος στον τομέα της πολιτικής προστασίας. Όμως επειδή στόχος της είναι η συνεχώς βελτιούμενη κατάσταση των πολιτών της προσπαθεί συνεχώς να επιτείνει τις προσπάθειές της. Γι' αυτό και ανατέθηκε στον Michel Barnier⁸² να συντάξει μια έκθεση για να ενισχυθεί ο τομέας της πολιτικής προστασίας. Αυτός έκανε 12 προτάσεις. Ας τις δούμε περιληπτικά⁸³:

- Σύσταση μιας Ευρωπαϊκής δύναμης πολιτικής προστασίας- “Europe aid”. Πρόκειται για μια δύναμη που θα λειτουργεί επικουρικά και σε

⁸² Former French Minister for Foreign Affairs and Former Member of the European Commission.

⁸³ Βλ. For a European civil protection force: europe aid, Report by Michel Barnier, Μάιος 2006.

συνεργασία τόσο με τις περιφερειακές και τοπικές όσο και με τις άλλες διεθνείς δυνάμεις όπως αυτή του ΟΗΕ. Τα κράτη μέλη ουσιαστικά θα συμβάλουν στους τομείς που έχουν δυνατότητα χωρίς όμως να σημαίνει ότι αν δεν υπάρχει άμεση ανάγκη δεν θα χρησιμοποιούν τους συγκεκριμένους πόρους αν τους χρειάζονται. Θα μπορεί να συμπεριλάβει και πόρους από χώρες που δεν είναι μέλη της Ένωσης αλλά συμμετέχουν στον μηχανισμό πολιτικής προστασίας. Πρόκειται για μια δύναμη άμεσης επέμβασης όπου και όποτε χρειαστεί. Θα μπορέσει να κάνει πιο λειτουργικό και πιο γρήγορο τον μηχανισμό της Ένωσης.

- Παροχή βάσεων υποστήριξης στις πιο απομακρυσμένες περιοχές της Ένωσης. Έχοντας απομακρυσμένα εδάφη σχεδόν σε όλο τον πλανήτη η Ένωση μπορεί να κάνει την επέμβασή της πιο άμεση και αποτελεσματική. Μπορούν να λειτουργήσουν αυτά τα εδάφη σαν βάσεις τόσο πόρων όσο και μέσων για την άμεση ανταπόκριση της Ένωσης σε καταστάσεις έκτακτης βοήθειας.
- Σύσταση Αστικού Συμβουλίου Ασφάλειας. Πρόκειται για ένα Συμβούλιο που θα αποτελείται από τους επικεφαλής της Ε.Ε. και των κρατών μελών και κύριο στόχο θα έχει να αντιμετωπίσει τις καταστάσεις κρίσεων που θα προκύπτουν. Θα οργανώνει τις κινήσεις και τα σχέδια δράσεις για να αντιμετωπιστεί μια κρίση ενώ θα κρατάει ενήμερα και τα κράτη μέλη.
- Δημιουργία ενός φορέα ανθρωπιστικής ανταπόκρισης της Ένωσης. Με αυτό τον τρόπο η παρέμβαση της Ένωσης θα γίνει πιο αποτελεσματική αλλά και πιο οργανωμένη και καλύτερα προετοιμασμένη. Για να γίνει κάτι τέτοιο πρέπει να ανατεθεί η ευθύνη σε ένα μόνο Επίτροπο.
- Ολοκληρωμένη Ευρωπαϊκή προσέγγιση στην αποφυγή κρίσεων. Για να γίνει κάτι τέτοιο χρειάζεται να αναπτυχθούν τα συστήματα παρακολούθησης τόσο σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο όσο και στο επίπεδο της Κοινότητας αλλά και σε παγκόσμιο.

- Τοποθέτηση έξι περιφερειακών εκπροσώπων της Ένωσης ειδικευμένων στην διαχείριση κρίσεων. Αυτός ο θεσμός θα βοηθήσει στην καλύτερη γεωγραφική κάλυψη και στην αποτελεσματικότερη παρέμβαση της Ένωσης. Πέρα από την διαχείριση κρίσεων το έργο της αντιπροσωπείας αυτής θα περιλαμβάνει και την διαχείριση πολιτικών κρίσεων, καθώς και ειδικούς για ανοικοδόμηση, διαχείριση προγραμμάτων, διακυβέρνηση κ.α.
- Ίδρυση Συστήματος πληροφόρησης για τους πολίτες της Ένωσης που θα ταξιδεύουν εκτός. Θα υπάρξει δέσμευση ότι ο πολίτης οποιασδήποτε χώρας μέλους θα μπορεί να έχει την διπλωματική κάλυψη από όλες τις διπλωματικές αρχές όλων των άλλων χωρών μελών. Παράλληλα θα υπάρχουν τηλέφωνα έκτακτης ανάγκης και μια εκστρατεία ενημέρωσης στα αεροδρόμια.
- Δημιουργία κοινού συστήματος προξενικών αρχών. Όλοι οι αντιπρόσωποι των κρατών μελών θα πρέπει να βοηθούν σε καταστάσεις ανάγκης. Αυτό θα βοηθήσει ώστε η Ένωση να γίνει πιο αποτελεσματική και να αναγνωρίζει άμεσα τις ανάγκες κάθε φορά. Ακόμα θα οδηγήσει στην βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών. Ακόμα μπορεί το κόστος αυτών των ενεργειών να καλυφθεί από κεφάλαια της Ένωσης.
- Δημιουργία ιπτάμενων διπλωματικών ομάδων. Για να γίνει πιο άμεση η παρέμβαση της Ένωσης ακόμα και σε μέρη που δεν έχει αντιπροσωπείες πρέπει να φτιαχτεί μια αντιπροσωπεία έτοιμη να πετάξει στα μέρη που υπάρχει ανάγκη. Γι' αυτό πρέπει να εκπαιδευτούν κατάλληλα ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν στις οποιασδήποτε ανάγκες.
- Δημιουργία «Ευρωπαϊκών προξενείων» σε 4 περιοχές. Συγκεκριμένα στην Καραϊβική, τα Βαλκάνια, τον Ινδικό Ωκεανό και την Δυτική Αφρική. Και αυτό εξαιτίας τριών (3) λόγων α) της παρουσίας ήδη αντιπροσώπων της Ένωσης εκεί, β) πολλών Ευρωπαίων τουριστών και γ) των δεσμών των κρατών - μελών μ' αυτές τις περιοχές.

- Δημιουργία Ευρωπαϊκού προξενικού κώδικα. Θα δημιουργηθεί για να βοηθήσει την συνεργασία μεταξύ των Διπλωματικών αποστολών των κρατών μελών και των αντιπροσώπων της Ε.Ε. Με αυτό τον τρόπο όλα τα κράτη μέλη θα μπορούν να έχουν υπό την προξενική προστασία όλους τους πολίτες τους (ακόμα και αν μια χώρα δεν διαθέτει προξενείο στην περιοχή του ατυχήματος θα καλύπτεται από εκείνη που διαθέτει) όπου και αν βρίσκονται αυτοί, αφού πλέον με αυτό το σύστημα οι προξενικές αρχές θα συνεργάζονται, κάνοντας πράξη την αρχή της επικουρικότητας. Δηλαδή θα λαμβάνεται υπ' όψη η ανθρώπινη διάσταση της αντιμετώπισης της κατάστασης ώστε να παρέχεται βοήθεια (διοικητική, επαναπατρισμός, απώλεια μέλους οικογένειας, διπλωματικών εγγράφων κ.α.)
- Δημιουργία ή εξειδίκευση εργαστηρίων σε σχέση με την βιοτρομοκρατία και την αναγνώριση των θυμάτων. Υπάρχουν κάποια εργαστήρια ήδη αλλά θα δημιουργηθούν και άλλα ώστε να εξειδικευθούν πλέον στους τομείς που αναφέραμε.

Αυτές είναι συνοπτικά οι προτάσεις του κ. Μπαρνιέ. Πλέον η Ένωση και αφού έχει δοκιμάσει πολλά χρόνια διάφορες πολιτικές στον τομέα της πολιτικής προστασίας προσανατολίζεται σε πιο ολοκληρωμένες πολιτικές. Σχεδόν όλες οι προτάσεις μιλούν για συνεργασία ή ενισχυμένη συνεργασία σε όλους τους τομείς που αφορούν τις φυσικές καταστροφές. Αυτό το ζητούμενο πιστεύουμε ότι έχει προκύψει από την όλο και μεγαλύτερη, πιο σύνθετη αλλά και πολυεπίπεδη κατάσταση που δημιουργούν οι νέου τύπου απειλές λόγω των κλιματικών αλλαγών και της μεγαλύτερης οικιστικής ανάπτυξης.

Σε αυτό το πλαίσιο κινείται και η πολιτική της Ένωσης στον τομέα της πολιτικής προστασίας. Άλλωστε σκεφτείτε τι πίεση θα δεχτεί τα επόμενα χρόνια από την μετανάστευση, είτε λόγω της ξηρασίας, είτε λόγω της ανόδου της στάθμης της θάλασσας. Είναι λογικό και εύλογο λοιπόν να επιζητά την πιο στενή συνεργασία και την μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα. Το αν πετύχει ή όχι θα φανεί αργότερα. Πάντως οι προτάσεις του κ. Μπαρνιέ προτρέπουν την κατεύθυνση που θα πρέπει να κινηθεί η Ένωση.

Ένα γενικότερο συμπέρασμα που μπορούμε να εξάγουμε από την παραπάνω μελέτη είναι ότι ο τομέας των φυσικών καταστροφών και της πολιτικής προστασίας είναι από τους σημαντικότερους γιατί έχει να κάνει με το βιοτικό επίπεδο των πολιτών και ακόμη με την οικονομική κατάσταση μιας περιοχής. Γι' αυτό και η Ε.Ε. έχει δώσει τόσο μεγάλο βάρος και έχει αναπτύξει όλες αυτές τις πολυεπίπεδες δράσεις.

3.9.8. Χρηματοδότηση 2007-2013 από τα Διαρθρωτικά Ταμεία της ΕΕ – Ε.Σ.Π.Α.⁸⁴

Ο Κανονισμός (ΕΚ) με αριθμ. 1083/2006, σχετικά με τους γενικούς κανόνες που διέπουν τα Διαρθρωτικά Ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) για την Προγραμματική Περίοδο 2007 – 2013, ορίζει τρεις (3) Στόχους με σκοπό την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής της ΕΕ: Στόχος 1 «Σύγκλιση», Στόχος 2 «Περιφερειακή Ανταγωνιστικότητα και Απασχόληση» και Στόχος 3 «Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία».

Στο πλαίσιο αυτό τα Προγράμματα της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας INTERREG III της περιόδου 2000- 2006 αντικαθίστανται από τα Προγράμματα του Στόχου 3, όπου εντάσσεται και το Πρόγραμμα Διασυνοριακής Συνεργασίας (Cross-border-co-operation).

Επίσης σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΚ) 1080/2006 για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (Ε.Τ.Π.Α.), στο πλαίσιο του Στόχου 3 και ειδικότερα αναφορικά με τη διασυνοριακή συνεργασία, στόχο αποτελεί η ανάπτυξη οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών δραστηριοτήτων μεταξύ των Κρατών – μελών. Μια από τις προτεραιότητες που τίθενται στο πλαίσιο της διασυνοριακής συνεργασίας είναι και η «προστασία και κοινή διαχείριση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων, πρόληψη φυσικών και τεχνολογικών κινδύνων, μέσω ανταλλαγής τεχνογνωσίας, εμπειρογνομώνων, καθώς και επεξεργασίας, και εφαρμογής σχεδίων και μέτρων ».

Τι είναι το ΕΣΠΑ; Είναι το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς για την περίοδο 2007 – 2013 και αποτελεί το Έγγραφο Αναφοράς για τον προγραμματισμό των Ταμείων της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε εθνικό επίπεδο για την περίοδο 2007 – 2013, το οποίο εκπονήθηκε στο πλαίσιο της νέας στρατηγικής προσέγγισης για την Πολιτική Συνοχής της ΕΕ. Το Ε.Σ.Π.Α. διαμορφώθηκε σε συνεργασία με τα αρμόδια Υπουργεία, τις Περιφερειακές και

⁸⁴ Διαθέσιμα στοιχεία στην ιστοσελίδα www.espa.gr

Τοπικές Αρχές και σε διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στο πλαίσιο μιας ενδυναμωμένης εταιρικής σχέσης βασισμένης στην αρχή της διαφάνειας.

Υλοποιείται μέσω των Τομεακών, Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων και Προγραμμάτων Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας. Οι φορείς που αναλαμβάνουν αρμοδιότητες διαχείρισης προσδιορίζονται από το Ν.3614/2007.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Δεκεμβρίου 2005, σύμφωνα με την κατανομή κοινοτικών κονδυλίων για τη χρηματοδότηση της Πολιτικής Συνοχής για την περίοδο 2007 – 2013 **εξασφάλισε για την χώρα μας 20,4 δις ευρώ** (τρέχουσες τιμές). Με τους πόρους αυτούς θα χρηματοδοτηθούν παρεμβάσεις μέσω του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (Ε.Τ.Π.Α.), του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ) και του Ταμείου Συνοχής.

Επομένως στην νέα προγραμματική περίοδο, τα Προγράμματα Κοινοτικής Πρωτοβουλίας αντικαθίστανται από τα Προγράμματα του Στόχου III «Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία».

Ο συνολικός προϋπολογισμός των προγραμμάτων του στόχου III ανέρχεται στα 8,7 δις., εκ των οποίων 210 εκατ. € Ε.Τ.Π.Α. αντιστοιχούν για την Ελλάδα, το ποσό όμως αυτό μαζί με την Εθνική συμμετοχή διαμορφώνεται τελικά περίπου στα 300 εκατ. €

Έχουν εγκριθεί έξι (6) Προγράμματα Εδαφικής Συνεργασίας, προϋπολογισμού περίπου 320 εκατ. Ευρώ, συγκεκριμένα:

1. Πρόγραμμα «Ελλάδα – Βουλγαρία», προϋπολογισμού 110.735.958 €
2. Πρόγραμμα «Ελλάδα – Ιταλία», προϋπολογισμού 88.955.170 €
3. Πρόγραμμα «Ελλάδα – Κύπρος⁸⁵» προϋπολογισμού 44.593.923 €
4. Πρόγραμμα «Ελλάδα – Αλβανία» , που συγχρηματοδοτείται από το Όργανο Προενταξιακής Βοήθειας (Ι.Ρ.Α.) με 22.143.015 €
5. Πρόγραμμα «Ελλάδα – Π.Γ.Δ.Μ.» που χρηματοδοτείται από το (Ι.Ρ.Α.) με 24.810.005 €
6. Το πρόγραμμα Ελλάδα – Τουρκία που συγχρηματοδοτείται από το (Ι.Ρ.Α.), έχει τεθεί σε αναστολή.

Επίσης η χώρα μας συμμετέχει και σε τρία (3) Προγράμματα Πολυμερούς Διασυνοριακής Συνεργασίας

⁸⁵ Ο γράφων συμμετείχε στο πρόγραμμα και συγκεκριμένα « Στην Συνάντηση Ανταλλαγής Τεχνογνωσίας Πυροσβεστικών Υπαλλήλων Ελλάδας και Κύπρου - Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Πυροσβεστικών Υπηρεσιών Ελλάδας – Κύπρου μέσω του Κ.Π. INTERREG III από 10.11.2008 έως και 14.11.2008 στο Ηράκλειο Κρήτης.

1. Πρόγραμμα Αδριατικής, συμμετέχουν η χώρα μας, η Ιταλία, η Βοσνία – Ερζεγοβίνη, το Μαυροβούνιο, η Αλβανία, η Σερβία, και η Σλοβενία.
2. Το πρόγραμμα της Θαλάσσιας Λεκάνης της Μεσογείου, συμμετέχουν όλες οι χώρες που βρέχονται από τη Μεσόγειο Θάλασσα.
3. και της Μαύρης Θάλασσας, που συμμετέχουν εκτός από τη χώρα μας η Βουλγαρία, η Ρουμανία, η Ρωσία, η Τουρκία, το Αζερμπαϊτζάν, η Ουκρανία, η Γεωργία, και η Μολδαβία.

Επιπρόσθετα η χώρα μας συμμετέχει και σε δύο Διακρατικά Προγράμματα

- Μεσογειακός Χώρος, συμμετέχουν η χώρα μας, η Ισπανία, η Ιταλία, η Γαλλία, η Πορτογαλία, το Ηνωμένο Βασίλειο – Γιβραλτάρ, η Μάλτα, η Κύπρος, η Σλοβενία, η Κροατία και η Βοσνία – Ερζεγοβίνη.
- Ο Χώρος της Νοτιοανατολικής Ευρώπης συμμετέχουν οκτώ κράτη μέλη της Ένωσης, η Ιταλία, η Αυστρία, η Ουγγαρία, η Σλοβακία, η Σλοβενία, η Ρουμανία, η Βουλγαρία, και η Ελλάδα), καθώς και η Μολδαβία, η Κροατία, η Σερβία, το Μαυροβούνιο, η Βοσνία, η Αλβανία, η Π.Γ.Δ.Μ, και η Ουκρανία.

Τέλος η χώρα μας συμμετέχει και στο διαπεριφερειακό πρόγραμμα INTERREG IV, στο οποίο συμμετέχουν όλα τα κράτη – μέλη της Ένωσης, πλην της Γερμανίας, καθώς και η Νορβηγία και η Ελβετία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο

Η Εθνική Προβληματική

4.1. Εισαγωγή

Σε ποιο επίπεδο είναι όμως σήμερα η Πολιτική Προστασία στην χώρα; Μπορεί να ανταποκριθεί στο ρόλο της; Είναι στελεχωμένη επαρκώς; Διαθέτει τα απαραίτητα μέσα, υλικά και πόρους; Μπορεί να διαχειριστεί με επιτυχία μια μεγάλη κρίση στη χώρα; Έχει δοκιμαστεί το σύστημα στην πράξη; Διαπιστώθηκαν προβλήματα; Διορθώθηκαν; Έχει καταξιωθεί η δράση της στον κόσμο; ποιο το επίπεδο του συντονισμού με τους εμπλεκόμενους φορείς;

Αυτά είναι μερικά μόνο από τα πολλά ερωτήματα που μπορεί να θέσει κάποιος για να αντιληφθεί ποια είναι η κατάσταση στην Πολιτική Προστασία της Χώρας σήμερα.

Σ' αυτά τα ερωτήματα και σ' άλλα πιθανά θα γίνει μια προσπάθεια να δοθούν απαντήσεις.

4.2. Η Υφιστάμενη Προβληματική Κατάσταση της Γ.Γ.Π.Π. σήμερα⁸⁶

Αν και τα πρώτα ουσιώδη βήματα για την ανάπτυξη της Πολιτικής Προστασίας ξεκίνησαν με το Ν. 2344/1995 και το Ν. 3013/2002, η ουσιαστική της λειτουργία διοικητικά ξεκίνησε μόνο το 2004, ενώ επιχειρησιακά εξακολουθεί να παραμένει στα σπάργανα λόγω πολλαπλών προβλημάτων νομοθετικής κυρίως φύσης. Ειδικότερα :

1. Επιχειρησιακά (το Κέντρο Επιχειρήσεων της Γ.Γ.Π.Π.) ξεκίνησε να λειτουργεί το 1999 όμως λόγω νομοθετικού πλαισίου δεν ήταν ευκρινώς ξεκάθαρες οι επιχειρησιακές αρμοδιότητές της Πολιτικής Προστασίας.

Αρχικά λοιπόν κανένας επιχειρησιακός φορέας δεν της άφηνε επιχειρησιακό χώρο για να δράσει γιατί αυτό μεταφραζόταν από τους φορείς σαν υποβάθμιση του ρόλου τους, παρόλο, που ακόμα και σήμερα το Επιχειρησιακό Κέντρο της Πολιτικής Προστασίας δεν διαθέτει καθόλου δικές του ανεξάρτητες δυνάμεις επέμβασης.

⁸⁶ Το παρόν κεφάλαιο αποτελεί προσωπικά συμπεράσματα του γράφοντος αυτή την εργασία, μετά από επίσκεψή του στις 27-4-2009, στην Γ.Γ.Π.Π. και πολύωρης συζήτησης του με τον Διευθυντή του Επιχειρησιακού Κέντρου της Γ.Γ.Π.Π. Αντισυνταγματάρχη (ΠΖ) κ. Αναστόπουλο Παναγιώτη και τον Δ/νη της Δ/νσης Σχεδιασμού και Αντιμετώπισης Έκτακτων Αναγκών κ. Φοίβο Θεοδώρου.

Με την πάροδο του χρόνου και αφού ξεκαθαρίστηκε ότι η Πολιτική Προστασία δεν θα εισέρχεται στην επιχειρησιακή δράση των φορέων, αλλά θα έχει μόνο έναν επιχειρησιακό ρόλο διεκπεραίωσης των αιτημάτων τους (π.χ. ζητούνται υδροφόρα οχήματα από την Πυροσβεστική) οι αρχικοί προβληματισμοί για την συνεργασία των φορέων με το Επιχειρησιακό Κέντρο της Γ.Γ.Π.Π. έχει καταλαγιάσει. Ουσιαστικά δηλαδή σήμερα **το Επιχειρησιακό Κέντρο της Γ.Γ.Π.Π. έχει το ρόλο του υποδοχέα των αιτημάτων** από τους Επιχειρησιακούς Φορείς προκειμένου να διευκολύνει αυτό το έργο τους.

Σε νομοθετικό επίπεδο όμως τα πράγματα δεν είναι ακόμη εντελώς ξεκάθαρα. Αυτό συμβαίνει γιατί όταν ο Νομοθέτης στον Ν. 3013/2002 άρθρο 2 i και ii αναφερόταν ότι απαιτείται : «ειδικός συντονισμός από την Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας του δυναμικού και των μέσων των υπηρεσιών και των φορέων, που αναλαμβάνουν δράση σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο καθώς και κινητοποίηση του δυναμικού και των μέσων επιπλέον του διατιθέμενου υπό κανονικές συνθήκες». Αλλά και στον επόμενο νόμο, τον υπ' αριθμ. 3536/23-2-2007 (Φ.Ε.Κ. τ.Α'), άρθρο 27, παρ.1, όπου επίσης ο νομοθέτης έγραφε «ο ανωτέρω συντονισμός περιλαμβάνει και τις περιπτώσεις εκδήλωσης δράσης για την αντιμετώπιση των κάθε μορφής καταστροφών κατά την εκδήλωση του φαινομένου από τις κάθε είδους εμπλεκόμενες δυνάμεις πυρόσβεσης και διάσωσης» αλλά και του άρθρου 2, παρ.1 που αποτελεί συμπλήρωση του άρθρου 6 του Ν. 3013, και αναφέρεται «στα αιτήματα των κρατικών υπηρεσιών για συνδρομή άλλων Αρχών, Υπηρεσιών και Φορέων της ημεδαπής ή της αλλοδαπής με σκοπό την αντιμετώπιση κάθε μορφής καταστροφών υποβάλλεται αποκλειστικά μέσω της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας», **υπάρχει αμφισημία** στην απόδοση της ερμηνείας των παραπάνω.

Η αμφισημία προκύπτει στην επεξήγηση της λέξης «Συντονισμός».

Η έννοια του Συντονισμού εμπεριέχει την έννοια της Διοίκησης, γιατί συντονίζει όποιος έχει τη Διοίκηση του συμβάντος, της υπό εξέλιξη κρίσης.

Πώς όμως θα γίνει συντονισμός και κατ' επέκταση Διοίκηση για την διαχείριση μιας κρίσης όταν η Γ.Γ.Π.Π. δεν γνωρίζει με κάθε λεπτομέρεια το έργο, τη δράση, τις δυνάμεις, τις δυνατότητες και τα όρια του κάθε φορέα που επιχειρεί να συντονίσει; ειδικά όταν κάθε κρίση είναι εντελώς διαφορετική από την προηγούμενη και άρα απαιτεί διαφορετικό επιχειρησιακό χειρισμό και επομένως συντονισμό; Π.χ. Διαφορετικό χειρισμό και συντονισμό απαιτούσε η πτώση του Κυπριακού Αεροσκάφους «Helios», την 19^η-8-2005,

όπου την πτώση ακολούθησε μεγάλη δασική πυρκαγιά, η οποία και δυσχέραινε το έργο της διάσωσης, και διαφορετικό χειρισμό και συντονισμό απαιτούσε το ναυάγιο του Κρουαζιερόπλοιου Sea Diamond, την 5^η-4-2007, στην Σαντορίνη, όπου απαιτούνταν απεγκλωβισμός και διάσωση των επιβατών και παράλληλα θαλάσσια ή υποθαλάσσια έρευνα για την ανεύρεση των αγνοουμένων και στο τέλος προσωρινή φιλοξενία στην Σαντορίνη μέχρι την εύρεση τρόπου και μέσων για την προώθηση των τουριστών στην χώρα τους.

Προφανώς, ο νομοθέτης όταν αναφερόταν στον όρο συντονισμό δεν εννοούσε τα παραπάνω. Δεν εννοούσε δηλαδή τον συντονισμό με την έννοια της Διοίκησης, με την έννοια του τί θα κάνουν οι φορείς στην κρίση; Αλλά απέδιδε τον όρο «συντονισμό» με την έννοια της ρύθμισης, της συνέργειας, του εναρμονισμού των δράσεων των εμπλεκόμενων επιχειρηματικών φορέων με στόχο την επίτευξη του μέγιστου και αρτιότερου αποτελέσματος.

Να βρεθεί επομένως στο χώρο της κρίσης η Γ.Γ.Π.Π. και να επιλύσει τα προβλήματα που δημιουργούνταν από την ταυτόχρονη εμπλοκή πολλών υπηρεσιών και φορέων την ώρα της δράσης τους. Η Πολιτική Προστασία δηλαδή θα συντονίζει – εναρμονίζει τις δράσεις των επιχειρηματικών φορέων χωρίς να υπεισέρχεται σ' αυτές μεθοδολογικά και διαχειριστικά. **Να έχει το ρόλο «της ομπρέλας» δράσεων**, χωρίς να αναλαμβάνει αυτήν καθ' εαυτήν την δράση σε τακτικό επίπεδο. Άλλωστε ακόμα και σήμερα η Γ.Γ.Π.Π. δεν διαθέτει ίδια μέσα επιχειρήσεων παρά μόνο όσα μισθώνει γι' αυτό το σκοπό. Αυτή η σημαντική παράμετρος ακόμα και σήμερα αν και επιχειρησιακά έχει πια γίνει ξεκάθαρη στους φορείς, δεν έχει ξεκαθαρίσει νομοθετικά, με αποτέλεσμα τα προαναφερόμενα.

Υπάρχουν όμως και άλλα πολύ σοβαρά ζητήματα που καθηλώνουν την επιχειρηματική δράση της Γ.Γ.Π.Π. όπως :

2. Η μεγάλη εσωστρέφεια των επιχειρησιακών φορέων (Ένοπλες Δυνάμεις, Ελληνική Αστυνομία, Πυροσβεστικό Σώμα, Λιμενικό), και υπηρεσιών, οργανισμών κοινής Ωφέλειας (Δ.Ε.Η., Ο.Τ.Ε., Δ.Ε.Π.Α., Ε.ΥΔ.ΑΠ., Ε.Μ.Υ., Ο.Α.Σ.Π., Ε.Κ.Α.Β. κ.α.) που υπάγονται στην Πολιτική Προστασία.

Η εσωστρέφεια των φορέων, κατά την γνώμη μου οφείλεται σε μια σειρά από αιτίες που αναπτύχθηκαν λόγω παθογένειας του ελληνικού γραφειοκρατικού συστήματος δημόσιας διοίκησης το οποίο δεν φροντίζει κανείς να θεραπεύσει.

α) Εσωστρέφεια σημαίνει ένα περιορισμό των δυνατοτήτων συνεργασίας, γιατί η κάθε υπηρεσία δημιουργεί ένα προστατευτικό περιβάλλον, ένα κλειστό περιβάλλον εργασίας άρα και ασφαλείας, καλλιεργώντας την λανθασμένη νοοτροπία της απώλειας κεκτημένων ή έστω της πιθανής απώλειας, σε περίπτωση εξωστρέφειας.

β) Η σημερινή εσωστρέφεια των επιχειρησιακών φορέων είναι αποτέλεσμα της έλλειψης παιδείας σύγχρονης αντίληψης, με εκσυγχρονιστικό προσανατολισμό, η δια βίου εκπαίδευση και η συνεχής επιμόρφωση και επικαιροποίηση των δεξιοτήτων των στελεχών των Επιχειρησιακών Φορέων θα έπρεπε να είναι το ζητούμενο όχι μόνο της Πολιτικής Προστασίας αλλά και της Κοινωνίας, με **στόχο την Κοινωνία της Γνώσης αλλά και της Συμμετοχής**⁸⁷. Η **ανυπαρξία Σχολής Εθνικής Διοίκησης** για τα στελέχη των Επιχειρησιακών Φορέων είναι ενδεικτική του προσανατολισμού της παρούσας εκπαίδευσης αυτών των στελεχών και των παρενεργειών αυτής της έλλειψης.

Το υπάρχον εκπαιδευτικό σύστημα που γεννά τα στελέχη των επιχειρηματικών φορέων δεν είναι απόλυτα ενταγμένο στο Σύστημα της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης (Πανεπιστήμια ή άλλα ερευνητικά κέντρα) ούτε και υπάρχει ουσιαστική συνεργασία ή διασύνδεση με τα ιδρύματα της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης.... Οι επιχειρηματικοί φορείς έχουν κατοχυρώσει δικές τους αποκλειστικά σχολές, που θεωρούνται ανώτατες τυπικά, αλλά ουσιαστικά είναι αποκομμένες από τα ερευνητικά προγράμματα, την πρωτογενή έρευνα και γενικότερα όλη την εξελικτική εκπαιδευτική διαδικασία.

Εφαρμογή προγραμμάτων ανταλλαγής σπουδαστών των Σχολών των Επιχειρησιακών Φορέων με φοιτητές αντίστοιχων Διεθνών Επιχειρησιακών Φορέων π.χ. κάποια εξάμηνα μαθήματα της Πυροσβεστικής Ακαδημίας ή της αντίστοιχης σχολής της Αστυνομίας να γίνονται μέσω ανταλλαγών φοιτητών στις αντίστοιχες σχολές του Εξωτερικού (Αγγλία, Γερμανία, Γαλλία, Η.Π.Α.)

γ) Επιπλέον η ύπαρξη της στολής δημιουργεί διαχωριστικά πλαίσια ίσως και ένα φοβικό σύνδρομο, όχι μόνο ανάμεσα στην κοινωνία και τον ένστολο, αλλά και ανάμεσα στους ίδιους τους ένστολους με αποτέλεσμα να μην υπάρχει μια αμφίδρομη σχέση ανοικτής επικοινωνίας άρα και εμπιστοσύνης. Η συνήθης υποστελέχωση των Σωμάτων Ασφαλείας με την ταυτόχρονη υπερφόρτωση καθηκόντων, ευθυνών και αποστολών, πολλές φορές υπό

⁸⁷ Δρ. Χρηστάκης Μιχαήλ, *Δια βίου Εκπαίδευση του Ανθρώπινου Δυναμικού στη Διαχείριση κινδύνων και κρίσεων και η Διάσταση της Ποιότητας*, Επιστημονική Ημερίδα «Ολική Ποιότητα στη Διαχείριση Κινδύνου – Κρίσεων», σελ. 71, Πυροσβεστική Ακαδημία, Αθήνα, Φεβρουάριος 2006

συνεχή υπερωριακό χρόνο απασχόλησης, χωρίς ανάλογες υποδομές και διάθεση πόρων, ανθρωπίνων και μη, μόνο ως τροχοπέδη λειτουργία για την παραγωγή ποιοτικού έργου είναι.

δ) Η εσωστρέφεια ενισχύει την γραφειοκρατία της δημόσιας διοίκησης, η οποία με τη σειρά της καταλήγει στην διατήρηση περισσότερων κεκτημένων δικαιωμάτων. Π.χ. εάν δεν υπήρχε εσωστρέφεια και είχαμε ένα κέντρο επιχειρήσεων (Αστυνομία, Πυροσβεστική, ΕΚΑΒ, κ.α.) για όλους τους φορείς σε κάθε πόλη, αυτόματα θα καταργούνταν αρκετές θέσεις (θα υπήρχε ένας μόνο διοικητής του κέντρου και όχι ένας για κάθε ένα από αυτά κ.α.). Αυτό εξ' ορισμού θα συνεπαγόταν κατάργηση θέσεων άρα και δικαιωμάτων. Άρα τα στελέχη των φορέων που ελέγχουν και κατευθύνουν τους αντίστοιχους φορείς δεν επιδιώκουν τις μεγάλες τομές λόγω του φόβου της απώλειας των κεκτημένων τους και λειτουργούν ως ισχυρές ομάδες πίεσης για τη διασφάλιση των δικών τους συμφερόντων.

ε) Η ύπαρξη εσωστρέφειας σε σχέση και με τους αντίστοιχους Ευρωπαϊκούς φορείς υστερεί απελπιστικά σε επίπεδο Διεθνών και Δημοσίων Σχέσεων με αποτέλεσμα και η **συμμετοχή** σ' αυτές της Διεθνείς – Δημοσίες Σχέσεις να μην είναι **ισοκατανεμημένη** ώστε η αποκτηθείσα εμπειρία, εκπαίδευση, τεχνογνωσία να μην διαχέεται στο σύνολο του προσωπικού των υπαλλήλων των φορέων. Π.χ. στα ζητήματα εκπαίδευσης στελεχών ελληνικών φορέων με τους αντίστοιχους ευρωπαϊκούς, ποιοι συμμετέχουν κάθε φορά; Έπειτα εκπαιδεύουν αυτοί το σύνολο του υπόλοιπου προσωπικού ώστε να υπάρχει ανταλλαγή τεχνογνωσίας και απόψεων; Δυστυχώς, η έως τώρα εμπειρία καταδεικνύει ότι η συμμετοχή δεν είναι ισοκατανεμημένη, ούτε και υπάρχει μεταλαμπάδευση γνώσεων και εμπειριών στο σύνολο του προσωπικού, συνήθως τα στελέχη της επαρχίας αγνοούνται συστηματικά, όχι γιατί δεν είναι ικανά, αλλά γιατί τα χωρίζει μια σημαντική απόσταση από τα κέντρα αποφάσεων των φορέων τους.

στ) Η εσωστρέφεια των επιχειρηματικών φορέων τόσο στην οργάνωση τους όσο και στη δράση, τους αποτρέπει από τη δημόσια αυτοκριτική, την αυτοκριτική με διάθεση αλλαγής του τρόπου σκέψης που οδήγησε ή οδηγεί στα ίδια διαδοχικά επιχειρησιακά σφάλματα. Αλήθεια ποια είναι η δημόσια αυτοκριτική της Πολιτικής Προστασίας για τις καταστροφικές πυρκαγιές του 2007; Των υπολοίπων επιχειρησιακών φορέων; Λειτουργήσαν σωστά; Όλα έγιναν όπως έπρεπε; Δεν μπορούσε να γίνει τίποτα διαφορετικό; Γιατί δεν ανακοινώνεται με διάθεση κριτικής σκέψης ώστε να αποφευχθούν μελλοντικά παρόμοια σφάλματα; Γνωρίζουν π.χ. οι άρχοντες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ότι είναι υπεύθυνοι για την εκκένωση

κοινοτήτων σε παρόμοιες περιπτώσεις; Ξέρουν τι να πράξουν; Υπάρχουν σχέδια; ή περιμένουμε μοιρολατρικά να ξανασυμβούν τα ίδια; Έμαθαν οι υπάλληλοι των τοπικών κοινωνιών και των επιχειρησιακών φορέων από τα όσα έγιναν το 2007, έστω να μην επαναληφθούν τα ίδια;

3α. Το πρωτεύον και απολύτως αναγκαίο ζήτημα της επικοινωνίας. Έχοντας υπ' όψη, ότι : Κρίση είναι οποιοδήποτε «γεγονός», «πράξη», «φυσική ή τεχνητή ενέργεια» που απειλεί άμεσα την οργάνωση, δομή και ευημερία του κοινωνικού συνόλου με αντίκτυπο σε τοπικό, εθνικό ή διεθνές επίπεδο άλλοτε με βραχυπρόθεσμα ή μακροπρόθεσμα αποτελέσματα. Είναι δηλαδή μια απρόβλεπτη κατάσταση, ιδιαίτερος εύθραυστη που εξελίσσεται με ταχύτητα, σε κλίμα έντασης και αμφισβήτησης με κίνδυνο να ξεφύγει από κάθε έλεγχο . Άρα για να διαχειριστείς, να συντονίσεις και να φέρεις σε αίσιο πέρας μια οποιαδήποτε κρίση, απαιτείται να έχεις στο Εθνικό Κέντρο Χειρισμού Κρίσεων σου (Κέντρο της Γ.Γ.Π.Π.), άμεσα ξεκάθαρη εικόνα της κατάστασης στον τόπο που βρίσκεται υπό εξέλιξη μια κρίση, να αντιλαμβάνεσαι διαρκώς πώς εξελίσσονται τα πράγματα, ποιες οι ανάγκες της υπό εξέλιξη επιχείρησης, τόσο των εμπλεκόμενων φορέων όσο και του κόσμου που έχει πληγεί, επίσης οι εντολές του Κέντρου λόγω της συνολικής πληροφόρησης που θα διαθέτει, να λειτουργούν καταλυτικά ως προς την εξέλιξη των επιχειρήσεων και την παροχή βοήθειας στον κόσμο.

Αυτό μέχρι σήμερα το Επιχειρησιακό Κέντρο της Γ.Γ.Π.Π. δεν το είχε καταφέρει στον καλύτερο δυνατό βαθμό, δηλαδή δεν υπήρχε η δυνατότητα συνεχούς, αξιόπιστης πληροφόρησης των τεκταινομένων και παρέμβασής του, δίνοντας κρίσιμες εντολές που θα άλλαζαν ή θα βελτιώναν πολύ τη διαχείριση μιας κρίσης.

Το πολύ σοβαρό αυτό πρόβλημα το Κέντρο Επιχειρήσεων το έλυσε με τους Ραδιοερασιτέχνες που πήγαιναν στο κέντρο επιχειρήσεων για να βοηθήσουν. Υπάρχει δηλαδή μια εθελοντική ομάδα Ραδιοερασιτεχνών που έχει εγκαταστήσει κεραίες και άλλα συστήματα επικοινωνίας και τα χρησιμοποιούσε για να δίνει πληροφορίες στο κέντρο.

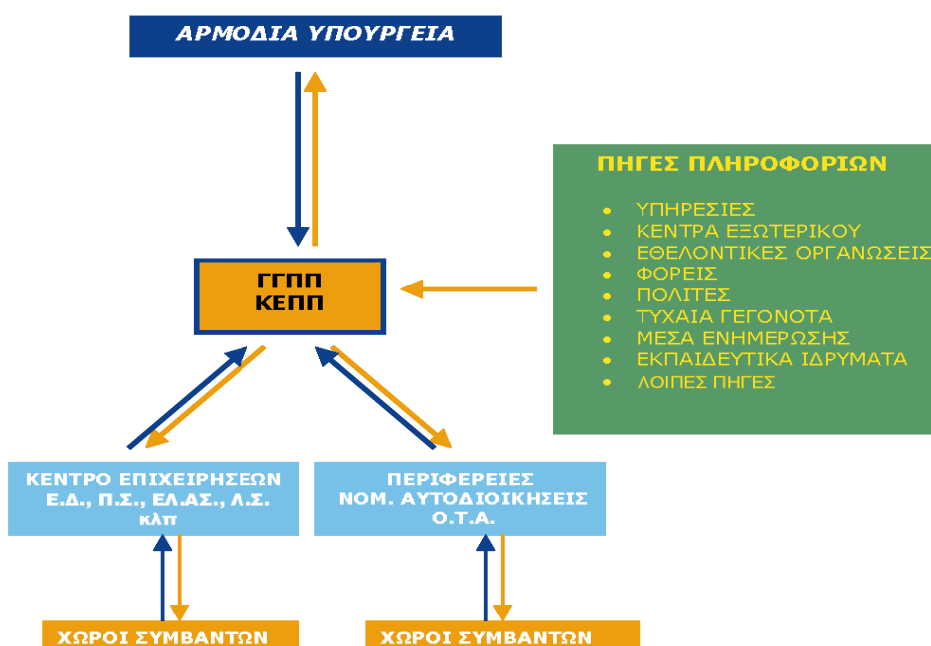
Είναι εύκολο να καταλάβει κανείς ότι η πληροφόρηση δεν μπορούσε να είναι άμεση, συνεχής, (επιτόπια όχι μόνο της κρίσης αλλά και σε κάθε σημείο αυτής ή σε κάθε διαφορετικό σημείο επέμβασης του κάθε επιχειρησιακού φορέα), καθώς επίσης και την απόλυτη εξάρτηση του Εθνικού Κέντρου Επιχειρήσεων μόνο από τις φιλότιμες προσπάθειες των Ραδιοερασιτεχνών, την εποχή μάλιστα της απόλυτης αφθονίας των τεχνολογικών

επιτευγμάτων στον τομέα της επικοινωνίας και της ευκολίας απόκτησής αυτού του υλικού (τα υλικά πωλούνται ελεύθερα στην αγορά), γνωρίζοντας ότι εδώ και πολλά χρόνια υπάρχει η δυνατότητα επικοινωνίας όχι μόνο με οποιοδήποτε σημείο του πλανήτη αλλά και έξω από αυτόν (π.χ. επικοινωνία με διαστημικές αποστολές στην Σελήνη).

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
& ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ**

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ',
Στο Σχέδιο «ΕΕΝΟΚΡΑΤΗΣ».

ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΡΟΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

** Είναι αυτονόητο ότι η αξιολόγηση και εκμετάλλευση των πληροφοριών γίνεται από τις κατά λόγο αρμοδιότητας υπηρεσίες και φορείς. Ροή πληροφοριών υπάρχει σε όλους τους εμπλεκόμενους αναλόγως των αναγκών και ιδιαιτεροτήτων.*

Ο Γενικός Γραμματέας
Πολιτικής Προστασίας

Ιωάννης Γεωργακόπουλος

Πίνακας 9 : Διάγραμμα Ροής Πληροφοριών , Πηγή : η ιστοσελίδα της Γ.Γ.Π.Π

Αν λοιπόν δεν είχε χρηματοδοτηθεί μέχρι σήμερα, μια από τις απολύτως βασικές προτεραιότητες του Εθνικού Κέντρου Επιχειρήσεων, τότε είναι εύκολο να αντιληφθεί κανείς τι σημασία που αποδίδει η εκάστοτε Κυβέρνηση στην Γ.Γ.Π.Π., τι περιμένει από αυτήν και

πόσο μπορεί εκείνη (η Γ.Γ.Π.Π) να επιτύχει στο έργο της, αν στερείται τα απολύτως αναγκαία για να μπορέσει να φέρει σε πέρας το έργο της;

Τουλάχιστον είναι παρήγορο ότι πολύ πρόσφατα πια, το Εθνικό Κέντρο Επιχειρήσεων έχει συνδεθεί δορυφορικά με τα κέντρα (τις έδρες) των δεκατριών (13) περιφερειών της χώρας και έχει τη δυνατότητα πληροφόρησης με ήχο και εικόνα συνεχώς και άμεσα, μέσω εγκατεστημένου προγράμματος και επιδίωξη της Γ.Γ.Π.Π. είναι να επεκταθεί αυτό το πρόγραμμα και στις Νομαρχίες, αν φυσικά υπάρξει χρηματοδότηση. Χρησιμοποιεί επίσης ανεξάρτητες, ξεχωριστές γραμμές του Ο.Τ.Ε. με τριπήφια νούμερα (διαβαθμισμένο υλικό) για την άμεση επικοινωνία με τον Περιφερειάρχη της κάθε Περιφέρειας καθώς επίσης και με νευραλγικούς φορείς της χώρας (π.χ. με το Σ.Ε.Κ.Υ.Π.Σ. – Συντονιστικό Επιχειρησιακό Κέντρο Υπηρεσιών Πυροσβεστικού Σώματος). Αυτή όμως η μορφή επικοινωνίας ισχύει μόνο για τις έδρες της Περιφέρειας και όχι για όλη την επικράτειά της, εκεί το πρόβλημα της επικοινωνίας επιλύεται μέσω και πάλι των ραδιοερασιτεχνών. Δηλαδή αν γίνει ένας ιδιαίτερα καταστροφικός σεισμός στην Περιφέρεια Κρήτης και πλήξει πολύ σοβαρά το Ηράκλειο και το Ρέθυμνο, από το Ηράκλειο (που είναι η έδρα της Περιφέρειας) η πληροφόρηση θα είναι άμεση με εικόνα και ήχο, ενώ η επικοινωνία με το Ρέθυμνο θα γίνεται με τους Ραδιοερασιτέχνες.

3β. Η επικοινωνία του Μ.Ι.Σ. της Ευρωπαϊκής Ένωσης με το Κέντρο Επιχειρήσεων της Γ.Γ.Π.Π. γίνεται μέσω τηλεφώνου, Φαξ, ανοικτού e-mail, και μέσω κρυπτογραφημένου συστήματος (μόνο με κωδικό δηλαδή).

Συγκεκριμένα το καλοκαίρι του 2007, όταν η χώρα μας χρειάστηκε βοήθεια στις Δασικές πυρκαγιές της Πελοποννήσου και της Εύβοιας, έστειλε το αίτημα του επιχειρησιακού φορέα (Πυροσβεστική) στο Μ.Ι.Σ. και το Μ.Ι.Σ. της Ε.Ε. έστειλε το αίτημα στις χώρες μέλη. Η κάθε χώρα που είχε την δυνατότητα να στείλει βοήθεια, έστειλε την προσφερόμενη βοήθεια της στο Κέντρο της Γ.Γ.Π.Π. την οποία βοήθεια το Επιχειρησιακό Κέντρο της Γ.Γ.Π.Π. την διαβίβαζε στον αιτηθέντα φορέα (π.χ. Πυροσβεστικό Σώμα) για την αποδοχή της ή όχι.

Η προσφερόμενη βοήθεια τότε ήταν πυροσβεστικά ελικόπτερα και αεροσκάφη, καθώς και επίγεια τμήματα τα οποία θα βοηθούσαν στην κατάσβεση των δασικών πυρκαγιών.

4. Η έως τώρα λειτουργία της Γ.Γ.Π.Π. απέδειξε ότι **δυστυχώς δεν έχει την δυνατότητα λήψης μέτρων για την μείωση ή την εξάλειψη της κρισιμότητας ενός κινδύνου**, π.χ. είναι γνωστό σ' όλους, ότι κάθε χρόνο η Ακτή Βασιλειάδη στον Πειραιά πλημμυρίζει, και

παρότι το γνωρίζουν οι πάντες τίποτα δεν αλλάζει. Αυτό συμβαίνει γιατί τα όποια μέτρα λαμβάνει η Γ.Γ.Π.Π. είναι καθαρά εισηγητικού χαρακτήρα και όχι δεσμευτικά. Η Γ.Γ.Π.Π. δηλαδή πραγματοποιεί μια απλή καταγραφή των προβλημάτων, δίνει στατιστικά του κινδύνου και της περιοχής και παράλληλα γίνεται και η κοινοποίησή τους στις αντίστοιχες Αρχές (Υπουργεία, Υπηρεσίες) και στον αρμόδιο επιχειρησιακό φορέα. Δυστυχώς όμως τίποτα παραπάνω. Ακόμα και όταν η ίδια (το προσωπικό της) διαπιστώνει ότι τα προτεινόμενα της μέτρα δεν εκτελούνται. Οι εγκύκλιες διαταγές της μιλούν για το δέον δεν είναι όμως δεσμευτικές.

Έχει πλήρη αδυναμία πίεσης για την εφαρμογή και εκτέλεση των προτεινομένων μέτρων της. Έτσι χρηματοδοτούνται οι Δήμοι της χώρας για να διαθέτουν Γραφείο Πολιτικής Προστασίας και τα χρήματα χρησιμοποιούνται κατά κόρον σ' άλλες δραστηριότητες, ανάλογα με την διάθεση του δημάρχου και τον τρόπο που αντιλαμβάνεται τις ανάγκες του Δήμου του, χωρίς να υπάρχει έλεγχος του Δημάρχου και καταλογισμός ευθυνών (διοικητικών κ.α.)

5. Τα βασικά εργαλεία του Κέντρου Επιχειρήσεων της Γ.Γ.Π.Π. για τη διαχείριση μιας κρίσης είναι καθαρά εμπειρικά. Υπάρχουν μνημόνια ενεργειών με ενέργειες και τηλέφωνα **αρχικής ενεργοποίησης** του κρατικού μηχανισμού καθώς και τηλέφωνα των φορέων για τα πιθανά αιτήματα που θα προκύψουν.

Τα πρώτα μνημόνια ενεργειών ουσιαστικά ξεκίνησαν από το συμβάν στο Γραμματικό με την πτώση του Κυπριακού Αεροσκάφους Helios, που όπως αποδείχτηκε ήταν ένα πολυσυμβάν με πολλούς εμπλεκόμενους φορείς και αυτό αποτέλεσε το έναυσμα να καταρτιστούν οδηγίες για τα επόμενα συμβάντα.

Δυστυχώς δεν υπάρχουν όμως συγκεκριμένα σχέδια επέμβασης με τυποποιημένη ακολουθία ενεργειών, και δράσης. Ακόμα και αυτό το ίδιο το «Σχέδιο Ξενοκράτης» της Γ.Γ.Π.Π. αποτελεί ουσιαστικά μια μελέτη και όχι ένα σχέδιο στην κυριολεξία της έννοιας του. Η Γ.Γ.Π.Π. ουσιαστικά στις ενέργειες της εκτός από την αρχική κινητοποίηση των αρμόδιων επιχειρησιακών φορέων εμπλέκεται επίσης μόνο με την μίσθωση μέσων και υλικών για το συμβάν. Συνήθως όμως σ' αυτά, επειδή εμπλέκονται πολύ ισχυρά συγκρουόμενα επιχειρηματικά συμφέροντα, και ανάλογα με το είδος της κρίσης και της καταστροφής, η περιοχή της κρίσης κηρύσσεται άμεσα σε Κατάσταση Έκτακτης Ανάγκης και άρα έχουμε απ' ευθείας αναθέσεις σε υλικά και μέσα σε τοπικό επίπεδο, ώστε να μην χάνεται πολύτιμος

χρόνος με Διαγωνισμούς και Ενστάσεις επ' αυτών, οπότε η Γ.Γ.Π.Π. δεν εμπλέκεται, παρά μόνο αν δεν φτάνουν τα διαθέσιμα τοπικά μέσα και υλικά. Άρα η μίσθωση υλικών και μέσων γίνεται από την Γ.Γ.Π.Π. υπό προϋποθέσεις.

Για τους ίδιους επίσης προαναφερόμενους λόγους δεν υπάρχουν σχέδια (χαμηλής, μέτριας και υψηλής επικινδυνότητας) ανά περιοχή, για τα συγκεκριμένα προβλήματα που ενδεχομένως θα αντιμετωπίσει αυτή η περιοχή. Τέτοια σχέδια υπάρχουν μόνο στην κάθε Περιφέρεια και στην κάθε αντίστοιχη Νομαρχία και αν προκύψει οποιοδήποτε πρόβλημα χρησιμοποιούνται οι ανεξάρτητες μισθωμένες γραμμές του Ο.Τ.Ε. με τα τριπήφια νούμερα και θα ρωτήσουν από το Επιχειρησιακό Κέντρο πώς θα βοηθήσουν, ή τι χρειάζονται σε υλικά και μέσα αν δεν επαρκούν τα τοπικά.

6. Η Γ.Γ.Π.Π. ως ο κατεξοχήν φορέας που θα συντονίσει, και θα διαχειριστεί μια κρίση, ίσως μείζονος σημασίας για την χώρα, **οφείλει να είναι διαρκώς σε επαγρύπνηση, να σχεδιάζει και να εκτελεί ασκήσεις με τους φορείς**, τις Υπηρεσίες και τα Υπουργεία της χώρας. Αυτό αν και συμβαίνει, π.χ. κάνει ασκήσεις με φορείς (Μετρό Α.Ε., Σήραγγα Α.Ε. Βενιζέλος κ.α.) καθώς και με κάποια Υπουργεία (Εσωτερικών -στις 28-4-2009 διεξαγόταν Πανελλαδικά η Πυροσβεστική Άσκηση «Πυρσός» υπό την αιγίδα της Γ.Γ.Π.Π), Εξωτερικών, Εθνικής Άμυνας και Υγείας- παρά ταύτα δεν πραγματοποιεί ασκήσεις με τα υπόλοιπα υπουργεία.

Αυτό σημαίνει ότι η βύθιση του Κρουαζιερόπλοιου Sea Diamond, ανεξαρτήτως των αιτίων βύθισής του, σε μια χώρα που η πρώτη της βιομηχανία είναι ο Τουρισμός θα μπορούσε να αποβεί καταστροφική, όχι μόνο σε οικονομικό επίπεδο αλλά και σε επίπεδο ασφάλειας των τουριστών (ποιος θα ήταν ο αντίκτυπος για την χώρα αν είχαν πνιγεί μερικοί τουρίστες σχεδόν μέσα στο λιμάνι της Σαντορίνης;), και σε επίπεδο μάρκετινγκ και σε επίπεδο διαφήμισης, γι' αυτό και όσοι συμμετέχουν στην προσπάθεια διαχείρισης και αντιμετώπισης μιας κρίσης θα πρέπει να θυμούνται το ρητό ότι «ο καλύτερος τρόπος να βγεις από κάτι είναι να βγεις μέσα από αυτό». Εμείς πώς θα θέλαμε να καταλήξει αυτή η δοκιμασία για τη χώρα μας, ως κρίση ή ως μεγάλη ευκαιρία διαφήμισης, αξιοπιστίας και εξυπηρέτησης των εθνικών μας στόχων και επιδιώξεων;

Διότι είναι απολύτως σίγουρο ότι ως χώρα θα κληθούμε να αντιμετωπίσουμε διάφορες κρίσεις λόγω φυσικών ή άλλων καταστροφών τις οποίες δεν μπορούμε να αποτρέψουμε να συμβούν. Άρα είναι λογικό να προετοιμαζόμαστε ώστε η τελική διαχείριση, όπου αυτό είναι

ανθρωπίνως εφικτό, να θεωρηθεί ως ευκαιρία για επιτυχή αποτελέσματα και όχι ως κρίση με συνέπειες.

Θα πρέπει επίσης εδώ να αναφερθεί ότι στην Γ.Γ.Π.Π. υπάρχουν σχέδια ετοιμότητας και επιχειρησιακής δράσης των ζωτικών βιομηχανιών της χώρας (Δ.Ε.Η., Δημόκριτος, κ.α.), ιδίως όσα προβλέπονται από την Συνθήκη Sevezo τα οποία υποβάλουν οι Βιομηχανίες στην Γ.Γ.Π.Π. και στους αντίστοιχους τοπικούς φορείς (αντίστοιχη Νομαρχία, Περιφέρεια, Πυροσβεστική κ.α.). Τα σχέδια υπάρχουν κυρίως μετά το ατύχημα στην εταιρεία ΧΥΜΑ Α.Ε. (φωτιά σε δεξαμενές με χημικά στις 26-7-2006, στο Λαύριο Αττικής, όπου τοξικό νέφος για πολλές ώρες είχε κατακλύσει τον αττικό ουρανό), όπου εκείνη συνέχιζε να λειτουργεί κανονικά, παρόλο που οι τοπικές αρχές είχαν αρνηθεί την αδειοδότηση της εταιρείας. Το περιστατικό αυτό, το οποίο δεν είναι το μόνο, δείχνει την παθογένεια του ελληνικού γραφειοκρατικού συστήματος, με την ανυπαρξία ουσιαστικών ελέγχων, και επιβολής των αποφάσεών του, καθώς επίσης και την παντελή ατιμωρησία των κάθε είδους παρανομούμενων επιχειρηματιών.

Θεωρείται αδιανόητο, ότι, το Επιχειρησιακό Κέντρο της Γ.Γ.Π.Π., αυτό που έκανε για την διαχείριση της κρίσης και την προστασία των συμπολιτών μας στην ευρύτερη περιοχή του Λαυρίου **ήταν απλώς, η αρχική κινητοποίηση** του κρατικού μηχανισμού, δηλαδή της Πυροσβεστικής (η οποία έτσι κι αλλιώς θα επενέβαινε) και των λοιπών τοπικών αρχόντων. Γίνεται κατανοητό ότι αυτός ο ρόλος στον οποίο περιορίζεται δεν είναι ο κύριος λόγος για τον οποίο ιδρύθηκε και λειτούργησε. Αυτό δεν ονομάζεται ούτε και είναι διαχείριση της κρίσης, κατά την ταπεινή γνώμη του γράφοντος....

7. Στον τομέα της Ασφάλειας των Πολιτών, η Γ.Γ.Π.Π. επιχειρεί συνεχώς να ενημερώνει τους πολίτες με δελτία τύπου στους διαπιστευμένους δημοσιογράφους που βρίσκονται πλησίον του Κέντρου Επιχειρήσεων, (στον ίδιο όροφο με το Κέντρο) δυστυχώς όμως δεν μπορεί να παρεμποδίσει (δεν έχει όμως ουσιαστική ευθύνη γι' αυτό η Γ.Γ.Π.Π) τις υπερβολές των Μ.Μ.Ε. τα οποία στην προσπάθεια αύξησης της τηλεθέασης και στο κυνήγι της «αποκλειστικότητας» στο ρεπορτάζ είναι συνήθης πρακτική τους να υπερβάλλουν, να δημοσιοποιούν πληροφορίες άκρως εμπιστευτικές ή απόρρητες και να μην τηρούν τους στοιχειώδεις κανόνες δημοσιογραφικής δεοντολογίας, δημιουργώντας κλίμα ανασφάλειας στο κοινό που μπορεί να αποβεί μοιραίο για την ασφάλεια των πολιτών.

8. Επίσης αρνητική εντύπωση προκαλεί η ελλιπής στελέχωση της Γ.Γ.Π.Π. και η δημοσιοϋπαλληλική νοοτροπία που το διακατέχει. Σήμερα η Γ.Γ.Π.Π. είναι στελεχωμένη περίπου με σαράντα (40) άτομα προσωπικό, το οποίο διέπεται από το Δημοσιοϋπαλληλικό Κώδικα ως προς το χρόνο εργασίας του. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι οι υπάλληλοί της εργάζονται από το πρωί μέχρι το μεσημέρι και πλην περίπου πέντε (5) ατόμων (1 άτομο του Στρατού, 1 της Πυροσβεστικής, 1 του Λιμενικού, 1 της ΕΛ.Α.Σ, και τους καλοκαιρινούς μήνες με 1 μετεωρολόγο) που εκτελούν υπηρεσία 24ωρης βάρδιας στο Επιχειρησιακό Κέντρο της, όλοι οι υπόλοιποι σχολούν. Δεν εννοείται υπηρεσία που θέλει να διαδραματίσει μείζονα ρόλο στην αντιμετώπιση των κρίσεων της χώρας και τα στελέχη της το μεσημέρι να αποχωρούν από την εργασία τους μέχρι το επόμενο πρωί, αντιλαμβανόμενοι την εργασία τους, σαν εργασία σε ιδιωτική επιχείρηση.

Στα θετικά της Γ.Γ.Π.Π. δεν μπορεί να μην γίνει μνεία στα εξής:

1. Στη δυνατότητα λήψης αποφάσεων που έχει το Κ.Σ.Ο.Π. (το Κεντρικό Συντονιστικό Όργανο της Π.Π.) στο οποίο συμμετέχουν όλοι οι Γενικοί Γραμματείς όλων των Υπουργείων. Συγκαλείτε προληπτικά, ή κατά την διάρκεια μιας καταστροφής, ή κατά τη διάρκεια της διαχείρισης μιας κρίσης και εκεί οι αποφάσεις που λαμβάνονται είναι άμεσα εκτελεστές.

2. Στα θετικά επίσης της Γ.Γ.Π.Π. είναι η δυνατότητα που έχει να αντιμετωπίσει οποιαδήποτε καταστροφή (μικρής ή μεγάλης έκτασης) μέσω όμως πάντα της Νομαρχίας και της αντίστοιχης Περιφέρειας και των οργάνων τους (Σ.Ν.Ο. και Σ.Τ.Ο.). Ειδικά σε ό,τι αφορά τα καιρικά φαινόμενα που υπάρχει δυνατότητα αναγνώρισης πιθανού κινδύνου άρα και πρόληψης και προσπάθειας μείωσης των επιπτώσεων. Μπορεί δηλαδή να ενημερώσει τις αντίστοιχες Αρχές και Υπηρεσίες, και να κοινοποιήσει τον επερχόμενο κίνδυνο για τους πολίτες και την περιουσία τους ώστε να ληφθούν όλα τα αναγκαία προληπτικά μέτρα για την ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων των καιρικών φαινομένων (π.χ. προειδοποιήσεις για μεγάλη θαλασσοταραχή στους αλιείς, τους ναυτικούς, προειδοποιήσεις για πλημμύρες, ώστε να προετοιμαστούν οι άμεσα εμπλεκόμενοι (Πυροσβεστική) και οι πολίτες ώστε να είναι όσο το δυνατόν πιο έτοιμοι).

Σε εφαρμογή επίσης του Σχεδίου «Ξενοκράτης» το Επιχειρησιακό Κέντρο της Γ.Γ.Π.Π. είχε σχέδια αρχικής κινητοποίησης του Κρατικού μηχανισμού σε περίπτωση που η χώρα πληγεί

από ανεμοστρόβιλους εδώ και δύο χρόνια έτοιμα για εφαρμογή (όταν ελάχιστη σημασία δινόταν σ' αυτόν τον φυσικό κίνδυνο) τα οποία και εφάρμοσε δύο φορές φέτος (στις 25-3-2009 στην Μανωλάδα Ηλείας και στις 21-3-2009 στην Καλαμάτα στην περιοχή Ασπροχώματος με ανεμοστρόβιλο και υδροστρόβιλο). Γι' αυτό το λόγο και σε πρώτη φάση αποδείχθηκε έτοιμη να αντιληφθεί το μέγεθος και την έκταση του προβλήματος (στην Μανωλάδα Ηλείας, στις 25-3-2009 είχαμε δύο (2) νεκρούς και ένα τραυματία και εκτεταμένες ζημιές σε σπίτια και υποδομές και στα θερμοκήπια της περιοχής, ενδεικτικό της κατάστασης είναι το γεγονός ότι ο ανεμοστρόβιλος είχε ύψος 1,5 χλμ. και η ταχύτητα περιστροφής του έφτανε τα 200 χλμ/ώρα ! Διήρκεσε 10' λεπτά και προκλήθηκε από καταγιδοφόρο νέφος) κινητοποιώντας σε πρώτη φάση άμεσα τον Κρατικό Μηχανισμό. Στην συνέχεια (δεύτερη φάση) όταν δέχτηκε αιτήματα βοήθειας από τις πληγείσες περιοχές μπόρεσε γρήγορα να ανταποκριθεί (Τρίτη φάση – ικανοποίηση αιτημάτων), ώστε γρήγορα οι πληγείσες περιοχές να ξεκινήσουν την φάση αποκατάστασης των ζημιών – ώστε η περιοχή να επανέλθει στο στάδιο της ομαλοποίησης (την τέταρτη φάση).

3. Η καμπάνια ενημέρωσης του κοινού για να προστατευθεί από τους επαπειλούμενους κινδύνους φυσικών καταστροφών, κυρίως κινδύνους καιρικών φαινομένων.

4.3. Προτάσεις Αναβάθμισης της Γ.Γ.Π.Π.

1. Άμεση **ενίσχυση σε προσωπικό**, όχι μόνο σε επίπεδο διοικητικής υποστήριξης, αλλά και με ειδικούς επιστήμονες και επιχειρησιακό προσωπικό των φορέων

2. Άμεση **αλλαγή του ωραρίου εργασίας** του προσωπικού της

3. Επίσης **ενίσχυση της με μέσα και υλικά**. Θα μπορούσε για παράδειγμα να έχει πάντα σε αποκλειστική της ετοιμότητα :

Μία (1) ομάδα της Ε.Μ.Α.Κ. (Ειδική Μονάδα Αντιμετώπισης Καταστροφών)

Ένα (1) ελικόπτερο

Ένα (1) περιπολικό της ΕΛ.ΑΣ. κ.α.

Και όχι να υποβάλει αίτημα στον Αρχηγό του κάθε φορέα.

4. Θα έπρεπε επίσης, κατά τη γνώμη μου **να έχει και δικές της υπηρεσίες**, όπως στην έδρα κάθε περιφέρειας να λειτουργεί σε 24ωρη βάση ένα τοπικό κέντρο επιχειρήσεων (σύμφωνα με το Ν. 3013, Ξενοκράτης) που να υπάγεται απ' ευθείας στο Κέντρο Επιχειρήσεων της,

καθώς επίσης και το προσωπικό των Γραφείων Πολιτικής Προστασίας των Περιφερειών και των Νομαρχιών να υπάγεται απ' ευθείας στην Γ.Γ.Π.Π. και όχι στους Τοπικούς Φορείς.

5. Σήμερα όπως είναι η υπάρχουσα δομή σε τοπικό επίπεδο (Περιφέρεια – Νομαρχία), παρατηρείται πολλές φορές, για λόγους μικροκομματικών σκοπιμοτήτων, ανεξάρτητη διαφορετική λειτουργία των Γραφείων Πολιτικής Προστασίας χωρίς αλληλοενημέρωση και αλληλοκάλυψη (συνήθως δεν υπάρχει ενημέρωση από τους Περιφερειάρχες στους Νομάρχες για τα θέματα Πολιτικής Προστασίας). Άρα απαιτείται επείγοντως αλλαγή του οργανωτικού πλαισίου σε τοπικό επίπεδο.

6. Στην χώρα μας η Γ.Γ.Π.Π. υπάγεται στο Υπουργείο Εσωτερικών, ενώ σε άλλες χώρες (Ιταλία, Τουρκία) υπάγεται ο Γ.Γ.Π.Π. απευθείας στον Πρωθυπουργό, μειώνοντας γραφειοκρατικές διαδικασίες και προσδίδοντας της περισσότερο κύρος στην κοινωνία.

4.4. Μεταρρυθμίζοντας το Μηχανισμό Διαχείρισης Κρίσεων

Αν και έχουν γίνει αρκετά βήματα για την αντιμετώπιση των φυσικών καταστροφών στη χώρα μας και σε επιστημονικό, υλικοτεχνικό επίπεδο και σε νομοθετικό με ικανοποιητικά αποτελέσματα αρκετές φορές, οι ανάγκες που προέκυψαν από την εφαρμογή αυτών των αλλαγών αλλά και οι απαιτήσεις για ένα Σύγχρονο Κράτος Εθνικής Ασφαλείας ικανό να διαχειρίζεται αποτελεσματικά τις νέες «ασύμμετρες» απειλές και προκλήσεις που μπορούν να προκύψουν από το εξαιρετικά ρευστό περιβάλλον στο οποίο ζούμε, κάνουν επιτακτική την ανάγκη και νέων αλλαγών και λήψης πρόσθετων μέτρων, συγκεκριμένα :

Απαιτείται μια συνολική αλλαγή στην διαμόρφωση της ελληνικής πολιτικής κουλτούρας στο υψηλότερο θεσμικό και πολιτειακό επίπεδο της χώρας, όσον αφορά την αντιμετώπιση της διαχείρισης των φυσικών καταστροφών. Στο υφιστάμενο θεσμικό σύστημα στρατηγικής εθνικής ασφαλείας τα όργανα σχεδιασμού πολιτικής και διαχείρισης κρίσεων σε επίπεδο θεσμοποίησης με πρακτικούς όρους αποδεικνύονται αναποτελεσματικά.

Η εσωστρέφεια του ελληνικού πολιτικού συστήματος έχει καταστεί ισχυρό συστατικό της ελληνικής δημόσιας διοίκησης, επιτείνοντας το σοβαρό πρόβλημα του θεσμικού κενού και ως εκ τούτου οι εξελίξεις πολλές φορές μας ξεπερνούν. Αυτό έγινε κατανοητό με ιδιαίτερα οδυνηρό τρόπο στην αντιμετώπιση των δασικών πυρκαγιών το καλοκαίρι του 2007, όπου σχεδόν αποκλειστικά ένας επιχειρησιακός φορέας κλήθηκε να αντιμετωπίσει ουσιαστικά

μόνος του αυτήν την κρίση, ενώ απαιτούνταν όπως αποδείχτηκε εθνική και κοινωνική συστράτευση (ενεργότερη συμμετοχή Ο.Τ.Α. πολιτών, εθελοντών, χρήσης μηχανημάτων για την δημιουργία πολλών παράλληλων αντιτυρικών ζωνών, κ.α.)

Η άνευ προηγουμένου εθνική καταστροφή θα έπρεπε να λειτουργήσει καταλυτικά στην πολιτική ηγεσία της χώρας, των κομμάτων και να οδηγήσει στις αναγκαίες διακομματικές αλλαγές του θεσμικού πλαισίου ώστε αυτό να καταστεί πρακτικά λειτουργικό. Δεν είναι δίκαιο, όπως είναι αυτή τη στιγμή το θεσμικό πλαίσιο, να φταίει για όλα η Γ.Γ.Π.Π. η οποία μάλιστα εξαιτίας αυτού του προβληματικού θεσμικού πλαισίου αδυνατεί να βηματίσει σωστά.

Απαιτείται επιτακτικά το ταχύτερο δυνατόν η σύσταση ενός νέου Οργάνου στα πρότυπα του ΚΥΣΕΑ, γιατί αυτό ουσιαστικά εξαντλείται στην αντιμετώπιση κρίσεων των υπόλοιπων εθνικών θεμάτων και όχι αυτών των φυσικών καταστροφών. Η λειτουργία αυτού του οργάνου είναι απαραίτητη προϋπόθεση χώρας που επιθυμεί να έχει στρατηγικό σχεδιασμό και να προηγείται των εξελίξεων. Το όργανο αυτό θα πρέπει να είναι ένα κεντρικός και ευέλικτος μηχανισμός χειρισμού κρίσεων φυσικών καταστροφών με άμεση πρόσβαση σ' όλους τους εμπλεκόμενους φορείς σε επίπεδο φορέων και πολιτικής ηγεσίας. Τη λήψη αποφάσεων του θα πρέπει να χαρακτηρίζει η αρχή της επικουρικότητας (στις δασικές φωτιές το καλοκαίρι του 2008, στη Ρόδο υπήρξαν δήμοι που δεν έδιναν όλα τα μηχανοκίνητα μέσα τους, από φόβο μήπως προχωρήσει η φωτιά και μείνουν ακάλυπτα, έτσι δεν υπήρξε η απαιτούμενη συγκέντρωση αυτών των μηχανημάτων και η φωτιά συνεχώς τους ξεπερνούσε !)

Είναι προφανές λοιπόν ότι υπάρχει ένα ουσιαστικό πρόβλημα αξιοποίησης και διαχείρισης του προσωπικού των επιχειρησιακών φορέων, που με τη σειρά του οδηγεί σε σημαντική έλλειψη συντονισμού, η οποία επίσης με τη σειρά της μεγιστοποιεί της ατέλειες του συστήματος στην κοινωνία, γι' αυτό μόνο η ανάπτυξη και κυρίως η υποστήριξη ενός αποτελεσματικού θεσμικού πλαισίου στρατηγικής εθνικής ασφαλείας μπορεί να επιτρέψει σ' ένα μικρό / μεσαίο κράτος⁸⁸, όπως η Ελλάδα να «δρα στρατηγικά» και να προηγείται των εξελίξεων.

⁸⁸ Θάνος Ντόκος – Παναγιώτης Τσάκωνας Κατευθύνσεις Προοδευτικής Διακυβέρνησης, Μετασχηματίζοντας το μηχανισμό Εθνικής Ασφαλείας, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2009

Η Ευρωπαϊκή Ένωση με την ενιαία πολιτική της στην Πολιτική Προστασία μας δείχνει το δρόμο, ας τον αξιοποιήσουμε όσο το δυνατόν καλύτερα μέσω των συνεργασιών που μας δίνεται η δυνατότητα να έχουμε.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η ύπαρξη της Πολιτικής Προστασίας κρίνεται απαραίτητη για τη χώρα, και την κοινωνία, είναι ο μόνος ουσιαστικά οργανισμός, την περίοδο της ειρήνης, που αναλαμβάνει τη διαχείριση των κρίσεων στην αντιμετώπιση των φυσικών καταστροφών. Δυστυχώς οι σημερινοί κίνδυνοι των φυσικών καταστροφών έχουν συχνά διασυνοριακό χαρακτήρα και απαιτούν εγρήγορση, πολυμερή και συντονισμένη δράση, γιατί τα όρια τους, των εσωτερικών και εξωτερικών κινδύνων, είναι όλο και πιο συγκεχυμένα. Εξάλλου η μεταλλασσόμενη έννοια της σύγχρονης ασφάλειας, η αυξανόμενη αλληλεξάρτηση και ταυτόχρονα τρωτότητα των κοινωνιών μας από τις φυσικές καταστροφές καταρρίπτουν την μονοδιάστατη παλαιά αντιμετώπιση (μονο-υπουργική ή μονο-υπηρεσιακή) τους και επιβάλλουν ριζική αναθεώρηση του τρόπου σκέψης με τη χάραξη νέας εθνικής εξωστρεφούς πολιτικής, στην βάση της διακομματικής συναίνεσης, για την επίτευξη καλύτερης ασφάλειας, για την ευημερία και ομαλή συνεργατική λειτουργία της κοινωνίας μας.

Οι ευθύνες των σημερινών κοινωνιών σίγουρα δεν αφορούν τις αιτίες των φυσικών καταστροφών, οπωσδήποτε όμως αφορούν τις συνέπειές τους, γιατί ίσως... οι μεγάλες αλλαγές του 21^{ου} αιώνα να μην προέλθουν από τις επαναστάσεις, αλλά από τις μεγάλες φυσικές καταστροφές που θα έχουν καταλυτικές επιπτώσεις στην εξέλιξη των κοινωνιών μας.

Δυστυχώς επίσης, υπό αυτό το πρίσμα, κρινόμενο το έργο της Εθνικής μας Πολιτικής στην διαχείριση των κρίσεων αναφορικά με τις φυσικές καταστροφές και κατά συνέπεια της Γενικής Γραμματείας της Πολιτικής Προστασίας κρίνεται λιγότερο ικανοποιητικό, από ό,τι θα μπορούσε να είναι, για μια σειρά από σοβαρούς λόγους που καταθέτονται παρακάτω.

Η πλειοψηφία των πολιτών δεν γνωρίζει για την ύπαρξη της πολιτικής προστασίας ακόμα και σήμερα. Για ένα μεγάλο κομμάτι της ελληνικής κοινωνίας η λέξη Πολιτική Προστασία **παραμένει μια άγνωστη ή σχεδόν άγνωστη έννοια**, μη γνωρίζοντας ή μη

κατανοώντας το λόγο ύπαρξής της. Η ίδια η Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας δεν έχει καταφέρει να πείσει ότι συμμετέχει ενεργά για την προστασία του κοινωνικού συνόλου, ούτε έχει πείσει ότι σ' αυτήν ουσιαστικά πρέπει να συμμετέχει όλος ο κοινωνικός ιστός, γιατί σε μια οποιαδήποτε κρίση εν καιρώ ειρήνης εκείνη θα αναλάβει το βάρος της διαχείρισης και της προστασίας των πολιτών.

Επειδή είναι σχετικά πολύ πρόσφατη και ουσιαστικά παραμένει ακόμα στο στάδιο οργάνωσης, **προσπαθεί να αυτοπροσδιοριστεί, ομφαλοσκοπώντας** και δεν έχει αντιληφθεί την ύπαρξη και ουσιαστική αποστολή της στην κοινωνία και ευρύτερα στο κοινωνικοπολιτικό σύστημα της χώρας, είναι ένα πολύτιμο αγαθό που έχει υποχρέωση να προσφέρει στο κοινωνικό σύνολο. Δυστυχώς όμως, δεν έχει ξεκαθαρίσει η ίδια αν θα λειτουργεί ως **Επιτελικό Όργανο ή ως Επιχειρησιακός Φορέας**. Είναι κατανοητό ως νέος θεσμός, ως νέα υπηρεσία να έχει σωρεία προβλημάτων να αντιμετωπίσει μπροστά στο γιγάντιο έργο που της έχει ανατεθεί. Όμως αν δεν μπορεί γρήγορα να πείσει ότι ξέρει να ξεπερνά δυσκολίες, λειτουργικές, οργανωτικές, δομής κ.α. πώς θα πείσει μια κοινωνία αυστηρή στην κριτική της, ότι μπορεί πραγματικά να διαχειριστεί κρίσεις και να σταθεί στο ύψος των απαιτήσεων και των περιστάσεων; Ο χρόνος που έχει περάσει όλο αυτό το διάστημα που λειτουργεί δεν είναι μεγάλος, αν όμως συνεχίσει να λειτουργεί με την ίδια νοοτροπία και αντίληψη, τίποτα δεν προδικάζει ότι θα τα καταφέρει.

Ένα πολύ σοβαρό εμπόδιο στην λειτουργία της είναι η **δυσλειτουργική της δομή**, η οποία δεν είναι κεντρική, ενιαία, να διαχέεται άμεσα και απευθείας στον πολίτη ώστε αυτός να μην μπερδεύεται μέσω διαφορετικών οργανισμών και υπηρεσιών. Υπάρχει μια μεγάλη σύγχυση ρόλων στο αντικείμενό της, με πολυδιάσπαση του αντικειμένου της από διάφορες υπηρεσίες και οργανισμούς, με επικάλυψη αρμοδιοτήτων, με αδυναμία επικοινωνίας και ανταλλαγής πληροφοριών, με τελικό αποτέλεσμα κανένας να μην προσφέρει ουσιαστική πολιτική προστασία στον πολίτη, ιδιαίτερα όταν εκείνος την χρειάζεται. Έτσι υπάρχουν γραφεία πολιτικής προστασίας σχεδόν πάντα υποστελεχωμένα και στις Περιφέρειες και στις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και στους Ο.Τ.Α. με το ίδιο αντικείμενο, χωρίς ουσιαστικό, πρακτικό και λειτουργικό αποτέλεσμα. Π.χ. Οι Δήμαρχοι γνωρίζουν (;) ότι είναι υπεύθυνοι για την εκκένωση των Δημοτικών τους Διαμερισμάτων, και πώς θα γίνει αυτή η διαδικασία; τι στιγμή μάλιστα της κρίσης (την ώρα της δασικής πυρκαγιάς, πλημμύρας, κ.α.);

Το **υπάρχον νομοθετικό πλαίσιο** βοήθησε στην σύστασή της, όμως **αφήνει πολλά νομικά κενά** με αποτέλεσμα την ύπαρξη «γκρίζων ζωνών» ως προς τα ζητήματα του συντονισμού των δράσεων καθώς δεν έχει καταφέρει να οριοθετήσει επαρκώς τις σχέσεις της Πολιτικής Προστασίας σαν οργανισμό ή ιδέα, με τους φορείς που εποπτεύει, οι οποίοι μάλιστα φορείς έχουν μεγάλο ποσοστό αυτοτέλειας (π.χ. Ο.Τ.Α.) το οποίο αγωνίστηκαν πολύ για να τον κατοχυρώσουν και πιθανότατα δεν θα δεχθούν μεγάλη εποπτεία στα του οίκου τους από την πολιτική προστασία.

Η λέξη **συντονισμός εμπεριέχει την έννοια της Διοίκησης** και λόγω των ασαφών νομοθετικών επιλογών δημιουργεί καχυποψία στους φορείς οι οποίοι θεωρούν, ότι επιχειρείται με πλάγιους τρόπους να βρεθούν διοικούμενοι στα του οίκου τους, να «καπελωθούν» να ξεπεραστούν, στερώντας τους βασικές αρμοδιότητες. Η απώλεια αρμοδιοτήτων, ή μέρους του έργου τους, αντιμετωπίζεται απολύτως αρνητικά από τους διάφορους φορείς και εκλαμβάνεται ως απώλεια κεκτημένων δικαιωμάτων και της πηγής ισχύος τους. Επομένως προσπαθούν να προασπίσουν τα συμφέροντά τους, άλλοτε προβάλλοντας επιχειρησιακά προσκόμματα και άλλοτε λειτουργώντας ως ισχυρές (συνήθως) ομάδες πίεσης, συντεχνιακά, στα πολιτικά κόμματα για να εκβιάσουν και να πετύχουν την μείωση του διαχειριστικού έργου της Πολιτικής Προστασίας. Η σύγκρουση συμφερόντων μεταξύ εποπτευομένων (των Φορέων που θα εποπτεύει) και της Πολιτικής Προστασίας είναι ισχυρός ανασταλτικός παράγοντας της εύρυθμης εκτέλεσης της αποστολής της Πολιτικής Προστασίας. Κανένας επιχειρησιακός φορέας δεν πρόκειται να της «χαριστεί» ούτε και να δεχθεί η εποπτεία της Πολιτικής Προστασίας να είναι ενδοσκοπική, το διακύβευμα είναι μεγάλο για τους Φορείς.

Επιπρόσθετα ο **συντονισμός φορέων που λειτουργούν με διαφορετικές ταχύτητες, αντανακλαστικά και αποκρίσεις** στη δημόσια διοίκηση είναι εκ των πραγμάτων εξαιρετικά δύσκολος. Ακόμα και ο τρόπος που αντιλαμβάνονται οι φορείς τη θέση τους στην κοινωνία, τόσο σε σχέση με τους άλλους φορείς (ύπαρξη αλληλεγγύης των ένστολων, λόγω κοινών προβλημάτων πολλές φορές), όσο και σε σχέση με την υπόλοιπη κοινωνία είναι διαφορετικός. Υπάρχουν φορείς που τα καταφέρνουν αρκετά καλά στο έργο τους και άλλοι που είναι λιγότερο καλοί ή η δημόσια εικόνα τους για την παροχή ποιοτικών υπηρεσιών στην κοινωνία επιδέχεται σοβαρές αμφισβητήσεις.

Όλα αυτά κάνουν εμφανή τον ανεπαρκή συντονισμό και γενικότερα την έλλειψη συγχρονισμού των εμπλεκόμενων μερών, ώστε να μην αποτελούν μια ενιαία λειτουργική ομάδα στα σοβαρά συμβάντα. Επιπλέον, συνήθως, γίνεται μια τεράστια κατασπατάληση δυνάμεων, κατά τη διάρκεια εξέλιξης της κρίσης. Συνέπεια όλων αυτών είναι η ύπαρξη έλλειψης εμπιστοσύνης και έλλειψη κατανόησης (λόγω ελλιπούς ή καθυστερημένης επικοινωνίας) ανάμεσα στην ομάδα που διαχειρίζεται την κρίση, η οποία τελικά οδηγεί στο συνωστισμό κυβερνητικών παραγόντων, δημοσιογράφων, και κόσμου με άμεση συνέπεια την πρόκληση σύγχυσης και γενικότερα την εμφάνιση εικόνας χάους, η οποία οδηγεί στην αμφισβήτηση της όλης προσπάθειας και εκ μέρους του κοινού.

Η παρωχημένη **δημοσιοϋπαλληλική νοοτροπία** (πρωινό οκτάωρο) που διακατέχει σχεδόν το σύνολο του προσωπικού της, ως προς το ωράριο, λειτουργεί ως τροχοπέδη στο έργο και την εικόνα που παρουσιάζει η Πολιτική Προστασία. Η Γ.Γ.Π.Π. διαθέτει το Επιχειρησιακό Κέντρο και τρεις (3) σημαντικές Διευθύνσεις: α) την Διεύθυνση Σχεδιασμού και Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών, β) τη Διεύθυνση Διεθνών Σχέσεων, Εθελοντισμού, Εκπαίδευσης και Εκδόσεων και γ) την Διεύθυνση Οικονομικού και Διοικητικής Υποστήριξης. Αν από όλα αυτά τα τμήματα ανοικτό παραμένει μόνο το Επιχειρησιακό Κέντρο, τότε εύλογα υπάρχουν παράπονα για την ικανότητά της Πολιτικής Προστασίας να λειτουργήσει ως ομπρέλα δράσης, συντονίζοντας τους άλλους επιχειρησιακούς φορείς. Γιατί όπως λειτουργεί τώρα το σύστημα, θα μπορούσαν μόνοι τους οι Επιχειρησιακοί Φορείς να έχουν το ίδιο το Επιχειρησιακό Κέντρο, υπό τη μορφή ενός **Διαϋπηρεσιακού Κέντρου** χωρίς την ύπαρξη της Πολιτικής Προστασίας με ό,τι συνεπάγεται γι' αυτούς αυτή η ύπαρξη διοικητικά. Το ζήτημα του ωραρίου δίνει ταυτόχρονα αφορμή και δικαίωμα στους Επιχειρησιακούς Φορείς να οχυρώνονται στις θέσεις τους, εξαπολύοντας κατηγορίες τόσο για τις ικανότητες διαχείρισης του έργου που της ανατέθηκε και όσο και για την ικανότητά της να εποπτεύσει τους ίδιους. Επίσης βασική τους επιχειρηματολογία τους είναι η αδυναμία της κοινής γνώμης να διαγνώσει επιτυχίες στο έργο της, όσο διάστημα είναι σε λειτουργία. Επίσης η στελέχωση της Πολιτικής Προστασίας θα έπρεπε να γίνει μόνο με εξειδικευμένο προσωπικό με ιδιαίτερα μεγάλη εμπειρία και όχι μόνο με θεωρητική κατάρτιση. Τα στελέχη της θα έπρεπε να έχουν όσο το δυνατόν την μεγαλύτερη επαγγελματική τριβή με την κοινωνία ώστε να έχουν βιώσει στην πράξη τις δυσκολίες και τις ανάγκες του εγχειρήματος, κάτι που δεν συμβαίνει στην έκταση που απαιτείται. Αλήθεια πόσα από τα στελέχη της

Πολιτικής Προστασίας έχουν λάβει μέρος σε μεγάλο αριθμό καταστροφών, ώστε να διαθέτουν την απαραίτητη εμπειρία, κρίσης και διαχείρισης εξαιρετικών καταστάσεων έκτακτης ανάγκης ; Πόσες φορές αυτήν την εμπειρία τους την έχουν μοιραστεί και αξιοποιήσει με άλλα στελέχη άλλων επιχειρησιακών φορέων για να δουν αν είναι επικαιροποιημένη και αν μπορεί να εφαρμοστεί; Πόσες φορές και πότε συμμετείχαν στην αντιμετώπιση μεγάλων διεθνών φυσικών καταστροφών μόνο για λόγους εμπειρίας, ώστε να έχουν ανάλογες παραστάσεις και εμπειρία αν χρειαστεί να την χρησιμοποιήσουν εδώ;

Η αδυναμία της Πολιτικής Προστασίας **να εξαλείψει ή έστω να μειώσει την εσωστρέφεια** των επιχειρησιακών φορέων και να τους πείσει ότι η εσωστρέφεια ήταν μέρος άλλων παλιότερων εποχών στην δημόσια διοίκηση και ότι αποτελεί μεγάλο εξελικτικό εμπόδιο στην αποστολή του κοινού τους έργου, που είναι η διαχείριση κρίσεων, η διάσωση ανθρώπων, περιουσιών, της χλωρίδας και της πανίδας της χώρας είναι ενδεικτική της αδυναμίας της να αλλάξει τους όρους του παιχνιδιού και να επιβάλει νέους κανόνες στην δημόσια διοίκηση. Η **έλλειψη Σχολής Εθνικής Διοίκησης** για τα στελέχη αυτών των οργανισμών και η ανυπαρξία ομάδων εργασίας (working groups) κατά τα αμερικανικά πρότυπα, όπου η ίδια η Γ.Γ.Π.Π. θα προσδιόριζε ποιος είναι ο ρόλος του καθενός φορέα, θα τον αξιολογούσε και θα του έδινε τα απαραίτητα εργαλεία ή υποστηρικτική βοήθεια από άλλο εξειδικευμένο προσωπικό, ώστε να επιτύχει, θα άλλαζε τα δεδομένα στον τρόπο αντιμετώπισης της Πολιτικής Προστασίας.

Ουσιαστικά, όμως η εσωστρέφεια των Πολιτικών Φορέων σπάει μόνο με πολιτικές αποφάσεις και αυτές προς το παρόν δεν έχουν ληφθεί. Για να παρθούν όμως, πολιτικές αποφάσεις προς αυτή την κατεύθυνση, θα πρέπει να γίνει βασική επιδίωξη της Πολιτικής Προστασίας γιατί οι Φορείς έχουν **κάθετες διαιρετικές τομές** σε σχέση με την κοινωνία και δεν αντιλαμβάνονται επαρκώς το λόγο της μετεξέλιξής τους από εσωστρεφείς σε εξωστρεφείς φορείς στην κοινωνία. Η παρακολούθηση των αλλαγών της κοινωνίας στους επιχειρησιακούς φορείς και ιδιαίτερα στα σώματα ασφαλείας γίνεται με ιδιαίτερα αργούς ρυθμούς, με ενέργειες που πολλές φορές δηλώνουν προχειρότητα στο σχεδιασμό, με αποτέλεσμα στην πράξη να καταδεικνύονται αναποτελεσματικές. Το κυνήγι της καριέρας, «**της αστροθηρίας**⁸⁹», δεν αφήνει περιθώρια για υγιή επαγγελματισμό και παραγωγή ποιοτικού έργου, αντίθετα ανάγεται σε πελατειακή σχέση με τους κατέχοντες την πολιτική

⁸⁹ Το αστέρι του βαθμού που παίρνουν οι ένστολοι.

εξουσία, με συνέπειες αρνητικές στους νεότερους ένστολους οδηγώντας στην απαξία της προαγωγής μέσα από την εργασία. Στους υπόλοιπους φορείς με τους οποίους συνεργάζεται η Πολιτική Προστασία, τους μη ένστολους, δεν είναι κοινό μυστικό ότι για να πας μπροστά, αν δεν είσαι μέρος «της συνδικαλιστικής τρόικας» τα περιθώρια ανέλιξης είναι ελάχιστα, και καθημερινοί υπηρεσιακοί εγκλωβισμοί (τρικλοποδιές) άπειροι.

Την εσωστρέφεια των φορέων θα μπορούσε ως ένα βαθμό να επηρεάσει η Πολιτική Προστασία **αν αντιμετώπιζε καίρια την αδυναμία της στο σύστημα διάθεσης πόρων αλλά και της μη σωστής κατανομής αυτών**, τόσο για τις Επιχειρησιακές Δράσεις που υλοποιούνται μέσω των Φορέων όσο και μέσω των Χρηματοδοτικών Προγραμμάτων. Η αδυναμία της να πείσει την πολιτεία να της δοθεί μέρος της χρηματοδότησης των φορέων, όχι φυσικά τα χρήματα των λειτουργικών εξόδων των φορέων, αλλά τα χρήματα που προορίζονται για τα Αναπτυξιακά τους Προγράμματα, ώστε η ίδια να τα κατευθύνει σύμφωνα με τις συνολικές απαιτήσεις της Πολιτικής Προστασίας για την εφαρμογή του προγράμματός της στην χώρα, φανερώνει και την αδυναμία επιβολής της στους φορείς. Δηλαδή τι θα χρηματοδοτηθεί; Πόσο; Ποιοι θα χρηματοδοτηθούν; Πού θα συμμετάσχουν; Σε ποια προγράμματα θα στραφεί η έρευνα; κ.α. Είναι δε απόλυτα κατανοητό ότι όποιος θα διαχειριστεί τα κονδύλια χρηματοδότησης θα μπορέσει να εφαρμόσει το πρόγραμμα του με επιτυχία.

Η υφιστάμενη κατάσταση όπως έχει διαμορφωθεί δεν μπορεί να συνεχιστεί..... η άμεση ενίσχυση του θεσμικού πλαισίου είναι εκ των ουκ άνευ. Απαιτείται επίσης ή μια πραγματική αναβάθμιση του ρόλου της Γενικής Γραμματείας της Πολιτικής Προστασίας ή κατά τη γνώμη του γράφοντος η σύσταση ενός νέου οργάνου / υπηρεσίας, **στα πρότυπα του ΚΥΣΕΑ** με στόχο την Αντιμετώπιση των Φυσικών και Τεχνολογικών Καταστροφών και τη διαχείριση των κρίσεων που προκαλούν, που θα ενσωματώσει και την Γ.Γ.Π.Π. και ίσως υπό την επιχειρησιακή της διοίκηση τους υπόλοιπους φορείς την περίοδο της κρίσης και θα λειτουργεί με την **αρχή της επικουρικότητας**. Το νέο αυτό όργανο θα πρέπει να διακρίνεται για τη λειτουργική του δομή και την ευελιξία του στο χειρισμό κρίσεων, με στόχο κατά την άποψή μου την υλοποίηση και την εφαρμογή ενός μακροπρόθεσμου στόχου. Ο στόχος θα είναι το **Εθνικό Πρόγραμμα Πολιτικής Προστασίας στον Τομέα της Ασφάλειας των Φυσικών Καταστροφών**, όπου επιστημονικά και τεχνολογικά ιδρύματα της χώρας σε αμοιβαία συνεργασία με το νέο Όργανο (ή την Γ.Γ.Π.Π. αν δεν ιδρυθεί νέος φορέας),

χρηματοδοτούμενα από την πολιτεία και την Ευρωπαϊκή Ένωση θα αξιοποιούσαν τις τρέχουσες επιστημονικές και τεχνολογικές εφαρμογές, τη διεθνή γνώση και εμπειρία με στόχο την μείωση των φυσικών και τεχνολογικών καταστροφών της χώρας και των συνεπειών που αυτές συνεπάγονται.

Το νέο αυτό Όργανο/φορέας οφείλει επίσης να παρέμβει ουσιαστικά στο ζήτημα της Παιδείας μας και σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας, **να καταστήσουν βιωματική διαδικασία την «Κουλτούρα Πρόληψης»** από το νηπιακό στάδιο των πολιτών, ώστε οι ίδιοι οι πολίτες να γίνουν **ένα πολυεργαλείο** πρόληψης και σωστής αντίδρασης στις φυσικές και τεχνολογικές καταστροφές, μειώνοντας μ' αυτόν τον τρόπο κάθε μοιραία συνέπεια... όσο αυτό είναι εφικτό.

Οι Ευρωπαϊκές δυνατότητες που μας δίνονται μέσα από το συνδυασμό των ικανοτήτων, της πολυμορφίας, της διαφορετικότητας των εμπειριών των κρατών – μελών, αλλά και της αλληλεγγύης και της αρχής της επικουρικότητας μπορεί να μας βοηθήσει στα μέγιστα. Ας εκμεταλλευτούμε αυτές τις δυνατότητες σε υπερθετικό βαθμό, γιατί είναι κατανοητό ότι απόλυτη ασφάλεια δεν μπορεί να υπάρξει, είτε γιατί η φύση πάντα θα έχει τον τελευταίο λόγο και θα μπορεί ανά πάσα στιγμή να μας αιφνιδιάσει με την ένταση της, είτε γιατί το κόστος προστασίας μας, σε μια τέτοια περίπτωση, θα είναι δυσβάστακτο για την κοινωνία μας. Αν όμως θέλει πραγματικά να καταξιωθεί το νέο αυτό Όργανο (ή η Γ.Γ.Π.Π.) ως πολύτιμο αγαθό στην συνείδηση του κόσμου οφείλει να βρει λύσεις, όσες είναι δυνατόν να υπάρξουν και να τα καταφέρει.

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ευθ. Λ. Λέκκας, 2000, Φυσικές και Τεχνολογικές Καταστροφές, σελ. 25, Β΄ Έκδοση, Αθήνα, Εκδόσεις ACCESS Pre – Press.
2. Ευθ. Λ. Λέκκας, 2002, Βασικές Αρχές και Εφαρμογές του Επιχειρησιακού Σχεδιασμού για τη Διαχείριση Φυσικών Καταστροφών και Τεχνολογικών Κινδύνων, Αθήνα (από την ιστοσελίδα του)
3. Καλλιόπη Σαπουντζάκη, 2007, Το αύριο εν κινδύνω, Φυσικές και Τεχνολογικές Καταστροφές στην Ευρώπη και την Ελλάδα, Αθήνα, Εκδόσεις Gutenberg.
4. Γεράσιμος Α. Παπαδόπουλος, 2000, Η Πολιτική Προστασία στην Ελλάδα, Αντιμετώπιση Φυσικών και Τεχνολογικών Καταστροφών, Αθήνα, Εκδόσεις «ΙΩΝ».
5. Θάνος Ντόκος – Παναγιώτης Τσάκωνας, 2004, Χάραξη Εθνικής Στρατηγικής και Χειρισμός Κρίσεων, Η ανάγκη δημιουργίας νέων θεσμικών οργάνων, Αθήνα, Ινστιτούτο Αμυντικών Αναλύσεων.
6. Δημήτρης Ξενάκης, 2009, Επιμέλεια – Κατευθύνσεις Προοδευτικής Διακυβέρνησης, *Μεταρρυθμίζοντας το μηχανισμό εθνικής ασφαλείας*, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση
7. Andre'e Dagherne & Rene' Dars, 2007, Οι Φυσικοί Κίνδυνοι, Το Βήμα γνώση, Δημοσιογραφικός Οργανισμός Λαμπράκη.
8. Andre'e Dagherne & Rene' Dars, 2007, Το Περιβάλλον, Το Βήμα γνώση, Δημοσιογραφικός Οργανισμός Λαμπράκη.
9. Λέκκας Λ. Ευθύμιος, Σημειώσεις, Πολιτικές Διαχείρισης Φυσικών Καταστροφών ανά τον Κόσμο, 2004.
10. Λέκκας Λ. Ευθύμιος, Σημειώσεις, Διεθνής Ημέρα Αντιμετώπισης Φυσικών Καταστροφών, Αθήνα, 8/10/2008.
11. Heath, R. (1998), Διαχείριση κρίσεων, Αποτελεσματικές τεχνικές για επιχειρησιακή ετοιμότητα, Εκδόσεις Μ. Γκιούρδας, Αθήνα.
12. Η Ευρωπαϊκή Ένωση στρέφει την προσοχή της στην Πολιτική Προστασία : Αντιμετώπιση των Καταστροφών – Ο συντονισμός της Πολιτικής Προστασίας στη Ευρωπαϊκή Ένωση, Ευρωπαϊκή Επιτροπή , Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος, Λουξεμβούργο Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 2002, ISBN 92-894-4224-7

13. Κανονισμός (ΕΚ) αριθμ. 381/2001 του Συμβουλίου της 26^{ης} Φεβρουαρίου 2001 για την δημιουργία μηχανισμού ταχείας αντίδρασης
14. Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή Περιφερειών : Ενίσχυση των ικανοτήτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά την αντιμετώπιση καταστροφών και κρίσεων σε τρίτες χώρες, Βρυξέλλες, 20.4.2005 (COM153/2005 Τελικό)
15. Απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 23^{ης} Οκτωβρίου 2001 περί κοινοτικού μηχανισμού για την διευκόλυνση της ενισχυμένης συνεργασίας στις επεμβάσεις βοήθειας της πολιτικής προστασίας (2001/792/ΕΚ, Ευρατόμ)
16. Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο: Πολιτική Προστασία – Προληπτική κατάσταση επιφυλακής για ενδεχόμενα συμβάντα έκτακτης ανάγκης, Βρυξέλλες 28.11.2001 (COM 707/2001 Τελικό).
17. Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 29^{ης} Δεκεμβρίου 2003 για τη θέσπιση κανόνων εφαρμογής της απόφασης 2001/792/ΕΚ, Ευρατόμ του Συμβουλίου, περί κοινοτικού μηχανισμού για τη διευκόλυνση της ενισχυμένης συνεργασίας στις επεμβάσεις βοήθειας της πολιτικής προστασίας (2004/277/ΕΚ, Ευρατόμ)
18. Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή Περιφερειών : για τη Βελτίωση του Κοινοτικού Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας. COM(2005) 137 τελικό, Βρυξέλλες, 20.4.2005.
19. Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με τις φυσικές καταστροφές (πυρκαγιές και πλημμύρες) στην Ευρώπη το καλοκαίρι 2005. P6_TA(2005)0334
20. Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με τις φυσικές καταστροφές (πυρκαγιές, ξηρασία και πλημμύρες) – περιβαλλοντικές πτυχές (2005/2192(INI)) P6_TA(2006)0224.
21. Απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 5^{ης} Μαρτίου 2007 για τη θέσπιση χρηματοδοτικού μέσου πολιτικής προστασίας (2007/162/ΕΚ, Ευρατόμ).
22. Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 8^{ης} Αυγούστου 2007 για τη θέσπιση κανόνων εφαρμογής των διατάξεων περί μεταφοράς που περιέχονται στην απόφαση

- 2007/162/EK, Ευρατόμ του Συμβουλίου για τη θέσπιση χρηματοδοτικού μέσου πολιτικής προστασίας (2007/606/EK, Ευρατόμ)
23. Απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 8^{ης} Νοεμβρίου 2007 περί δημιουργίας κοινοτικού μηχανισμού πολιτικής προστασίας (αναδιατύπωση). (2007/779/EK, Ευρατόμ).
24. Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 20^{ης} Δεκεμβρίου 2007 για την τροποποίηση της απόφασης 2004/277/EK, Ευρατόμ, όσον αφορά τους κανόνες εφαρμογής της απόφασης 2007/779/EK, Ευρατόμ του Συμβουλίου περί κοινοτικού μηχανισμού πολιτικής προστασίας (2008/73/EK, Ευρατόμ)
25. Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο : Για την ενίσχυση της ικανότητας της Ένωσης στην αντιμετώπιση καταστροφών. COM(2008) 130 τελικό, Βρυξέλλες 5.3.2008.
26. Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα : «Βελτίωση του κοινοτικού μηχανισμού πολιτικής προστασίας – Αντιμετώπιση των φυσικών καταστροφών». (2008/C204/15).
27. Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο : Στρατηγική της ΕΕ για την υποστήριξη της μείωσης των κινδύνων καταστροφών στις αναπτυσσόμενες χώρες. COM (2009) 84 τελικό, Βρυξέλλες 23.2.2009.

Ξ Ε Ν Ο Γ Λ Ω Σ Σ Η Β Ι Β Λ Ι Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α

1. Michel Barnier, *For a European Civil Protection force: Europe Aid*, May 2006, (Former French Minister for Foreign Affairs and Former Member of European Commission).
2. Mark Pelling, 2003, *The Vulnerability of Cities, Natural Disasters and Social Resilience*, published by Earthscan.

3. *Vade-mecum of civil protection in the European Union*, European Commission, Directorate – general Environment, up dating October 1999, (an updated version is also available on civil protection web, <http://europa.eu.int/comm/environment/civil/index.htm>)
4. WHO, 2007, *Mass Casualty Management Systems: strategies and guidelines for Building health sector capacity*, printed by the WHO Document Production Services, Geneva, Switzerland, ISBN 9789241596053.
5. European Commission, 2002, Environment Directorate - General, *EU Focus on civil protection, Coping with catastrophes - Coordinating civil protection in the European Union*, ISBN 92-894- 4225-5.
6. *Earthquakes in Europe: National, International and European policy for the prevention and mitigation of seismic disaster*, Fereniki Vatavali, 2003, under supervision of Stein HENRIKSEN
7. Council Decision of 9 December 1999 *establishing a Community action programme in the field of civil protection* (1999/847/EC).
8. Council Decision, *establishing a Community civil protection mechanism (recast)*, Brussels. 26.1.2006, COM (2006) 29 final
9. European Commission, *Exchange of letters between the United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (UNOCHA) and the Commission of the European Communities concerning their cooperation in the framework of disaster response (in case of simultaneous interventions in a country affected by a disaster)*, by Margot WALLSTROM, Paul NIELSON, Members of the Commission, (LAB 04 D/10475,) Brussels, 27.10.2004.
10. Council Decision of 20 December 2004 amending Decision 1999/847/EC as regards the *extension of the Community action programme in the field of civil protection* (Text with EEA relevance 2005/12/EC).
11. Commission of E.C., Proposal for a Council Regulation, *establishing a Rapid Response and Preparedness Instrument for major emergencies*, COM (2005)113 final, Brussels, 6.4.2005.
12. Council Decision of 19 December 1997 *establishing a Community action programme in the field of civil protection* 98/22/E.C.

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΚΑΙ ΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Αντιπύραρχος (Α.Μ. 06399) Καπάκης Ιωάννης, *Διαχείριση Έκτακτων Αναγκών – Η Πολιτική Προστασία στην Ελλάδα*, Αθήνα 2000, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Σχολή Νομικών, Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών, Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών : Κράτος και Δημόσια Πολιτική.
2. Μπάκας Ορέστης, *Γεωγραφία των μεταφορών & εφοδιασμού πόρων στην αντιμετώπιση κρίσεων. Δημιουργία & σχεδιασμός μοντέλου*, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Γεωγραφίας, Αθήνα, Οκτώβριος 2008.
3. Βασιουάλα Γεωργία, Πολυκρέτη Νικολέττα, *Η Θωράκιση των Ελληνικών Πόλεων σε περιπτώσεις Φυσικών Καταστροφών*, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Γεωγραφίας, Αθήνα, Σεπτέμβριος 2004.
4. Αικατερίνη Βικάτου, *Ένας Οδηγός εκτίμησης Τρωτότητας Μικρομεσαίων Μεταποιητικών Επιχειρήσεων Έναντι Φυσικών Κινδύνων*, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Γεωγραφίας ΠΜΣ – Διαχείριση φυσικών και ανθρωπογενών καταστροφών, Αθήνα, Οκτώβριος 2007.
5. Χρονοπούλου Κ. Γλυκερία, *Διαχείριση των Δασικών Πυρκαγιών με τη χρήση των σύγχρονων τεχνολογιών : Η περίπτωση της πυρκαγιάς της 28^{ης} Ιουνίου 2007 στο όρος Πάρνηθα*, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Γεωγραφίας ΠΜΣ – Διαχείριση φυσικών και ανθρωπογενών καταστροφών, Αθήνα, Οκτώβριος 2007.

ΗΜΕΡΙΔΕΣ – ΣΥΝΕΔΡΙΑ

1. Εκπαίδευση στελεχών της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης στα θέματα της Πολιτικής Προστασίας, Ηράκλειο, 17-19 Μαρτίου 2004,
2. Μακρόπουλος Κ., «Πρακτικά» Ημερίδας για τους Σεισμούς : «*Διαχείριση Φυσικών Καταστροφών, Το Σεισμικό Πρόβλημα και οι Τρόποι Αντιμετώπισης*», Π.Ο.Σ.Ε. Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.: ΚΑΛΑΜΑΤΑ 2006.

3. Επιστημονική Ημερίδα «Ολική Ποιότητα στη Διαχείριση Κινδύνου – Κρίσεων», Πυροσβεστική Ακαδημία, Αθήνα, Φεβρουάριος, 2006.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

1. Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία, Τι θα πει Φυσική Καταστροφή;, Φώτης Τερζάκης, συγγραφέας – δοκιμογράφος, 23/1/2005.
2. Ελευθεροτυπία, Πώς θα αντιμετωπίσουμε τις φυσικές καταστροφές / Προεκτάσεις του Μπαν Γκι-Μουν (γ.γ. του Ο.Η.Ε.) 24/07/2008.
3. Ελευθεροτυπία, Φυσικές καταστροφές και κοινωνική δομή, του Σπύρου Παυλίδη (Καθηγητής Γεωλογίας του ΑΠΘ), 28/08/2007
4. Το Βήμα, Η διαχείριση εκτάκτων καταστάσεων, Ντόκος Θάνος, ΕΛΙΑΜΕΠ, 28/8/2007
5. Το Βήμα, Ο αιώνας των καταστροφών, Αντώνης Λιάκος (καθηγητής Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών), σελ. Β59, κωδ. Άρθρου :B1456B592 ID:272458, 11/09/2005
6. Τύπος της Κυριακής, Φωτιές, Δάση και Οργανωμένα Συμφέροντα, Αριστείδης Χατζής, (Επίκουρος καθηγητής Φιλοσοφίας Δικαίου & Θεωρίας Θεσμών στο Τμήμα Μεθοδολογίας, Ιστορίας και Θεωρίας της Επιστήμης του Πανεπιστημίου Αθηνών), 23/8/1998
7. Ελευθεροτυπία, «Λουκέτο στη «ΧΥΜΑ Α.Ε.» από τη Νομαρχία», 29-7-2009,

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

1. ΓΑΙΟΡΑΜΑ, Σεισμοί – καταστροφικός χορός της γης τεύχος 36ο, Μαρτ. -Απριλίου 2000
2. Πυροσβεστική Επιθεώρηση, 1995, Υποπυραγός Μαργαλιάς Αθανάσιος, *Σκέψεις για μετεξέλιξη του Ελληνικού Πυροσβεστικού Σώματος σε κατ' εξοχήν φορέα Πολιτικής και Περιβαλλοντικής Προστασίας*» Τεύχος 50.
3. Πυροσβεστική Επιθεώρηση, 2008, *HE – FRA/JI : Ελλάδα – Γαλλία, από κοινού αντιμετώπιση των Δασικών Πυρκαγιών*, τεύχος 130, Ιούλιος – Αύγουστος 2008

4. Πυροσβεστική Επιθεώρηση, *Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Πολιτικής Προστασίας*, Μέρος Α΄, σελ. 22 – 27, τεύχος 121, Ιανουάριος – Φεβρουάριος 2007 .
5. Πυροσβεστική Επιθεώρηση, *Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Πολιτικής Προστασίας*, Μέρος Β΄, σελ. 28 – 33, τεύχος 122, Μάρτιος – Απρίλιος 2007.
6. Πυροσβεστική Επιθεώρηση, *Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Πολιτικής Προστασίας*, Μέρος Γ΄, σελ. 26 – 31, τεύχος 123, Μάιος – Ιούνιος 2007.

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

1. <http://www.elekkas.gr/>
2. www.eclass.hua.gr
3. www.hua.gr (βιβλιοθήκη, εστία, θέματα : φυσικές καταστροφές)
4. www.civilprotection.gr
5. www.oasp.gr
6. <http://europa.eu.int>
8. <http://eur-lex.europa.eu/el> (τα πάντα σχετικά με το δίκαιο της Ευρώπης, κανονισμούς, οδηγίες, αποφάσεις κ.α. πραγματικά πολύτιμος οδηγός σ' αυτήν την εργασία μου)
9. www.coe.int/t/dg4/majorhazards/presentation_en.asp
10. http://ec.europa.eu/environement/civil/prote/legal_texts.htm
11. http://ec.europa.eu/external_relations/euromed/index_eu.htm
12. www.dr.georgepc.com/NaturalDisaster.htm
13. http://en.wikipedia.org/wiki/international_decade_for_Natural_Disaster_Reduction
14. www.seismos.gr
15. www.wikipedia.gr /φυσικές καταστροφές
16. www.fria.gr/publications/prostasia/dasikespyrkagies
17. www.fireservice.gr
18. http://lawdb.intrasoftnet.com/nomos/2_nomothesia_rs_sub.php (λειτουργεί με κωδικό από την Νόμος)
19. www.ekab.gr
20. www.hnms.gr

21. www.redcross.gr
22. <http://e-rooster.gr/09/2005/78>
23. <http://www.ddikeoma.eu/news/?m=200807&paged=3-49k>
24. http://ec.europa.eu/commission_barroso/president/index_en.htm (press / key documents/reports/ Boosting the EU's disaster response capacity, {Reference IP/08/385, date 05/03/2008})
25. <http://tovima.dolnet.gr/>(αναζήτηση: Ο Αιώνας των Καταστροφών, Α. Λιάκος , 11/09/2005)
26. <http://www.eliamep.gr/publications/>(Ελληνική Πολιτική Εθνικής Ασφαλείας στον 21^ο αιώνα (Κείμενο Πολιτικής Νο 9))
27. <http://www.kathimerini.gr> (Οι μεγαλύτερες φυσικές καταστροφές του 2007 με πληροφορίες από Economist)
28. <http://www.skai.gr> (αυξάνονται οι φυσικές καταστροφές)
29. <http://reverse-faults.blogspot.com/>
30. <http://www.fema.gov/hazard>
31. <http://www.library.nyu.edu/preservation/disaster/toc.htm>
32. <http://www.emdat.be/>
33. <http://www.cdc.gov/phinf>
34. <http://www.bt.cdc.gov/>
35. <http://www.unisdr.org>
36. <http://www.preventionweb.net/english/hyogo/>
37. <http://www.reliefweb.int>
38. www.nato.int/eadrcc/index.html
39. www.bsec-organization.org
40. <http://www.unisdr.org/unisdr/framework.htm>
41. <http://reports.eea.eu.int/92-9157-202-0/en/3.8.pdf>
42. <http://neic.usgs.gov/neis/eqlists/significant.html>
43. <http://www.gein.noa.gr>
44. <http://www.espa.gr>
45. <http://www.who.int/topics/disasters/en>